

LA CULTURA QUE PAGUEN LES CAIXES

EL TEMPS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

22 FEBRER 1999 • NÚM. 766 • 2,70 EUR / 450 PTES.

Cap a on va TERRA MÍTICA?

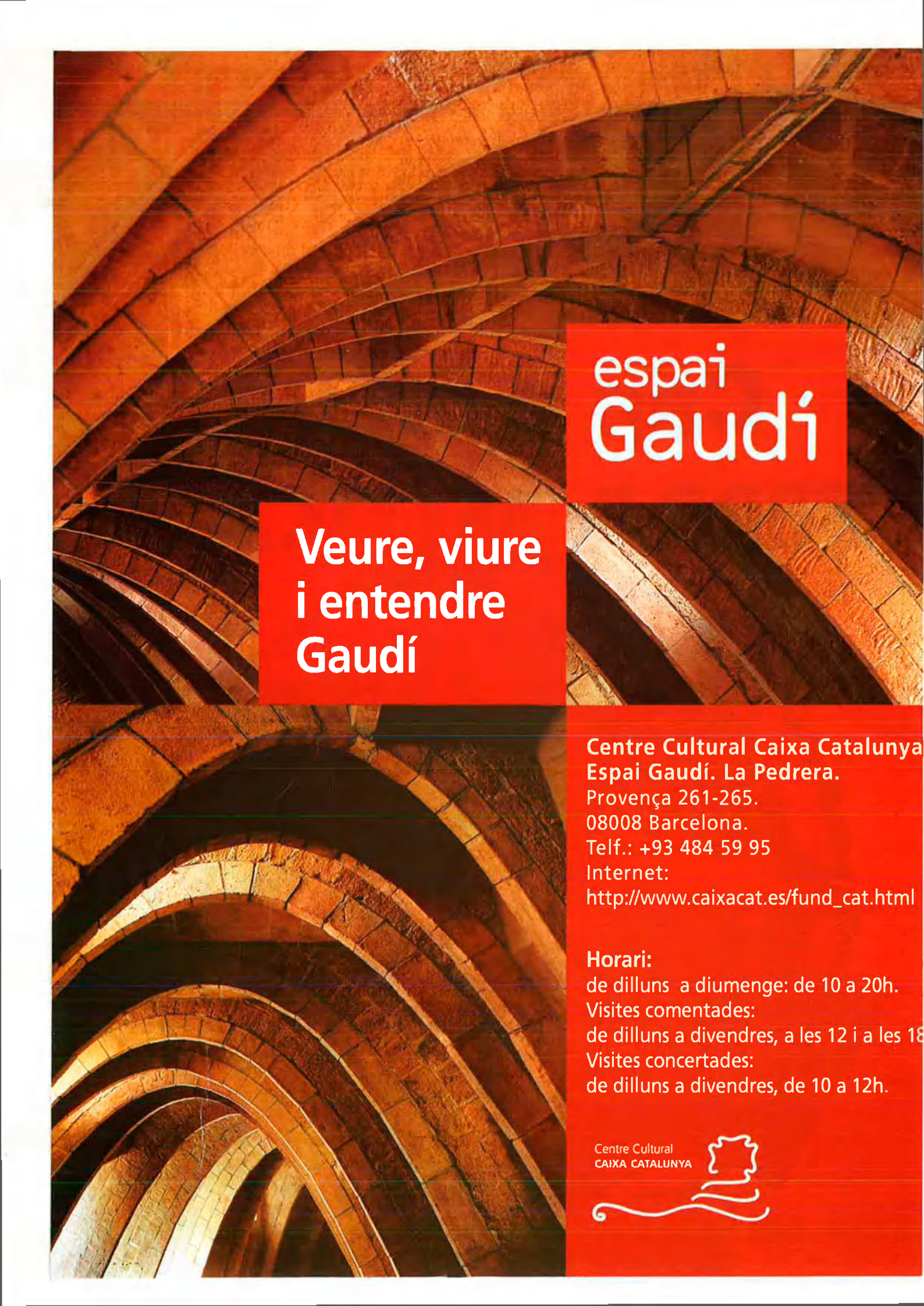
El TEMPS
ambiental

Alta tensió
Camp electromagnètic, salut i paisatge

I a més, 'El Temps Ambiental'

espai
Gaudí

**Veure, viure
i entendre
Gaudí**

**Centre Cultural Caixa Catalunya
Espai Gaudí. La Pedrera.**

Provença 261-265.

08008 Barcelona.

Telf.: +93 484 59 95

Internet:

http://www.caixacat.es/fund_cat.html

Horari:

de dilluns a diumenge: de 10 a 20h.

Visites comentades:

de dilluns a divendres, a les 12 i a les 18

Visites concertades:

de dilluns a divendres, de 10 a 12h.

Centre Cultural
CAIXA CATALUNYA

PORTADA

20

Cap a on va Terra Mítica?

Mario Reyes / Francesc Viadel

EL TEMPS analitza el projecte més ambiciós de construcció d'un parc temàtic al País Valencià.

ENTREVISTA

30

Jordi Bigues: "Volem influir al més alt nivell"

Albert Punsola

Entrevista a Jordi Bigues, cap de llista dels Verds a les eleccions europees.

PAIS

34

França margina l'ensenyament en català

Alex Renyé

L'estat francès bloca des de fa anys l'escola catalana Comte Guifré.

36

Eberhard Grosske: "Volem un govern d'esquerra..."

Miquel Payeras

Entrevista amb Eberhard Grosske candidat d'EU a les properes eleccions autonòmiques balears.

INTERNACIONAL

38

Nunavut, s'avança al Quebec

Abert Balanzà / Martí Crespo

L'1 d'abril es crea el Territori Autònom de Nunavut al Canadà.

41

Escandinàvia es refreda

Greg McIvor

Les perspectives econòmiques dels països escandinaus són poc afalagadores.

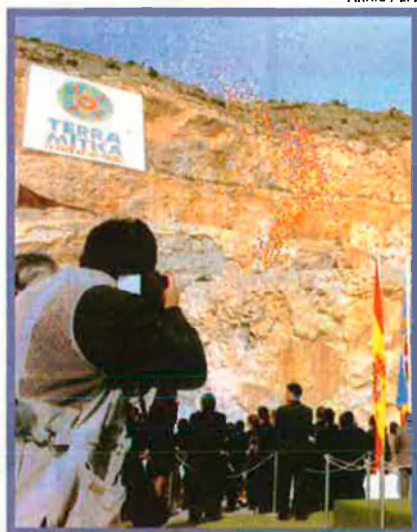
SOCIETAT

44

Fàrmacs radioactius sense registre

La inversió de les fundacions de les caixes és un gran baló d'oxigen per a la programació de les institucions públiques.

Les previsions més optimistes situen l'obertura definitiva de Terra Mítica a la primavera del 2000.

Jordi Bigues, cap de llista dels verds a les eleccions europees, parla de l'ecologisme del segle vinent.

Alex Milian

Alguns hospitals utilitzen Urea C-14, un fàrmac radioactiu sense registrar.

50

Els eivissencs, minoria a Eivissa

Joan Lluís Ferrer

La qualitat de vida d'Eivissa ha portat milers d'immigrants de tot Europa.

52

Pilar Alonso: el primer cuplet en català

Jordi Alzina

Enguany fa cent anys del naixement de la primera cupletista en català.

CULTURA

56

Fabra va quedar astorat amb el IEC

Lluís Bonada

EL TEMPS avança una selecció de les cartes que Pompeu Fabra envià a Joan Coromines, que aviat es publicaran.

59

IVAM, una dècada d'art modern

Yolanda Álvarez

Fem una retrospectiva de les principals exposicions a l'IVAM.

62

Fundacions, la cultura dels diners

Josep Rovira

Les fundacions de les caixes d'estalvis dediquen molts milions a la cultura.

LLIBRES

66

Els herois dels oceans

Bienve Moya

Hi ha un considerable nombre de llibres de pirates en llengua catalana.

GALERIA

73

El cicle 'Des de la paraula' reivindica la tradició oral

Bea Cabezas

El Mercat de les Flors de Barcelona
presenta 'Des de la paraula'.

OPINIÓ

11

Por de la llibertat

Pere Martí

13

Estapé respon

Fabià Estapé / Toni Canís

13

Primers avisos

Miquel Ramon

15

Qui vol i qui no vol el català

Josep Maria López Llavi

16

Els teuladins de Goethe

Martí Domínguez.

17

La pau no la regalen

Salvador Cot

18

Que paguin per veure'ns

Ramon Barnils

Mals presagis per a UV

J. J. Pérez Benlloch

Encaixos

Pau Viciano

19

'Iraquització de Sèrbia'

Llibert Ferri

'Donar les mosques pel cul'

Xavier Vinader

71

Dau al set

Isabel-Clara Simó

82

El lloc de la cultura

Joan Francesc Mira

La batalla dels kurds

Feia molt de temps que a l'estat espanyol no es parlava tant del problema kurd com en els últims dies. Els lectors d'EL TEMPS que vulguen més informació sobre el tema i conserven revistes endarrerides poden llegir l'excel·lent informe del nostre col·laborador Jordi Tejel que vam publicar el passat mes de juliol, al número 734.

Per tant, el conflicte entre el parlament basc i el govern espanyol ha tingut una primera conseqüència positiva, perquè de sobte tothom s'ha recordat del Kurdistan i de l'opressió política que pateixen els seus habitants des del 1926. Però aquesta no és la qüestió. Oi que no?

La qüestió és que els partits nacionalistes bascos representats al parlament de Vitòria han posat un parany al govern espanyol, i aquest hi ha caigut de quatre grapes. Aquesta és la qüestió. Perquè.

que l'assemblea kurda a l'exili es reunisca a la seu del parlament basc és un fet perfectament raonable i democràtic, com ja ha passat en altres països europeus. Des de la restauració de la democràcia, l'estat espanyol mateix ha acollit anteriorment exiliats polítics de tots colors, com en els casos del Polisario, Nepal, Palestina, Guinea Equatorial, Cuba, Xile o el mateix Kurdistan. Per tant, el govern espanyol no té arguments de pes per a impedir la reunió prevista per al mes de juliol a Vitòria.

Les excuses sobre l'empitjorament de les relacions diplomàtiques amb Turquia o de les relacions econòmiques amb aquell país no convencen ningú, perquè no van comptar per a res quan els turcs van voler entrar a la Unió Europea: el govern espanyol, ja del PP, no va donar suport a la petició turca amb l'excusa de la inestabi-

litat política d'aquell país i de les violacions dels drets humans que patien, precisament, els kurds.

No ens enganyem: l'únic argument del govern espanyol per prohibir la reunió dels exiliats kurds a Vitòria és fer valdre el principi d'autoritat. No és per casualitat que la dinàmica dels partits nacionalistes bascos, des de la treva d'ETA i l'acord de Lizarra, consisteixi a tensar cada vegada més la corda de la sobirania d'Euskadi, fregant els límits constitucionals. Oferint la seu del parlament basc als

kurds han fet això, han adoptat una decisió que influeix en la política exterior espanyola —competència reservada a Madrid—, però ho han fet a través d'una votació democràtica.

I el govern espanyol, com deïem, ha caigut de quatre grapes en el parany, s'ha deixat portar pel seu origen autoritari i ha perdut l'oportunitat d'evitar l'enfrontament amb els nacionalistes bascos.

Ara li costarà molt fer-se enrere, per por que qualsevol intent de negociar amb Vitòria per aquesta qüestió s'interprete com una mostra de debilitat...

Es una llàstima, perquè en l'actual situació seria molt millor conservar la calma, mantenir el cap fred i analitzar les causes de tot el que està passant. Entossudir-se a fer una interpretació restrictiva de la Constitució espanyola i dels estatuts d'autonomia ja no és l'actitud més intel·ligent a les portes del segle XXI, quan tots els estats de la Unió Europea estudien reformes o reflexionen sobre els fets nacionals i regionals emergents. Llevat que al PP només li interesse demostrar que és més espanyolista (més nacionalista espanyol) que el PSOE per no perdre vots en les pròximes eleccions. ■

"Madrid ha caigut de quatre grapes en el parany dels partits nacionalistes bascos. Però entossudir-se a fer una interpretació restrictiva de la Constitució ja no és el més intel·ligent."

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Telèfon: 96 352 48 69. Fax: 96 352 09 83.
 REDACCIÓ DE BARCELONA: Rambla de Catalunya, 121, 1-2, esc. A. 08008-Barcelona. Telèfon: 93 238 42 62. Fax: 93 238 42 63.
 REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pols, 6, 1-7. 07003-Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: 971 72 07 63.
 ADREÇA INTERNET: <http://www.eltemps.com>
 CORREU ELECTRÒNIC: temps@bcn.servicom.es
 SUBSCRIPCIONS: 902 131 025.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
 EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Jordi Fortuny.
 REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Francesc Viadel (*Cap de redacció*), Miquel Calvet, Laia Climent (*Coordinació Cultural i Llibres*), Mario Reyes i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
 REDACCIÓ DE BARCELONA: Toni Canis (*Cap de redacció*), Joan Morales (*Cap de producció*), Oriol Cortacans (*Coordinació Món*), Alex Milian, Enric Rimbau i Gemma Morales (*Secretària de redacció*).
 REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
 PRODUCCIÓ: Josep Agustí (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), David Fernández (*Portada i gràfics*), Rosanna Puchades (*Gràfics*).
 RÚBRIGUES: Ramon Barnils, Martí Domínguez, Fabià Estapé, Jaume Fàbrega, Pere Gimferrer, Joan F. Mira, J. J. Pérez Benlloch, Isabel-Clara Simó, Pau Viciano, Xavier Vinader.
 COL·LABORADORS: A. Alfaro, V. Arqué, J. Ballo, Ll. Bonada, A. Bosch, F. de P. Burguera, F. Calafat, B. Cabezas (*La Galeria*), R. de la Calle, A. Castel, E. T. Climent, P. Codonyan (*Perpinyà*), A. Cort, X. Duran (*Ciència*), Ll. Ferri, J. Finestres, C. Gàmez, A. Gil, S. Giménez, J. Iborra, V. Jiménez, J. M. López Llaví, V. Lozano, P. Martí, R. Melià, T. Mestres, X. Montanyà, A. Muns, J. M. Oleague, M. Ollé, A. Papiol, M. Porta Peralas, A. Reig, J. Roura, E. Sanjuan, J. Sebastià, M. Serra, J. L. Sirera, Ll. Soler, M. Soler, F. Torrent, M. Vicent.
 COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmo, J. Celià, R. Cugat, R. Gil, X. Gómez, V. A. Jiménez, S. Llosà, M. Margenat, G. Matamala, J. Play, S. Sàez, D. Viquescas, M. Vila.
 FOTO PORTADA: Jordi Play.

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).
 PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: 96 352 48 69. Anava Publicitat, Barcelona. Tel.: 93 238 42 62.
 SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
 ADMINISTRACIÓ: Pilar Martí, Assumpció Palau.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.
 IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
 DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.
 PREU A LA CATALUNYA NORD: 3,04 EUR/20 FF. S'hi inclouen les despeses de transport.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotogràfic, electrònic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

ALS NOSTRES LECTORS

Cap on va Terra Mítica? El tema de portada d'aquesta setmana explica els dubtes que han sorgit al voltant del futur parc temàtic de Benidorm, que s'hauria d'inaugurar aquesta primavera, segons les previsions fetes ara fa un any, durant la cerimònia de la primera pedra. No s'ho va creure ningú: és impossible d'acabar en un any un projecte tan ambiciós com el que impulsen la Generalitat Valenciana i les empreses privades que hi han invertit diners. Ara ja parlen de la primavera del 2000. De moment, l'únic negoci que ha generat Terra Mítica és el de les constructors i immobiliàries; mentrestant, continuen les incertes perspectives de futur del sector turístic, atès que caldran molts milions més per a mantenir una oferta competitiva, un cop hagi obert el parc. De moment, cap multinacional del sector de l'oci no s'ha vinculat al projecte.

Jordi Fortuny
Director

Marilyn assassinada?

Al núm. 762 del setmanari EL TEMPS sortia en exclusiva el titular "Marilyn assassinada?" I a l'interior de la revista, vuit pàgines dedicades a contar el que diu un llibre titulat *M. Monroe, investigació sobre un assassinat*, d'un senyor anomenat Don Wolfe.

No comprenc que una revista com la seva faci tant de cas de la publicació d'un llibre, que l'única cosa que pretén és denigrar la memòria de la família Kennedy. A més, partint d'unes investigacions pel seu compte sobre uns fets ocorreguts fa trenta-set anys, l'autor jutja i condemna, en aquest llibre, dues persones que foren assassinades per agents del govern nord-americà —diguem CIA, FBI, Pentàgon, etc.

També és curiós que l'una era president dels Estats Units i l'altra anava pel camí de ser-ho, quan foren assassinades. El poble nord-americà conserva grata memòria de tots dos Kennedy, però evidentment, als enemics polítics que van tenir, no els interessa que el poble els estimi. No es conformen a matar-los, sinó que encara volen acusar-los de tot el que sigui, per tal d'embrutar-ne el record. Ara no es poden defensar de qui els acusa perquè són morts, i morts pels mateixos que ara i abans volgueren degradar-ne la memòria.

(...) Bona part del partit republicà nord-americà està en aquesta sintonia, mostra clara en són les acusacions a l'actual president Bill Clinton, amb proves basades en l'espionatge del seu propi president, fet per l'FBI.

Francesc Domènech Ferrer
Palma de Mallorca

UV i el 5%

Des de l'Associació Cívica Jardí d'Aiora volem mostrar el nostre rebuig a la campanya de laments del PSOE, i de cercles periodístics pròxims a aquest partit, per l'empobriment polític que, segons ells, representaria la possible desaparició d'UV de les Corts en les pròximes eleccions autonòmiques per causa de les maniobres antidemocràtiques de Zaplana-PP.

Si el PSOE i també UV estan tan preocupats com diuen per la pluralitat de les Corts Valencianes, més els valdria, en lloc d'intentar rentar la cara d'UV, de treballar de valent per tal d'eliminar la injustícia que representa la barrera electoral del 5% que aquests dos partits col·laboraren a implantar a l'Estatut d'Autonomia (...)

Ramon Cola i Gil, Pere A. Cano i Ferri
València

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim quinze ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però, per motius d'espai, no en garanteix la publicació.

Avís als subscriptors. Últimament hi ha subscriptors que s'han queixat de retards en la recepció de la revista. Els demanem disculpes per aquests retards involuntaris, atribuïbles al servei de correus. Si continuen les dificultats de recepció, els demanem que ens ho comuniquin al telèfon 902 13 10 25, i provarem de resoldre-les com més aviat millor.

PROFESSOR

en Física o Matemàtiques.
Iniciació i docència. Dedicació completa
possibilitat de treballar a l'estranger.

RECCIONISTA!

odels, patró base i la llibre en Sabona,
i (total de 2 a 10 anys). De la carrossa a la
fina, i del pontó a la "tulla".

SA PROMOTORA I CONSTRUCTORA

QUITEC

demanat és el d'un
laboració de pr
es.

de treballar serà din-
d'obra serà tant el
ació d'habitatges.

incorporació a l'ar-
ble en funció de la
es pel candidat.

SE NECES

PENDI

PARA TITENCA DE R
xperiència, edad i
mida de l'empresa.

IC COM

a empresa dis-
industrial, zona d
atipus d'indústria
CAP si demostra e
venança i controlerà i

eniero

Metal o Elèct

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

eniero

ALORARA:
Iniciació en hosteleria. Experiència receptiva
XPRECE:

EMPRESA DE
TRABAJADORES
MINUSVALIDOS
precisa hombre minusválidos
para montar de automòbil

VENEDOR HI-FI
a concordat establiment comercial de Sabadell
aumentat en el tema -màxim 2 anys a amb formació
aumentat en el tema -màxim 2 anys a amb formació

Organización y puesta en marcha de...
Análisis de mercados y/o productos.
- Publi

Definient projectista.
Ref T1-21. Experiència en
maquinària industrial. 25 a 40
anys. Es valorarà bon nivell
d'anglès i domini de l'Autocad.

VENEDOR HI-FI
a concordat establiment comercial de Sabadell
aumentat en el tema -màxim 2 anys a amb formació
aumentat en el tema -màxim 2 anys a amb formació

a Sant Cugat
Entre 25 i 40 anys
Experiència comercial i...

Organización y puesta en marcha de...
Análisis de mercados y/o productos.
- Publi

VENEDOR HI-FI
a concordat establiment comercial de Sabadell
aumentat en el tema -màxim 2 anys a amb formació
aumentat en el tema -màxim 2 anys a amb formació

os persones joves (22-30 anys). LLSM, amb experi-
omercial, capacitat de treball, constància i il·lusió.
violarà la zona de Barcelona i l'altre
buro es compona de suu i ramoneta

EMPRESA DE DISTRIBUCIÓ
NECESITA
CUBRIR PUESTO DE
SECRETARIA

EMPRESA DE DISTRIBUCIÓ
NECESITA
CUBRIR PUESTO DE
SECRETARIA

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

requiere:
entre 20 y 30 años
cimientos ofimáticos
d Perfect, Word, Excel
anografía
l alto de Inglés

Generalitat de Catalunya

(L'entenem i l'atenem.)

Servei Català de Col·locació

Busca feina?
Vol canviar
de feina?

Si és així, el convidem a posar-se en contacte amb el Servei Català de Col·locació, un Servei creat especialment per atendre'l, perquè l'entenem. Un servei que té en compte les seves necessitats i la seva experiència, la qualificació personal, les expectatives econòmiques... i totes aquelles informacions que poden ser d'interès per a l'empresa a l'hora de contractar-lo. Si busca feina o vol canviar de feina, només cal que s'adrexi a un punt d'informació del Servei Català de Col·locació o qualsevol dels més de 600 terminals de Servicaixa. Allí se li indicaran tots els passos que ha de seguir per formar part de la borsa de treball del Servei.

Ha de cobrir
un lloc de treball?

El Servei Català de Col·locació buscarà la persona més adequada per cobrir-lo. Només cal que hi contacti i especifiqui quin és el perfil del candidat més adient, les característiques del lloc de treball, l'àmbit professional i altres detalls i exigències que consideri pertinents per a desenvolupar la feina concreta. Des del Servei Català de Col·locació treballarem amb l'eficàcia i la rapidesa que l'empresa necessita; li trobem els candidats més idonis d'entre els currículums que conté la base de dades del Servei. Si ha de cobrir un lloc de treball, contacti amb el Servei Català de Col·locació trucant al telèfon 902 22 10 44. Adreça Internet: <http://www.gencat.es/sc>

Servei Català
de Col·locació

El Servei Català de Col·locació és una agència pública de col·locació que ofereix un servei ràpid i gratuït a tot Catalunya. Les seves característiques principals són:

- Accés voluntari;
- Tractament personalitzat;
- Avalat pels intermediaris reals del mercat de treball;
- Especialitzat per sectors, formació i col·lectius;
- Recolzat sobre un sofisticat suport informàtic.

Compta amb gairebé 2.000 punts que desenvolupen diferents funcions: la funció d'informació i adreçament de demandants d'ocupació, d'entrada d'ofertes de treball i d'entrada de demandants d'ocupació. En definitiva, és un servei diferent i innovador, un servei per a empreses i per a demandants de feina de Catalunya.

FONS
SOCIAL
EUROPEU

portan
secto
sitja posar-se en contacte
amb gent jove, resident a
Girona, Lleida i Tarragona
DIRECTOR
EMPRESA EN EXPANSIÓ COMERCIAL
GRUP MULTINACIONAL

portan
secto
sitja posar-se en contacte
amb gent jove, resident a
Girona, Lleida i Tarragona
DIRECTOR
EMPRESA EN EXPANSIÓ COMERCIAL
GRUP MULTINACIONAL

portan
secto
sitja posar-se en contacte
amb gent jove, resident a
Girona, Lleida i Tarragona
DIRECTOR
EMPRESA EN EXPANSIÓ COMERCIAL
GRUP MULTINACIONAL

portan
secto
sitja posar-se en contacte
amb gent jove, resident a
Girona, Lleida i Tarragona
DIRECTOR
EMPRESA EN EXPANSIÓ COMERCIAL
GRUP MULTINACIONAL

portan
secto
sitja posar-se en contacte
amb gent jove, resident a
Girona, Lleida i Tarragona
DIRECTOR
EMPRESA EN EXPANSIÓ COMERCIAL
GRUP MULTINACIONAL

portan
secto
sitja posar-se en contacte
amb gent jove, resident a
Girona, Lleida i Tarragona
DIRECTOR
EMPRESA EN EXPANSIÓ COMERCIAL
GRUP MULTINACIONAL

portan
secto
sitja posar-se en contacte
amb gent jove, resident a
Girona, Lleida i Tarragona
DIRECTOR
EMPRESA EN EXPANSIÓ COMERCIAL
GRUP MULTINACIONAL

portan
secto
sitja posar-se en contacte
amb gent jove, resident a
Girona, Lleida i Tarragona
DIRECTOR
EMPRESA EN EXPANSIÓ COMERCIAL
GRUP MULTINACIONAL

Oferta del mes*

Durant el mes de febrer, EL TEMPS
regala als nous subscriptors 5 CD
amb la música del
Festival de
Benicàssim'98

*oferta vàlida fins el
28 de febrer del 1999

**Subscripcions
per telèfon:**

902 13 10 25

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Primer cognom _____ Segon cognom _____ Nom _____
Adreça _____ Població _____ Districte postal _____

Telèfon particular _____ Telèfon feina _____

DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'un any, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 Ptes. / 112,76 EUR (Estat espanyol, Andorra i Catalunya Nord)

Resta d'Europa: 32.500 Ptes. / 195,32 EUR
Amèrica: 41.500 Ptes. / 249,42 EUR

El pagament de la subscripció el faré de la següent manera:

Targeta de crèdit Visa ☐ Mastercard ☐ _____ ☐

Núm.

Títular _____

Data de caducitat _____

☐ Xec bancari adjunt a nom d'Edicions del País Valencià

☐ Gir postal núm. _____

☐ Domiciliació bancària (omplir dades de sota)

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Distingits senyors: Caixa/banc _____ Agència _____

Adreça _____ Població _____ Districte postal _____

Nom i adreça del titular del compte _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, SA, per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestral ☐ 4 rebuts trimestral ☐ siguem pagats a càrrec:

c/c ☐ Llibreta ☐ Núm. de _____ de 199 _____

EL TEMPS Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. Tel. 96 352 48 69 · CIF A-46186821 · 46001 VALÈNCIA

El primer plenari virtual

Cinquanta alcaldes i regidors dels Països Catalans, de tots els colors polítics, van participar el 8 de febrer en un xat d'Internet per discutir les possibilitats que la xarxa ofereix a les corporacions locals.

MIQUEL CALVET

Mentre algun guru del periodisme espanyol reflexiona sobre la necessitat d'aprofitar les possibilitats que ofereix *La xarxa* per al perfeccionament de la democràcia, els polítics dels Països Catalans es posen la roba de faena. Cinquanta alcaldes i regidors de Catalunya, el País Valencià, la Franja i les Illes Balears i Pitiüses es van donar cita el 8 de febrer passat per debatre les possibilitats que la xarxa Internet ofereix a les corporacions locals. Vilaweb, que celebrava les seues 24 hores, i la xarxa Localret, un consorci que abraça 500 ajuntaments catalans amb l'objectiu d'introduir les noves tecnologies en les corporacions locals, connectaven així per primera vegada un bon grapat de representants municipals i demostraven que els bits po-

den travessar amb facilitat les fronteres administratives.

Antoni Farrés, alcalde de Sabadell, inaugurava a les vuit del vespre un xat que va ser aprofitat per molts dels participants, com l'alcalde de Dénia, Sebastià García, per explicar els seus programes d'introducció de les noves tecnologies. Uns altres utilitzaven aquest fòrum privilegiat per amplificar algunes denúncies, com el grup socialista municipal de Tavernes de la Vallldigna, que iniciava amb contundència la seua intervenció: "Tenim una preciosa vall, però Iberdrola la vol travessar amb torres de quaranta metres, llàstima". Ana Noguera, cap de llista del PSPV a l'Ajuntament de València, arribava, en canvi, al moll de l'os de la polèmica més candent entre els internautes: "El PP ha de promoure l'abaratiment dels costos, aplicant la tarifa plana, i el funcionament correcte de la xarxa. Infovia Plus, actualment, és invàlida". L'alcalde de Mataró, Manuel Mas, president de la Federació de Municipis de Catalunya, llançava, mentrestant, una provocació a la reflexió. "Imagineu-vos un ajuntament sense sales de reunions i uns regidors sense despatxos", profetitzava Mas.

Aquesta trobada política multicolor (va participar-hi també el secretari general de l'Associació Catalana de Municipis) va derivar a la fi cap a un to de familiaritat. El representant d'Ontinyent convidava a tots a sopar al seu poble, i els representants de Pineda de Mar li prenién la paraula.

Finalment, alguns dels participants van proposar que aquest debat fóra el primer

pas per arribar a una manera còmoda de resoldre els problemes polítics. L'alcalde de Salt, Xavier Corominas, llançava la idea de fer reunions d'alcaldes per Internet, alhora que el representant de l'Ajuntament d'Olot proposava noves trobades amb menys participants i temes més concrets.

Antoni Farrés, al capdavant, va tancar aquesta trobada digital amb un optimisme desbordat: "l'èxit del xat està fora de tota discussió". Vicent Partal, director de Vilaweb, considera que hi ha dos fets que fan històric aquest xat: "Per primera vegada, cinquanta alcaldes i regidors, molts dels quals no havien utilitzat mai Internet, van veure ràpidament la utilitat de la xarxa. L'altre fet a destacar és la normalitat amb què es va assumir l'àmbit natural de la llengua."

Antoni Farrés (en primer terme), president de Localret i alcalde de Sabadell, va llançar el tret de sortida d'aquest xat. Vicent Partal (al fons, a l'esquerra), director de Vilaweb, va moderar-lo.

PERE FARRAN / DIARI DE SABADELL

El pla definitiu de Reforma Interior del Barri del Cabanyal-Canyamelar (vegeu El TEMPS, núm. 746) de la ciutat de València ja ha estat presentat a la regidoria d'Urbanisme de l'ajuntament pels arquitectes que l'han redactat, Vicent Corell i Joaquín Monfort. Aquest dilluns dia 15 la comissió d'urbanisme el debatrà abans d'arribar al ple municipal que se celebrarà el darrer divendres del mes de febrer i que amb tota seguretat l'aprovarà. El cost aproximat del pla que inclou la prolongació de l'avinguda de Blasco Ibáñez fins al mar s'acosta als 26.000 milions de pessetes.

155

Esquerra Republicana de Catalunya ha iniciat la campanya "Catalunya, lliure de peatges", amb la qual el partit independentista vol denunciar "el greuge econòmic" que pateix el Principat per haver de pagar quan ha d'utilitzar "unes vies ràpides que a la resta de l'estat són bàsicament gratuïtes".

156

La Plataforma per la Llengua ha presentat un manifest en favor del doblatge i subtítol de pel·lícules al català i una campanya de recerca d'adhesions d'entitats i personalitats de diversos àmbits. En el manifest, la Plataforma defensa la inclusió de sancions a la Llei per anar cap a l'extensió de versions originals subtítolades. A més, recorda que les pel·lícules doblades poden passar després a d'altres territoris de parla catalana.

La Declaració de Barcelona critica PP i PSOE per l'afer dels kurds

Els signants de la Declaració de Barcelona (PNB, BNG i CiU), que es van reunir la setmana passada a Barcelona, han criticat la falta de sensibilitat democràtica del PP i del PSOE, partits que s'han oposat a l'oferiment del parlament basc d'acollir l'assemblea del Kurdistan a l'exili. Els nacionalistes recriminen la falta de memòria històrica, en

Beiras, Esteve, Arzallus i Duran.

especial del PSOE, que oblidava que no fa gaires dècades altres països europeus van acollir els

exiliats demòcrates de la guerra civil espanyola.

La reunió de Barcelona ha servit per constituir la direcció política d'aquest fòrum i per establir les properes línies de treball, un dels objectius de les quals és la supressió del Ministeri de Cultura, avui innecessari, segons Pere Esteve, perquè "a Espanya no hi ha una sola cultura."

Acció Cultural impulsa la diada del 25 d'Abril des de Barcelona

"Per l'Europa dels pobles lliures" és el lema de la diada del 25 d'Abril d'enguany, que Acció Cultural del País Valencià (ACPV) va presentar divendres passat a l'Ateneu Barcelonès. Segons els responsables d'ACPV a Barcelona, enguany s'ha volgut fer un nou pas endavant tenint en compte el context d'emergència de les realitats nacionals a

ACPV vol aprofitar la celebració del 25 d'Abril per reforçar els PPCC.

Europa, un escenari que es presenta particularment favo-

rable per al reforçament de les relacions entre el País Valencià, Catalunya i les Illes Balears.

Durant l'acte, adreçat a socis i simpatitzants d'ACPV, també es va presentar la Institució Joan Fuster, que, promoguda per ACPV, treballa per articular el món empresarial, professional, sindical i cultural dels Països Catalans.

L'urbanisme serà l'eix de la campanya electoral a Balears

Amb prop de 40.000 persones manifestant-se als carrers de Palma (el novembre), Eivissa (gener) i Maó (febrer), protestant contra la política urbanística del PP i del govern de Jaume Matas, ja no hi ha cap dubte que la protecció ambiental i el model de desenvolupament seran les qüestions que marcaran la propera campanya per a les eleccions autonòmiques. Els quaranta

Imatge de la manifestació del 12 de novembre a Palma.

mil manifestants representen un 6% de la població absoluta de les Illes, la qual cosa dona una idea de la importància creixent d'aquesta sensibilització. Els partits tenen a punt les estratègies. El PP intenta fer valer les directrius d'ordenació territorial com a mostra de la seva voluntat. Però l'oposició en bloc nega al govern qualsevol credibilitat en restriccions urbanístiques.

Indonèsia arma milícies a Timor mentre negocia amb Portugal

Les acusacions fetes per diverses ONG i per l'església catòlica de Timor Est contra l'exèrcit indonesi, que arma els grups paramilitars antiindependentistes, s'han confirmat. La setmana passada Kansio López, líder de la milícia pro-indonèsia Mahidi, va reconèixer que l'exèrcit li havia subministrat els rifles utilitzats en diversos assassinats de civils timoresos. Segons diverses ONG de defensa dels drets humans i el Consell Nacional de la Resistència de Timor, el subministrament d'armes a paramilitars pretén crear una guerra civil a Timor, en un moment en què Portugal i Indonèsia negocien el futur de la regió sota els auspicis de l'ONU. A més, governants i militars indone-

Xanana Gusmao, líder de la guerrilla anti-indonèsia.

sis s'han mostrat contraris a impedir l'autodeterminació del Timor Est. El president indonesi, Iusuf Habibie, ha assegurat que si Timor Est rebutja el projecte d'autonomia, aleshores no tindrà cap problema per proposar-los una independència que s'hauria

d'aplicar en menys d'un any. També el secretari general del Departament de Defensa i Seguretat, el General Soeyono, en previsió a la possible independència de Timor Est, ha dit que la despesa militar que es gasta a Timor s'ha d'invertir en altres zones del país.

D'altra banda el líder de la resistència de Timor, Xanana Gusmao, ha estat traslladat de la presó on ha passat cinc anys tancat a una casa vigilada, des d'on se li permetrà fer un paper clau en la futura negociació de pau, segons ha dit el ministre indonesi de justícia. Gusmao ha manifestat que no té intenció de presidir la futura autonomia o el futur estat independent de Timor Est i que només hi voldrà tenir un paper d'"assessor".

Clinton surt victoriós de l'escomesa republicana

El president dels Estats Units d'Amèrica, Bill Clinton, ha vist com es capgirava el procés de destitució per les acusacions de perjuri i obstrucció a la justícia. En la darrera fase de l'*impeachment*, divendres passat, els republicans no van aconseguir els dos terços dels senadors necessaris per declarar-lo culpable. El fiscal Kenneth Starr ja ha anunciat que tot i haver fracassat el procés polític, podria continuar perseguint Clinton per la via ordinària i pel cas de la fallida de la immobiliària Whitewater.

ANÀLISI

Por de la llibertat

Pere Martí

Ens ho deia fa pocs dies a Barcelona Arnaldo Otegi a uns quants ciutadans reunits al voltant d'una taula per sopar: "Sempre havien dit que sense violència, per la via democràtica, tota reivindicació era possible. Per què ara que ETA ha declarat una treva continuen atacant el nacionalisme basc?" La pregunta, com el personatge, no és una pregunta innocent. Expressa una perplexitat anunciada, però no per anunciada deixa de ser sorprenent. El grau de crispació de l'opinió pública espanyola i el grau de violència mediàtica que assetja el conflicte basc continua essent, quatre mesos després de l'anunci de la treva, igual d'intensa que quan hi havia atemptats. Des del mes de juny de l'any passat que no mor ningú a causa del conflicte. Però no estan contents. Continua, amb perdó, el *mal rollo*.

Ara els preocupa per exemple una iniciativa com és l'assemblea de municipis d'Euskal Herria reunida recentment a Pamplona. Es tracta d'una iniciativa legítima, democràtica —el dret a reunió encara no està prohibit— i a més estrictament simbòlica, sense cap mena de traducció institucional immediata i destinada només a a consolidar la treva d'ETA. És un pas més perquè el silenci de les armes sigui definitiu. Però no

ho veuen. Els cega el seu nacionalisme d'estat o els encega la por de la possibilitat que els bascos puguin decidir lliurement el que volen ser. La segona ceguesa seria pitjor que la primera, perquè evidenciaria que el conjunt de la societat espanyola pateix un dèficit democràtic profund.

Otegi ens recordava que la seva formació només recull el 18 per cent del suport de l'electorat basc. "Estem disposats a ser minoria", ens deia, però a continuació tornava a fer-se una pregunta gens innocent. "Ho estan ells?". Un altre interrogant sense resposta. A mesura que passen els mesos, i es fa palès l'immobilisme del govern espanyol, el dubte va creixent. Aquest immobilisme podria fer pensar que alguns —en el cantó de l'estat— estaven més còmodes en una situació de violència assumible, amb un nombre determinat de morts cada any, que no amb un horitzó de pau on els bascos tinguin l'última paraula sobre el seu futur. Seria esgarriós que això fos cert, però per ara els fets no ho desmenteixen.

El nostre convidat va reconèixer que entre els factors que han afavorit l'anunci de treva hi ha el cansament d'una generació després de trenta anys de violència. El que no ens va poder assegurar és què farà una nova generació de bascos més joves si veuen frustrada una esperança democràtica com la que s'ha obert fa uns mesos.

L'oficina estadística comunitària –Eurostat– ha confirmat que el País Valencià es troba dins del grup de regions europees amb una renda per sota del 75% de la mitjana dels països de la Unió Europea i que, per tant, es manté com a “Objectiu 1” durant el proper sexenni. El País Valencià va rebre, entre el 1994 i el 1999, 443.552 milions de pessetes dels fons estructurals per ser “Objectiu 1”.

En pocs dies hi ha hagut dues dimissions sonades relacionades amb el sector elèctric: la del director general del Medi Natural de la Generalitat de Catalunya, Jordi Peix, que havia atribuït els incendis forestals de l'estiu passat al deficient manteniment de les línies d'alta tensió, i la del president de la Comissió Elèctrica, Miguel A. Fernández Ordóñez, que s'havia oposat a la decisió del govern central que les elèctriques cobrin dos bilions de pessetes pels costos de transició a la competència.

La factoria de Ford a Almassafes va celebrar el dimecres 10 de febrer les seues eleccions sindicals. La UGT ha tret 15 delegats sindicals, CCOO n'ha obtingut 7, la CGT, 5, el Sindicat Progressista Valencià (SPV), 3 representants, i també 3 n'han obtingut la Plataforma Unitaria de Trabajadores (PUT) així com el sindicat de tècnics FAMIF.

Les grans empreses prefereixen Madrid

En els últims 25 anys, Madrid s'ha consolidat com el gran centre on es prenen les decisions empresarials a tota la península, mentre que el pes de Catalunya com a centre de decisions econòmiques s'ha reduït clarament.

Segons dades elaborades per l'empresari Santiago Montero i presentades en el Congrés Català de la Petita i Mitjana Empresa, mentre que l'any 1971, de les 250 empreses més importants de l'estat, 82 tenien la seva seu central a Catalunya i només 57 la tenien a Madrid, ara la situació s'ha invertit. Així, el 1995, de les 250 més grans, només 50 continuaven tenint la seu a Catalunya, mentre que 137 se situaven a Madrid. De fet s'ha donat una concen-

Seu de FECSA a Barcelona.

tració empresarial a Madrid, en detriment de la resta de l'estat, però la comunitat més perjudicada per aquest fenomen ha estat Catalunya. Entre les causes d'aquest fenomen, Montero ha apuntat el centralisme espanyol i la falta de pragmatisme polític català.

Foment vol connectar l'Euromed i l'AVE

El Ministeri de Foment ha projectat la connexió a Tarragona de l'actual línia ferroviària d'amplada espanyola per la qual circula l'Euromed entre Alacant i Barcelona amb la línia d'amplada europea entre Madrid i Barcelona i la Jonquera, que ha d'estar en funcionament el 2004.

L'objectiu d'aquesta connexió seria que els Euromed poguessin sortir de València per via convencional i utilitzar la línia d'alta velocitat a partir de Tarragona per arribar més ràpidament fins a Barcelona i perllongar el recorregut d'algunes unitats fins a la frontera francesa.

El principal problema és compatibilitzar les dues amplades de via diferents en un mateix recorregut. La solució,

L'Euromed podrà passar per la via de l'AVE el 2004.

però, podria passar per dotar els trens Euromed d'un sistema de canvi d'eixos similar al que ja utilitzen els trens Talgo per adaptar-se a l'amplada internacional entre Portbou (Alt Empordà) i Cervera de la Mar (Rosselló).

EL RUMOR

Falsa alarma. La Comissió Europea no retirará les ajudes comunitàries a les activitats d'informació i difusió del Patronat

Català Pro Europa, contràriament al que comentàvem en el rumor de la setmana passada.

La mateixa Comissió Europea i el Parlament europeu –d'on va sorgir el rumor– han aclarit que la proposta de retirar els ajuts comunitaris només afecta les entitats vinculades a partits polítics (com ara la fundació democristiana alemanya Konrad Adenauer) i no a organismes com el Patronat. Precisament, el dijous 11 de febrer a la nit el secretari general del Patronat, Carles Gasòliba, i el representant de la Comissió Europea a Barcelona, Josep Coll, confirmaven les bones relacions entre les dues institucions i seien l'un al costat de l'altre, amb tota naturalitat, en un sopar protocol·lari al Palau de la Generalitat de Catalunya. Uf!

BARÒMETRE

Servei Català de Col·locació

Total persones inscrites*	Inscrits que demanden col·locació
526.014	271.854
Total ofertes d'empreses rebudes*	Ofertes de la darrera setmana
334.066	4.792
Cobertura última setmana	
Inscrits SCC ocupats	94,8%
Inscrits SCC aturats	26,4%
Inscrits SCC homes	73,5%
Inscrits SCC dones	37,3%
	62,6%

*Des de l'1 de gener

ESTAPE RESPON

—A la construcció comença a faltar personal i els sous es disparen. La plena ocupació és dolenta?

—Tot depèn del nivell que hi hagi globalment de plena ocupació. Mentre no hi hagi fluidesa intersectorial, es produiran aquests desequilibris. Ara bé, tenint en compte la darrera enquesta de l'EPA, em sembla surrealista parlar de plena ocupació a l'estat espanyol.

—A Catalunya hi ha qui diu que ens hi acostem.

—Potser els qui ho diuen ja estan a prop de la plena ocupació

—L'atur es combat només amb creixement econòmic?

—Aquesta és la manera més eficaç.

—Per què l'atur femení dobla el masculí?

—Perquè estem lluny encara de superar la discriminació que pateix la dona des de la prehistòria.

—El nou ministre de Treball diu que si no es contracten dones s'haurà de deixar entrar més immigrants. És una amenaça?

—Sembla una bestiesa i voldria recordar al senyor Pimentel que a Alemanya hi ha 4.600.000 turcs. Per tant, que vinguin. I prou de l'espectacle de les pateres.

—Per què el govern cen-

tral està en contra de la jornada de 35 hores?

—Perquè, de moment, la iniciativa de la ministressa francesa de treball Martine Aubry, per cert filla de Jaques Delors, els ha trobat desmarcats, però a la jornada de 35 hores s'hi arribarà.

—Es bo que els funcionaris treballin menys hores?

—Seria bo que treballessin millor.

—En comptes de reduir-la, no seria millor dedicar part de la jornada a formació?

—Tot això em semblen comptes de fades. Fa més de 40 anys que tenim una formació professional esquifida i escleròtica. M'agradaria no perdre el temps parlant de fórmules que ja eren velles quan es va estrenar la "Berbena de la Paloma".

CCOO i UGT s'atribueixen el triomf al Principat

UGT i Comissions Obreres consideren que a final d'any, les dades definitives de les eleccions sindicals els donaran la victòria a Catalunya. El fet és, però, que de moment les que hi ha fins al 31 de desembre del 98 confirmen que CCOO es manté de manera destacada com la primera força sindical al Principat i situa la seva representativitat per sobre del 42% dels delegats sindicals. Comissions ha destacat la seva victòria en les grans empreses, on la diferència amb UGT és de 17 punts. UGT, per la seva banda, és el sindicat que ha crescut més en les darreres eleccions sindicals a les empreses catalanes. La representativitat d'aquesta força ha passat del 34,5% de 1995 al 35,6% d'enguany.

ANÀLISI

Primers avisos

Els banquers han començat a fregar-se les mans, per alguna cosa deu ser.

Vaig a la presentació de resultats d'una petita caixa comarcal i el director general deixa caure que potser els tipus d'interès estan a punt de tocar fons. Uns dies després, en un acte semblant, però aquest cop d'un gran banc espanyol, el missatge és una mica més agosarat. Ja comencen a pensar en alguna pujada dels interessos.

En l'horitzó immediat no sembla que el Banc Central Europeu, que és qui ha de decidir què passa amb els interessos a l'eurozona, o els alemanys, que controlen molt, vulguin canviar la tendència a la baixa dels tipus d'interès. Més aviat el contrari.

Quan es parla de si el BCE pot abaixar més els interessos, s'està parlant a curt termini i, quan el director general de la caixa petita o l'executiu del banc gran fan les seves prediccions, les fan pensant en terminis més llargs. Al capdavant, una hipoteca o fins i tot un crèdit per a un cotxe, no es tornen en dos dies.

L'olfacte dels responsables de bancs i caixes diu que potser ha arribat el moment que els tipus ja no admeten més caiguda. Afirmen que en alguns segments del crèdit la cosa pot haver tocat fons. Tot i això, encara han d'acceptar —ni que sigui a con-

tracor— que tard o d'hora podríem veure el tipus bàsic de l'eurozona per sota del 3%.

En els últims anys, la caiguda dels tipus d'interès i l'augment de la competència ha comportat una reducció progressiva del marge financer de les entitats bancàries. La diferència entre el que cobren pels diners que deixen a la clientela i el que paguen als estalviadors, s'ha anat estrenyent. Fer beneficis bancaris no és tan fàcil com abans. Per això, somnien amb el dia que això canviï.

És un primer avís. Bancs i caixes es freguen les mans pensant en el dia que puguin retocar a l'alça —i no a la baixa com passa ara cada dos per tres— l'interès de milers d'hipoteques variables. Al darrere hi aniran tots els altres crèdits. El que no diuen, però segur que projecten, és retardar tant com puguin l'augment de l'interès pel cantó de l'estalvi.

Tot això podrien semblar cabòries bancàries si no fos perquè en els últims dies hi ha hagut un altre avís: "Encara que no s'ha de descartar que el Banc Central Europeu redueixi encara més els tipus d'interès, sembla evident que en el futur ja no quedarà gaire marge perquè l'accessibilitat de l'habitatge pugui millorar per aquesta via". Són paraules del ministre de Foment, Rafael Arias Salgado.

Senyors hipotecats, senyors hipotecables, ja estan avisats.

El Tribunal Superior de Justícia del País Valencià ha reobert la investigació contra el conseller de Sanitat, Joaquín Farnós, per un suposat delictu de revelació de secrets del sumari del cas de l'hepatitis C (vegeu EL TEMPS, núms. 725, 751 i 733). El conseller va avançar un informe que li havia demanat el jutge que investiga el cas i va assenyalar l'anestesista Juan Maeso com l'autor del contagi, tot i que la investigació es trobava sota secret sumarial.

El nou conseller de Cultura de la Generalitat Valenciana, Manuel Tarancón, va declarar durant un ple a les Corts celebrat el dijous 11 de febrer que l'escriptor Enric Valor té "un valor incommensurable" per als valencians. El conseller va dir: "Hem de posar la seua obra a l'abast de tots ja que és un patrimoni de tots els valencians." També Eduardo Zaplana s'ha manifestat en aquest sentit aquests dies, tot i que l'autor continua essent censurat per les institucions valencianes.

El poeta, escriptor i algueresista Pasqual Scanu ha estat objecte d'un homenatge organitzat pel Cercle per la Defensa i la Difusió de la Llengua i la Cultura Catalana, en el vintè aniversari de la seva mort. A la sala d'actes del CIEMEN, a Barcelona, el president del Cercle, Joan Bellés i l'historiador Pere Català Roca van recordar la figura del professor alguerès Scanu.

Andorra té preparada una llei del català

El govern d'Andorra ha aprovat una llei de política lingüística que arribarà al Parlament el pròxim mes de juny i que pretén defensar l'ús del català tant en l'àmbit de l'administració pública com en el de l'empresa privada. El ministre de Cultura andorrà, Enric Pujal, no vol fer una llei molt estricta pel fet que la indústria turística —Andorra rep nou milions de visitants

l'any— és fonamental en l'economia del país. Des del 1995, el govern andorrà ha iniciat diverses campanyes per promoure l'ús del català en diversos sectors professionals, però encara no havia elaborat cap legislació per defensar el català.

La llei no inclou quotes d'exhibició ni distribució al cinema però intenta que augmenti l'oferta, que ara es re-

ARXIU / RAFA GIL

El govern andorrà vol que les empreses respectin el català.

duex a una de les vuit sales de cinema que hi ha a Andorra. De les altres set, una és en francès i cinc en espanyol.

Campanya pel control de les armes lleugeres

Les ONG Amnistia Internacional, Intermón i Metges sense Fronteres han començat una campanya per reclamar un control sobre les armes lleugeres (armes convencionals que poden ser transportades per una sola persona o per un vehicle lleuger).

Es calcula que aquest tipus d'armes, de les quals n'hi ha més de 500 milions arreu del món, són les causants del

90% de les víctimes dels conflictes actuals. Aquestes armes són fàcils de comprar, de transportar, d'utilitzar i tant en mercats legals com il·legals es venen a baix preu. Aquest problema afecta de manera especial els països de la zona dels Grans Llacs, Afganistan, Angola, Colòmbia, Indonèsia i Turquia.

La campanya té el suport d'ONG de tot el món, que re-

clamen que hi hagi transparència en la producció i comerç d'armes, la millora del Codi de Conducta de la UE sobre les exportacions d'armes i la recollida i eliminació d'armes, entre altres reivindicacions. En aquest sentit el passat 7 de gener el Consell Europeu de Ministres va aprovar una acció conjunta per evitar la proliferació d'aquestes armes.

ARXIU

L'Observatori Astronòmic Mòbil de la CAM es va estrenar el passat 8 de febrer, a València. Amb aquest vehicle, grups d'astrònoms aficionats podran fer observacions d'alta qualitat lluny de les ciutats, en cels nets de contaminació lumínica.

Aznar denega la transferència del Museu de la Ceràmica

El govern central ha negat la possibilitat d'una transferència de la titularitat del Museu de la Ceràmica González Martí (vegeu EL TEMPS, núm. 761) a la Generalitat Valenciana, en resposta a una pregunta del diputat de Nova Esquerra en el Congrés, Manel Alcaraz.

Un 42,5% dels internautes de l'estat són dels Països Catalans

Catalunya concentra més d'un quart —un 28,3%— dels internautes que hi ha a l'estat, ja que té 684.000 persones amb accés a la xarxa. La relació entre el nombre d'internautes i la població és també la més alta de l'estat: un 12,5% dels majors de 14 anys poden accedir a Internet, segons l'últim Estudi General de Mitjans. El País Valencià compta 290.000 internautes (un 12% dels que hi ha a l'estat) i les Illes Balears, 54.000 (un 2,2%). A tots dos territoris, un 8,3% de la població té accés a Internet.

L'art jove català viatja a la capital francesa

Durant un mes, París —encara avui la meca de molts artistes— serà també el centre de l'art jove català. Del 10 de febrer al 10 de març, dotze nous artistes del Principat exposen a la Maison de la Catalogne de París, en una mostra patrocinada per la Generalitat.

Els parisencs podran observar durant aquest mes l'eclecticisme de l'art català actual a través d'una selecció de pintors i escultors que ja han exposat la seva obra a la Sala d'Art Jove de la Generalitat durant els darrers cinc anys. Teles de petit i gran format, en acrílic o en oli, que van del figurativisme de Pepe Castellanos o Luis Quesada fins a l'abstracció de Francesc Sancho o Xavier Millan. Quant a les escultures, obres de fusta

En l'exposició parisenca participen dotze joves artistes.

representant objectes, com les de Gemma Ferran, o altres de fang o bronze de Verònica de Nogales. A l'acte d'inauguració hi van assistir representants de la UNESCO i del Ministeri de Cultura Francès, així com artistes, col·leccionistes i galeristes francesos.

Suspès per un any el Dr. Music, festival del Pallars Sobirà

El Festival Doctor Music, que s'ha fet a Escalari (Pallars Sobirà) des de l'any 1996, no es farà enguany, segons ha dit Neo Sala, director de l'empresa organitzadora. La suspensió serà d'un any, que s'invertirà per cobrir unes pèrdues de 290 milions de pessetes i, segons Sala, per preparar-se per a reprendre el festival l'estiu de l'any 2000. La Diputació de Lleida, el Consell Comarcal del Pallars i diversos ajuntaments de la zona s'han mostrat sorpresos i contrariats per aquesta decisió i no descarten emprendre accions legals.

ANÀLISI

Qui vol i qui no vol el català al cinema

J. M. López Llavi

Continua la polèmica entorn dels doblatges i subtitulats en català i a hores d'ara encara cal aclarir posicions, no tant per la confusió al carrer com per la que creen els polítics disposats a treure profit de l'embolic. La suspensió cautelar dels articles 14 i 15 del "Decret 237/1998 sobre mesures de foment de l'oferta cinematogràfica doblada i subtitulada en català" decidida pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (els articles que hi introdueixen un règim sancionador) ha propiciat —a l'empara dels vents electoralistes— que el PP desenterrí qüestions que ja van ser dirimides en la negociació de la nova llei de política lingüística, i que el PSC es desenten- guí del problema, com si només afectés el govern de la Generalitat.

La llei —cal recordar-ho— va ser aprovada amb els vots a favor de Convergència i Unió, PSC (PSC-PSOE), IC-EV i el Grup Mixt i, per motius oposats, amb els contraris del PP i d'Esquerra Republicana de Catalunya. I si l'articulat pateix de l'absència de previsions sancionadores no és pas per oblit. Els qui ara se'n desenten —tot i que posteriorment acabessin accedint al decret que les incloïa— i que in-

voquen l'utòpic consens de les distribuïdores (incloses les *majors*) i dels exhibidors (amb interessos dependents d'aquelles) són els qui van impedir que se'n parlés, segurament per quedar bé amb els sectors d'electorat més reticents a la normalització lingüística. Retòriques a banda, les qüestions mínimes que cal que responguin tots els responsables polítics són:

—En forma de doblatges i/o de subtitulats, estan o no a favor d'un ràpid procés de normalització de la llengua catalana al cinema que, a curt o a mitjà termini, la situï en condicions d'igualtat amb el castellà?

I, si la resposta és afirmativa, creuen que una llei o un decret sense possibilitats sancionadores pot tenir cap eficàcia? I, si no és així, avalen la via democràtica més ràpida —afegir una disposició addicional a la llei— per a la superació de l'escull?

Enllà queden encara les negociacions obertes per la Generalitat amb les *majors*; els resultats de les quals deriven menys del decret i de les seves possibilitats sancionadores que de la valoració del govern català de plantejar o no aquella inclusió de facultats sancionadores, abans de les eleccions autonòmiques; si cal, només amb els vots, suficients, dels grups que li donen suport.

HISTÒRIES NATURALS

Els teuladins de Goethe

Martí Domínguez

Tinc una especial estima a Eckermann, el famós biògraf dels darrers anys de Goethe. Igual com Tischbein va saber reflectir millor que ningú el període italià en aquell famós quadre de *Goethe en la campanya romana*, Eckermann va descriure amb una ponderació, amb un gust, amb una sensibilitat extraordinària els darrers anys de la vida de l'escriptor de Weimar. Però, per sobre de tot, em corprèn la seua dedicació i entrega, que li varen fer abandonar els seus projectes poètics, i el varen capficar, fins a l'obsessió, a engrandir, detallar, i rematar la glòria goethiana.

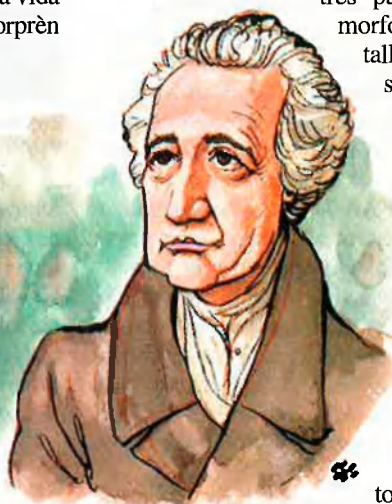
Sincerament, Goethe sense Eckermann seria menys Goethe. Per això m'emocionen molts dels passatges en què l'alumne sap descobrir-nos la profunda saviesa del mestre. Tan sols en un punt Eckermann es troba clarament defraudat i fa un comentari crític i impertinent. És el 26 de setembre de 1827: "Goethe ha observat que en la tanca viva hi havia una profusió d'ocells i m'ha preguntat si eren aloses. Tu, gran home estimat, he pensat, que has investigat la natura com ningú més, en ornitologia fas les preguntes que faria un noi". Aloses! Quina barbaritat! s'exclama per a ell mateix el bon Eckermann, que era un gran amant de la natura. "Són verdums i teuladins –li he respost– i fins i tot algun tallarol ressagat. Les aloses vulgars s'enfilen dret amunt per l'aire i es llancen una altra vegada sobre la terra; a la tardor creuen l'aire a vols, es preci-

piten, potser, sobre un rostoll, però mai no s'endinsen en bardissars i tanques vives".

Goethe a partir d'aquell dia va interrogar el seu deixeble sobre diversos temes ornitològics, i és una veritable meravella sentir parlar Eckermann dels tallarols, dels caragolets, dels cucuts, amb una encisadora precisió. Goethe, que havia investigat a fons les lleis de la natura, (i creat, entre algunes altres paraules científiques, el terme morfologia), es fixava poc en els detalls, no tenia ànima de taxònom, i sovint li costava de reconèixer espècies banals, fins a l'extrem tan cridaner de confondre un teuladí amb una alosa. Per

això tan sols en aquelles pàgines on Eckermann li parla d'ornitologia Goethe escolta pacient i admirat, i, per un moment, el mestre es transforma en deixeble.

Quan Goethe morí, Eckermann va romandre a Weimar catalogant totes les seues col·leccions i posant ordre en tots els seus escrits. En aquelles terres muntanyenques de l'Ilm, toques de boires i grisalla, una gran solitud el va encobeir. Diuen que va caure en una malenconia que el va consumir a poc a poc. La seua casa s'havia transformat en un petit zoo, on tenia una marta, una puput, una parella de falcons i un gos de caça. Els darrers anys, els va dedicar a passejar per les bigarades muntanyes de Rosenberg, estudiant els costums dels cucuts i dels teuladins. De tard en tard somreia, s'aturava i deia, fent per a ell un petit i afectuós gest de sorpresa: "Aloses! Quina barbaritat!"

La setmana que ve, a EL TEMPS

I l'Otan?

La cimera de València
i el desembarcament
aliat a la MediterràniaReserveu-lo al
vostre quiosc

SALVADOR COT

La pau no la regalen

Una de les frases més repetides entre els alcaldes i regidors que van reunir-se en assemblea de municipis a Pamplona era que vuit mesos sense cap funeral era temps suficient per avançar lliurement cap als objectius polítics que ells consideren legítims. Error. Si alguna cosa ha demostrat la treva d'ETA és que, políticament, l'absència de violència no obre, tota sola, cap porta. Com a molt, la de les presons, que és l'únic esquer que fins ara ha insinuat el govern de Madrid.

No deixa de ser terrible, humanament, que l'estat només estigui disposat a negociar la manera d'alliberar els presos d'ETA si, en canvi, no hi ha contrapartides polítiques. I no ho dic pels presos, sinó per les víctimes. En principi, negociar el sistema jurídic i polític del País Basc entre els partits parlamentaris no té cap connotació ètica, no afecta ningú individualment i no lesiona ni els drets humans ni l'estat de dret. Exactament això és el que es va fer durant la transició, i se suposa que tothom va quedar la mar de content. En canvi, que surtin al carrer assassins sí que té un aspecte tràgic que no compensaran els diners.

Però, curiosament, el govern espanyol només parla de "generositat" quan fa referència als qui són a la presó. I tot és "fermesa" quan es parla d'idees que difereixen de l'actual configuració de l'estat. Que, justament, si algun efecte deplorable ha tingut el conflicte basc han estat els morts, no pas l'abast de l'Estatut de Gernika, el problema de l'auto-determinació o les relacions entre Euskadi i Navarra que són, precisament, els temes prohibits des de Madrid. I els límits, no els posa només el PP. No per patètica és menys indicada la crida de Juan Carlos Rodríguez Ibarra al BBV perquè defensés la unitat d'Espanya, és d'esperar que amb mètodes més subtils que no pas la Banca March el 36.

Les restes d'immaduresa política que encara ens queden, a alguns de nosaltres, generen perplexitat quan queda clar que la suspensió de la violència no ha canviat gens les actituds ni dels polítics ni dels mitjans de comunicació espanyols. Es pot llegir perfectament *El País* o l'*Abc* o escoltar les tertúlies de ràdio i televisió i pensar que som a l'època en què el comando Madrid col·locava cotxes-bomba.

El mes que ve en farà sis de l'alto-al-foc d'ETA i no s'ha avançat ni un mil·límetre en les negociacions, ni cap dels partits s'ha mogut de la posició respectiva. Tant és així que, a hores d'ara, ni tan sols hi ha un esbós de fòrum de negociació i la meitat dels partits es nega a asseure's amb l'altra meitat. L'última informació que ha emès el govern de Madrid és que no troba interlocutors a ETA i el ministre del ram, Jaime Mayor Oreja, guanya per dalt, en les enquestes de popularitat, gràcies a la seva intransigència, exactament al contrari que la seva homòloga britànica que, tot i així, continua a la corda de l'equilibrista en el procés de l'Ulster. Segurament que Irlanda del Nord i Euskadi no són la mateixa cosa, però les diferències entre Londres i Madrid fan un abisme.

Les posicions són tan radicalitzades que una simple espurna, com la reunió de parlamentaris kurds al Parlament Basc, és capaç de fer pujar el termòmetre polític fins a dalt de tot. Després de la Guerra del Golf el govern espanyol va enviar paracaigudistes, suposadament, per defensar els kurds de la repressió. Fa poques setmanes, la defensa dels drets humans va passar per damunt de consideracions econòmiques respecte a un país (Xile) amb un fort intercanvi comercial i de capitals. I ara, de cop i volta, José María Aznar i els seus ministres han convertit Turquia en una mena de gegant econòmic, els kurds en terroristes i els bascos en parats potencials, si s'arriba a convocar una reunió similar a les que ja s'han fet a vuit països europeus. Juan María Atutxa, potser l'únic basc nacionalista que tenia bona premsa a Madrid, l'han fet saltar del pedestal a empentes per haver dit que el Parlament de Vitòria és sobirà... Tot això enmig del que se suposa que és un procés de pau enormement delicat i de la màxima importància.

Però l'indici més preocupant és que l'única excusa que donen totes les parts per al blocatge del procés de pau són les eleccions municipals del mes de juny. Al País Basc els resultats electorals sempre són previsibles. I l'endemà, què?

*Periodista

AMUNT...

Ramon
Barnils

Que paguin per veure'ns

Si s'han complert les previsions, els qui hagin volgut veure per televisió el partit de futbol FC Barcelona-Madrid hauran hagut de pagar —no ve d'un partit; acabaran pagant.

Ja era hora. És una notícia de primeríssim pes. Paral·lela a aquella que el fidedigne periodista Martí Gómez, del Real Club Deportivo Espanyol de Barcelona, va fixar per a la història referint-se als sentiments dels barcelonistes envers els espanyolistes: "Ja ni ens odien". Ja en fa segles, d'això.

Als madridistes, comencem a no veure'ls ni per televisió. Ja no són d'interès general. Ho han començat a fixar els organismes europeus. Un cop arraconat el RCD Espanyol en passar Catalunya de referir-se a Espanya a referir-se a ella mateixa, encara dins Espanya, ja fa temps que les coses a Catalunya es refereixen a ella mateixa ja dins Europa. Que el combat cimer sigui entre Barcelona i Madrid, amb la consegüent equiparació, ja no respon a la realitat de les coses, que és el moviment dels diners i els referents socials. Un dia d'aquests engega la Lliga Europea, que acabarà essent la lliga a seques, tal com fa vuitanta anys la Lliga fins ara a seques, l'espanyola, va substituir la Lliga catalana. En el futur immediat, ningú amb dos dits de gust pel futbol no perdrà temps guaitant el Madrid —"El Madrid? Com l'Espanyol"—, tenint com tenim autèntics adversaris a la vista de la talla del Milan, l'Ajax, l'Arsenal o el Bayern.

Gràcies, Pere Artigas, per fer-los pagar per veure'ns.

I AVALL

J. J. Pérez
Benlloch

Mals presagis per a UV

Segons un sondeig d'opinió publicat la setmana passada pel diari *Levante*, el PP del País Valencià obtindrà la majoria absoluta que amb tant afany busca. El PSPV es quedaria a 11,9 punts, ni més ni menys. Però no és aquest, al meu entendre, l'aspecte més notable de l'esmentat mostreig. A més de la caiguda socialista, resulta que Unió Valenciana es quedaria fora de les Corts, fet que, com a mínim, comportaria un augment notable del cens d'aturats a causa de la quantitat de cessants que es produirien en els

pessebres de l'administració pública. Davant d'una perspectiva tan dramàtica, no és sorprenent que molts regionalistes s'acullen a l'empar del PP, que es deixa voler. No necessita comprar voluntats, com denunciï els d'UV. Però les comprarà a poc que les necessiti i a preu de saldo.

Curiós, així mateix, ens sembla com valora el poble sobirà els seus dirigents. Pot sobtar-nos que l'alcaldeessa de València suscite més simpaties que el president de la Generalitat, malgrat l'intens màrqueting polític que aquest desplega. Però ens deixa perplexos que Joan Llerma, l'ex-Molt Honorable, continue sent el tercer personatge en l'ordre de les preferències. Si açò és així, la veritat és que el 13 de juny pot passar qualsevol cosa insospitada fins ara. Com, per exemple, que UV capege el temporal electoral i torne a ser l'ull de poll del govern autonòmic. I fins i tot pot ser que el PSOE no faci el ridícul. Però açò ja és més difícil.

FENT MEMÒRIA

Pau
Viciano

Encaixos

Algú va tenir l'ocurrència de tancar una selecta representació d'intel·lectuals catalans i espanyols per veure si es posaven d'acord sobre allò de sempre: l'encaix de Catalunya en Espanya. Les trobades, a base de bona voluntat i tolerància, no van acabar malament del tot. Almenys han produït un gruitxut volum, publicat en les dues versions lingüístiques, que aplega textos dels historiadors, filòsofs, sociòlegs i constitucionalistes convocats. Pel front de ponent, sense cap novetat. El que donen de si els pensadors madrilenys que passen per progressistes —la "*nación de naciones*"— ja ho podríem llegir, amb modulacions més o menys crispades, a les pàgines d'*El País*. El que no deixa de sorprendre és el mutisme de la nostra intel·lectualitat respecte a la relació de Catalunya amb els territoris que comparteixen llengua i cultura, dins i fora de l'estat espanyol. D'acord que s'hi parlava de realitats polítiques, de reformes o relectures possibles de la Constitució i que posar sobre la taula el mapa dels Països Catalans hauria provocat perplexitat o emocions poc recomanables per al consens. Però tot el pragmatisme del món no esborra una realitat: el 40% dels ciutadans que formen l'espai i el mercat potencial del català viuen i treballen fora de Catalunya. El cofoisme dels 6 milions pot estar molt bé per a la política domèstica, però si volem tenir algun futur tots plegats no hauríem d'acceptar que les fronteres administratives esdevinguin també barreres culturals i murs de la vergonya que ens impedeixen pensar-nos un futur propi. Potser és ara l'hora d'encaixar també unes altres peces.

MÓN**Llibert
Ferri**

'Iraqització' de Sèrbia

En plena crisi kosovesa les prospeccions econòmiques amenacen seriosament Milosevic. Nou de deu empresaris iugoslaus no gosen arriscar els seus dòlars per por d'una onada d'hiperinflació o d'una nova devaluació del dinar, que al mercat negre ja es cotitza a vuit dinar per marc. El 82% dels assalariats cobrarà enguany encara menys que no el 1998. I alguns ciutadans iugoslaus simplement no cobraran, com molts jubilats que encara no han rebut la paga del mes d'octubre. Els pocs analistes independents i rigorosos

que gosen fer públics els seus pronòstics coincideixen, doncs, a dir que l'economia de Sèrbia i Montenegro fa una davallada imparable, si Occident no aixeca l'embargament contra el règim de Milosevic. I a Milosevic, com a Saddam Hussein, l'embargament i l'ensorrament de l'economia iugoslava no l'importa tant com el poder, l'única cosa que dóna sentit a la seva existència política i humana.

Però el poder de Belgrad no és solament patologia. Milosevic i la seva dona Mira Markovic són el nucli dur de tot un ordit de propietats, d'interessos, de servituds. Mira, coneguda per "la bruixa del carrer Totstol", dirigeix el partit Esquerra Unida Iugoslava, principal aliat polític del partit "socialista" del seu marit. Tots dos fan de mestres de cerimònia d'una *nomenklatura* que és alhora cort, empresari i classe política. Els casos més espectaculars són els de Mirko Marjanovic i Dragan Tomic. Marjanovic, l'home fort del monopoli del petroli Progres, és un comodí polític

que ara li toca fer de primer ministre de Sèrbia, i Tomic, amo i senyor de l'empresa de gasolina Jugopetrol, fa de president del parlament serbi.

A mesura que el col·lapse econòmic i la pressió internacional han anat erosionant el règim, Milosevic i Mira Markovic han intentat d'eixamplar-ne la base, recuperant vells aliats renyits com el feixista i presumpte criminal de guerra Vojislav Seselj, nomenat ministre de Propaganda de Sèrbia. O fitxant vells enemics com Vuk Draskovic, ara vice-primer ministre iugoslau i abans cap de l'oposició i poeta pacifista empresonat i apallissat: Draskovic finalment no ha pogut resistir la temptació de sentir-se part del poder.

El règim de Belgrad, model d'iraquitització, aplega com cap altre tots els elements resultants de la descomposició dels aparells comunistes de l'estat: l'economia transformada en màfia, la ideologia en nacionalisme feixista, i la política en urnes fraudulent i una violència que penetra tota la societat.

CONFIDENCIAL**Xavier
Vinader**

'Donar les mosques pel cul'

"Camarades, doneu les mosques pel cul". La frase, escrita en grosses lletres de color negre, va aparèixer per primera vegada en una paret de la Universitat de Nanterre el maig del 1968 i figura en un recull de graffitis, eslògans, cançons i fulls volants titulat *Maig 68 a ús dels menors de vint anys*, un llibret deliciós que, a diferència de tantes antologies publicades aquest any passat a França, s'esforça per reconstituir la "fecunditat crítica" d'aquells dies de revolució.

L'autor del prefaci, Jean-Franklin Narodetcki, assenyala especialment que

"l'anàlisi del que se'n diuen els Fets del 1968 ha estat objecte d'una 'literatura de falsificació', en què els principals adversaris del Moviment de Maig passen per ser-ne els principals representants". I és, precisament, en aquests "adversaris": trotskistes, maoïstes, cegetistes i tants més, que s'adreçava la frase citada al començament, i també una altra que deia: "Vigilància! Els recuperadors són entre nosaltres".

Un d'aquests llibres de "falsificació", publicat el 1988, acaba de ser reeditat en una nova versió posada al dia aprofitant els trenta anys dels fets. Es tracta de *Què en queda, del maig 68?*, escrit per Henry Weber. És un text mediocre, que constitueix un exemple característic de la manipulació que sol afectar tot allò que fa referència al Maig 68.

L'autor actualment és senador socialista, però a l'època dels aldarulls universitaris era militant trotskista, concretament de la Joventut Comunista Revolucionària. La seva obra es presenta com un "assaig sobre les interpretacions dels fets" del 1968, a la manera de François Furet, però, en realitat, es trac-

ta més aviat d'una apologia de l'autor, que prova de justificar la seva trajectòria política, idèntica a tantes altres.

El "balanç de Maig 68" que inventaria el prefaci de l'edició de 1998 reflecteix l'opinió més estesa actualment. Per Weber, doncs, hi hauria dues tendències presents en el Maig 68: una de bona i una de dolenta. La bona, naturalment, ha permès de fer "conquestes socials", i la dolenta només reclama "el retorn de la flama de la cultura revolucionària i de l'anticapitalisme per principi". La "cultura revolucionària" es resumeix, per l'autor, en la concepció leninista de la revolució, diametralment oposada, com recorda Narodetcki, a "l'autoorganització i a la democràcia directa, practicada efectivament per la majoria dels actors" del Maig 68.

El quadre resultant és particularment grotesc i continua mantenint la confusió entre l'evolució posterior dels actors del 1968 i l'anàlisi del que realment va passar en aquell moment. Un mètode d'interpretació enganyós que consisteix a buscar "la veritat de Maig 68 en allò que-ha-quedat-del-Maig 68".

El 20 de febrer fa tot just un any des que el president de la Generalitat Valenciana, Eduardo Zaplana, va posar la primera pedra del futur parc temàtic a Benidorm. Tot i que el govern valencià va anunciar que al cap d'un any Terra Mítica estaria construït i ja podria obrir les portes, ara com ara les previsions més optimistes situen l'obertura definitiva del parc a la primavera del 2000.

El mite d'un parc d'atraccions

L'any 1994, dos anys abans que una sèrie d'hostalers de Benidorm proposaren formalment a la Generalitat la idea de construir un parc temàtic en aquesta ciutat turística, l'empresa anglesa de software Bullfrog va llançar al mercat el videojoc *Theme Park*. Aquest joc

d'estratègia té com a objectiu gestionar un parc temàtic amb tots els problemes que això comporta. Les instruccions de *Theme Park* contenen consells que semblen dirigits a alguns dels màxims responsables de Terra Mítica. "L'èxit en aquest negoci —diuen les instruccions del vide-

ojoc— requereix una gran experiència [...] Quan tries un emplaçament, assegura't que et queden prou diners per desenvolupar el lloc. Com més barat siga el lloc, més diners hauràs de gastar perquè el teu parc siga un èxit". La Babel lúdica que es construeix a Benidorm ara com ara no

sembla que segueixca els consells d'aquest joc d'estratègia, atès que no té cap soci tecnològic que li aporte experiència per gestionar el funcionament diari del parc i el cost de la construcció del parc s'acosta als 44.000 milions de pessetes, una xifra que encara pot patir un sobrecost per culpa del ritme frenètic de les obres, necessari per acabar les obres abans de l'any 2000. Siga com siga, l'únic parc temàtic de l'estat espanyol finançat amb diners públics i sense un soci tecnològic al darrere es troba sota el punt de mira dels polítics de l'oposició, que denuncien l'ús de diners públics sense cap control, o fins i tot dels mateixos empresaris hostalers de Benidorm, que no veuen clar que Terra Mítica siga la gallina dels ous d'or que alimentarà la indústria turística de la zona fins ben entrat el segle XXI.

Dubtes financers. Però d'on eixiran els 44.000 milions de pessetes que costa fer només el parc d'atraccions? Fa unes setmanes, cinc entitats financeres (Bancaixa, la CAM, Argentaria Banc de Negocis, Caixa Rural de València i Estalvi Corporació, una societat de valors participada per diverses caixes d'estalvis de l'estat) van formalitzar un crèdit sindicat a favor de Terra Mítica per un import de 18.500 milions de pessetes.

A més, Terra Mítica prepara una nova ampliació de capital per un valor de 7.500 milions de pessetes, però solament podran adquirir les noves accions els socis actuals, que fins ara ha descartat qualsevol nova incorporació a l'accionariat fins que no s'inaugure el parc, probablement la Setmana Santa de l'any 2000. Per tant fins aquesta data, l'administració pública valenciana continuarà dins de l'engrenatge de la maquinària lúdica de Terra Mítica, tot i que moltes vegades ha anunciat que es retiraria del projecte una vegada aquest haja començat a "rodar". Amb tots aquests diners més els 17.500 milions que han aportat

els socis i 8.000 milions més en préstecs, la societat anònima tindrà al seu abast els desitjats diners per fer realitat el somni de construir el primer parc temàtic del País Valencià.

A la recerca d'un negoci. Tot i que per a la Generalitat Valenciana Terra Mítica és un projecte totalment consolidat i econòmicament viable, en un principi aquesta situació no va ser així. La societat pública Parc Temàtic d'Alacant va encarregar a unes consultores diversos estudis de viabilitat de la construcció d'un parc temàtic a les comarques alacantines. Una d'aquestes empreses, Era, va començar qualificant el projecte de "discutible" i va deixar ben clar que les multina-

Alguns empresaris hotelers de Benidorm no veuen clar que el parc alimente la indústria turística de la zona.

cionals del sector no s'interessarien pel projecte. A més segons aquesta consultora la inversió era d'alt risc i la ciutat de Benidorm estava marcada pels turistes de la tercera edat. Es dona el cas que la consultora va canviar la seua opinió inicial i mesos després d'emetre els primers informes es va sumar sense fissures al projecte. A més, els representats d'una altra consultora, Baker Leisure Group, quan visitaren Benidorm van ser atesos per Joaquín Pérez Crespo, hostaler que pertany a Europark, el germen de tot el projecte. Aquest empresari els va recomanar que evitaren que els representants de les multinacionals veieren una ciutat turística plena de persones de la tercera edat.

El llarg camí recorregut per aquests inversors perquè es construïra un parc temàtic a Benidorm ha inclòs visites a la competència per espiar-ne els mètodes i fer ofertes als seus gestors. José Luis Guzmán, director de màrqueting del parc temàtic Tivoli World, situat a Benalmàdena, Màlaga, coneix el projecte del parc temàtic de Benidorm des de fa anys. L'any 1996 es van presentar en aquest parc, sense cita prèvia, una sèrie d'inversors de Benidorm que volien conèixer les intencions.

El grup d'inversors es va adonar de seguida de les similituds físiques entre la ciutat andalusa i Benidorm. Tivoli World va obrir les portes el 1972 amb un nombre reduït d'atraccions tot i que

A sota, imatge recent de les obres d'aplanament dels terrenys on s'ubicarà el parc temàtic Terra Mítica. Al fons es pot veure la ciutat de Benidorm amb els seus gratacels característics.

PILAR CORTES

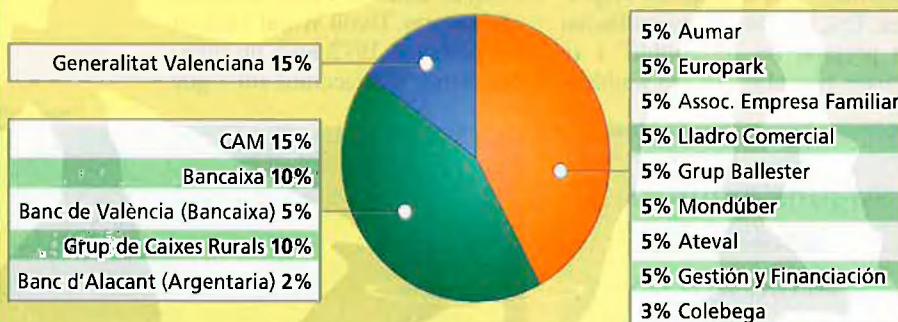
any darrere any va anar ampliant-les fins arribar a les vint-i-cinc de què disposa actualment. Els inversors benidormers es van passejar pels 90.000 metres quadrats de Tivoli World durant una hora i mitja. Els empresaris volien invertir els seus diners en el negoci dels parcs lúdics, però no coneixien molt bé el sector. Fins i tot van fer una oferta a Guzmán per contractar-lo com a gestor del futur parc que volien construir a Benidorm, però aquest la va rebutjar. El grup també visità el parc d'Isla Mágica, situat a l'illa de La Cartuja de Sevilla, però aquesta vegada no van intentar contractar cap gestor per al seu projecte de parc lúdic.

Mario Reyes

DAVID FERNÁNDEZ

Un repàs als membres del consell d'administració de Terra Mítica Parc Temàtic de Benidorm, SA, permet veure quins són els sectors empresarials que han apostat fort per aquest projecte. La mateixa Generalitat Valenciana és un dels principals accionistes, a més de les entitats financeres del País Valencià –sobre les quals el govern autonòmic té una forta influència arran de la reforma de juliol de 1997 de la llei que les regula–: la Caixa d'Estalvis del Mediterrani (CAM), Bancaixa, Banc de València i les caixes rurals. La resta d'accionistes pertanyen en la seua gran majoria a l'empresariat valencià del sector de la construcció o de les immobiliàries. Aquest és el cas del grup Mondúber, que pertany a l'empresari de Gandia Javier Cremades, lligat al Partit Popular, que ha invertit prop de 500 milions de pessetes en el 5% del capital del parc. Un altre 5% de les accions les té Europark, un grup d'empreses hoteleres, immobiliàries i turístiques de Benidorm que van ser els promotors inicials del projecte. També és significativa la participació de Lladro Comercial, amb el mateix percentatge que el grup Gestión y Financiación, que aplega sota aquest nom catorze empresaris del sector de la construcció d'Alacant. Fins i tot Aumar, la concessionària de l'autopista A7 –el principal accés al parc– té un altre 5% de la societat. La llista també inclou Colebega, l'empresa que fabrica la Coca-Cola al País Valencià. Un dels accionistes de Colebega és Stockplus, SL, del grup Nefinsa, propietat de la família Serratos, una de les majors fortunes al País Valencià.

ACCIONISTES DE TERRA MÍTICA PARC TEMÀTIC DE BENIDORM, SA:

CONSELL D'ADMINISTRACIÓ DE TERRA MÍTICA PARC TEMÀTIC DE BENIDORM, SA:

Luis Esteban, president
José Lladro, vice-president primer
Andrés Ballester, vice-pres. segon
Francisco Ronda, secretari
Manuel Taberner, vice-secretari
Arturo Alario, vocal
Aurelio Izquierdo, vocal
Domingo Parra, vocal
Juan José Moya, vocal
Ricardo Ferré, vocal
Matías Pérez Such, vocal
José Luis Montes, vocal
Juan Francisco García, vocal
Roc Gregori, vocal
Roberto López, vocal
Arturo Carratalà, vocal
José Pina, vocal
Javier Cremades, vocal
Agnés Noguera, vocal
Alfredo de Quesada, vocal
Pedro Vicente Ruiz, vocal
Vicente Rico, vocal

El gran negoci dels constructors

La construcció del parc temàtic ha provocat una cursa frenètica entre els empresaris del sector per aconseguir tants contractes d'obres del projecte com puguin. Terra Mítica s'ha convertit de sobte en un negoci per a molts constructors propers al poder.

Tot el que envolta el projecte de Terra Mítica en aquests moments fa olor de negoci. El futur pot ser diferent, però ara el moviment de terres i la construcció de camps de golf, zones lúdiques i hotels és un pastís molt dolç per als empresaris que hi puguin posar les mans al damunt. Poc després que el centenar de convidats a la cerimònia de la primera pedra a-

bandonaren el lloc, les màquines aplanadores de la UTE (unió temporal d'empreses) de Sedesa, Construcciones Luján, SA, i Enrique Ortíz e Hijos, SA, van començar a preparar els terrenys de la partida del Moralet triats fa temps per la Societat Parc Temàtic d'Alacant com els més idonis per construir-hi Terra Mítica. S'havia encès el llum verd perquè començara el negoci

al voltant del parc. Sedesa, propietat de Vicente Cotino Ferrer, nebot de Juan Cotino (director general de la policia i ex-regidor de seguretat ciutadana a l'Ajuntament de València) ha guanyat només en aquest moviment de terres 1.450 milions de pessetes. A hores d'ara Sedesa encara no ha pagat les taxes municipals (91 milions de pessetes) a l'Ajuntament de Benidorm per a-

questes obres perquè ha demanat un ajornament d'un any en aquest pagament. Un altre tràmit que també es retarda és la concessió de l'ús d'uns terrenys al costat de Terra Mítica gestionats per l'empresa pública Societat Parc Temàtic d'Alacant a almenys tres grups d'empresaris turístics del País Valencià.

Un dels papers més curiosos dins de tot l'engranatge del parc temàtic és el que representa aquesta societat amb seu a Benidorm i amb un cent per cent de capital públic. La Societat Parc Temàtic d'Alacant va ser l'encarregada de posar en marxa tot el projecte per construir Terra Mítica no sense una certa polèmica, ja que un dels seus vice-presidents, l'empresari Eliseo Quintanilla (vegeu EL TEMPS, núm. 714), era propietari d'una bona part dels terrenys situats estratègicament al costat del futur parc temàtic. Ara per ara aquesta societat gestiona 9,5 milions de metres quadrats expropiats entre el 1997 i el 1998 als seus propietaris on està previst construir un complex esportiu, dos camps de golf i un hotel de luxe.

La Societat Parc Temàtic d'Alacant va traure a concurs a mitjan mes de gener la construcció d'aquests equipaments lúdics. Fins ara s'han rebut tres ofertes, entre les quals destaca la que va fer l'empresari de Gandia Javier Cremades Adaro, que va proposar invertir uns 8.000 milions de pessetes per construir un camp de golf i dos hotels de cinc estrelles en comptes d'un. Aquesta oferta competeix amb les de dos grups d'hostalers de Benidorm, un agrupat sota el nom d'Olimpic Golf, format pels germans Torrubia, i l'altre encapçalat per l'empresari turístic Roc Fuster, a qui acompanyen els antics propietaris de part dels terrenys de Terra Mítica, la família León. Javier Cremades, l'empresari que va fer l'oferta més important, és accionista de Terra Mítica i conseller de la Societat Parc Temàtic d'Alacant. Cremades està dins de l'accionariat de Terra Mítica en representació de l'empresa immobiliària Mondúber, que, amb un capital social de 3.000 milions de pessetes, participa en

l'accionariat del parc amb 500 milions de pessetes. A més, un familiar de Cremades, Javier Cremades Carceller, també és membre del consell d'administració de Terra Mítica en representació de Mondúber i també pertany a la comissió executiva de la societat anònima que gestiona el parc que adjudicarà les obres a un grup empresarial o a un altre.

Empresaris i accionistes. Però aquesta no ha estat la darrera vegada que la polèmica ha esguitat els negocis relacionats amb la construcció del parc. Quan Terra Mítica va decidir contractar una empresa per fer les obres d'enjardinament del futur parc per 130 milions de pessetes, la societat triada va ser Viveros Dalmau e hijos. El president d'aquesta empresa, Vicente

**Segons el PSPV
les inversions en
infraestructres
públiques per
Terra Mítica, SA
sumen 11.000
milions de
pessetes.**

Dalmau, és soci del vice-president segon de Terra Mítica, SA, Andrés Ballester, en l'empresa Devesa Garden. El mateix Ballester també és soci d'Almacenes de Val, SA, de Vicente Cotino Ferrer, nebot del director general de la policia i conseller delegat de Sedesa, empresa que ha fet l'aplanament de terres de Terra Mítica. El constructor, però, està ben relacionat amb el Partit Popular, atès que recentment una promotora del seu grup, Guadamedina, es va quedar amb un solar a la vora del Palau de Congressos de la ciutat de València per 1.338 milions de pessetes després d'una polèmica subhasta pública feta per l'ajuntament de Rita Barberà. Els partits de l'oposició al consistori valencià han posat en dubte la

legalitat d'aquesta subhasta, aduint que l'equip de govern del PP inclogué una clàusula que condicionava la venda del solar: si el disseny de la futura construcció (un hotel) no li agradava, la venda no es faria efectiva. El grup socialista denuncià el fet davant dels tribunals i ara per ara el jutge ha descartat la suspensió cautelar de la venda. A més, els socialistes sospiten que els diners que va pagar Gualdamedina han servit per tapar el forat econòmic que han produït els sobre costos del Palau de Congressos dissenyat per l'arquitecte anglès Norman Foster.

Maria Antònia Armengol, del PSPV-PSOE, criticà "l'obscurantisme" de tot el projecte de construcció de Terra Mítica. Juan Francisco García, cap del gabinet del president Zaplana i home fort de la Generalitat a Terra Mítica, va contestar la diputada socialista: "N'hi ha per quedar-se perplex, veient les interpretacions que fan de les accions d'una empresa privada. Resulta inconcebible que a uns empresaris que inverteixen 43.000 milions de pessetes (sic) se'ls pose permanentment contra la paret". La diputada Armengol va recordar a Juan Francisco García en declaracions a EL TEMPS que "les inversions en infraestructures públiques destinades a la societat anònima Terra Mítica sumen 11.000 milions de pessetes."

Un altre dels dubtes que s'han plantejat arran de la participació de l'administració pública valenciana en el projecte de Terra Mítica és la destinació dels possibles beneficis obtinguts en un futur no molt llunyà. Ara per ara continua en un complet misteri l'ús que la Generalitat donaria a aquests diners com també és una incògnita la data en què es retirarà l'organisme públic de la societat anònima. El president Zaplana va prometre que a poc a poc la Generalitat aniria desfent-se del 15% de les accions que li pertanyen per quedar-se amb un simbòlic 5% però a hores d'ara encara no s'ha dut a terme aquesta operació.

Mario Reyes / Francesc Viadel

Brussel·les vigila els diners públics

La Unió Europea investiga des de fa mesos el projecte de Terra Mítica, arran d'una denúncia presentada el 1997 per la patronal europea dels parcs d'atraccions, per veure si les ajudes públiques concedides al parc de Benidorm vulneren la lliure competència.

El projecte de construcció del parc temàtic no li ha passat desapercbut a l'Associació Europea de Parcs d'Atraccions (AEPA), amb seu a Eindhoven (Països Baixos). Al contrari, ja a l'abril del 1997 aquesta associació va comunicar a la Comissió Europea un seguit d'irregularitats que presentava el projecte de Terra Mítica, en opinió de les empreses del sector. Els experts de la Direcció General de la Competència de la Unió Europea o DG4 van trobar irregularitats en dos aspectes del projecte com són l'expropiació

dels terrenys que ocupa el parc i l'increment del seu preu una vegada van deixar de ser qualificats de rústics i van ser requalificats com a aptes per a la seua explotació, el segon gran tema era el finançament per part de l'administració pública de Terra Mítica. Només conèixer la notícia, el president Eduardo Zaplana i el mateix president de Terra Mítica, Luis Esteban, van acusar el parc Port Aventura, ubicat a Salou, d'estar al darrere de la denúncia davant la UE. Si bé el primer dels punts de la denúncia va ser desestimada per

la DG4 al llarg del 1998, el finançament del parc amb diners públics encara continua debatent-se als despatxos de Brussel·les.

Un funcionari espanyol a la Comissió Europea va reconèixer a EL TEMPS que tant representants de la Generalitat Valenciana com dels denunciants l'havien visitat a finals del 1998 per interessar-se pels tràmits de la denúncia presentada davant de la Direcció General de la Competència. Segons aquest funcionari, les pressions tant de l'Associació Europea de Parcs d'Atraccions com dels represen-

ARXIU / RAFA GIL

Imatge de la cerimònia de col·locació de la primera pedra de Terra Mítica, el 20 de febrer del 1998.

La Comissió Europea estudia si els diners que ha invertit la Generalitat Valenciana en el projecte poden considerar-se com competència deslleial amb els parcs amb capital totalment privat.

tants de l'administració valenciana van ser molt fortes, en un cas perquè continuen les investigacions i en l'altre perquè s'aturen.

Fons de la DG4 van confirmar a EL TEMPS que aquesta direcció general ha mantingut diverses reunions a finals del mes de gener amb representats de l'ambaixada permanent espanyola davant de la UE, de la Societat Parc Temàtic d'Alacant, de Terra Mítica, SA, i de l'AEPL. Les investigacions dels funcionaris europeus tracten d'esbrinar exactament la composició de l'accionariat del parc temàtic. Segons els advocats de Terra Mítica, SA, el 86% de les accions pertany al capital privat i el 14% a la Generalitat, mitjançant l'empresa pública Societat Parc Temàtic d'Alacant. La DG4 vol esbrinar si la participació d'un govern regional en l'accionariat d'una societat anònima és compatible amb les directrius europees que persegueixen la competència deslleial, com ara els articles 87 i 88 del tractat de fundació de la comunitat Econòmica Europea signat a Roma el 1957 i reformat en part el 1997 pel tractat d'Amsterdam. El coneixement d'aquestes investigacions sembla que no ha arribat a orelles dels responsables del parc temàtic. Però al parer de la directora de màrqueting de Terra Mítica, María Dolores Friedmann, sembla que aquestes investigacions no existeixen. Friedmann va declarar fa a penes una setmana a EL TEMPS que "la denúncia es troba sense efectes. L'han arxivada".

Tot i aquestes investigacions, Terra Mítica espera rebre una subvenció de 2.400 milions de pessetes dels incentius regionals que distribueix la UE. La decisió, l'ha de prendre el Ministeri d'Economia i Hisenda mitjançant un consell rector que en les properes setmanes es reunirà per distribuir els fons europeus a les regions de l'estat espanyol susceptibles de rebre'ls. Per a Terra Mítica la inversió de 70.000 milions per construir el parc és una de les més importants dins de l'àmbit europeu quant a parcs d'oci. A més la sol·licitud de la subvenció al·lega també l'ocupació que es crearia a la

ARXIU / EFE

Segons la patronal europea, el projecte es finança amb diners públics i incompleix diversos articles del Tractat de Roma.

zona o les millores a l'oferta turística del sector. Si finalment el ministeri li concedeix aquesta ajuda, Terra Mítica, SA, cobriria el 3% del total de la inversió necessària per construir el parc mitjançant els ajuts europeus.

La prioritat de Terra Mítica.

Que Terra Mítica està controlada per a penes setze inversors és un fet que a ningú no se li escapa. Com tampoc la forta presència del president de la Generalitat Eduardo Zaplana, que és com una mena d'ombra que es projecta per la partida del Moralet on es construirà el parc. Certs rumors que corren pel Palau de la Generalitat afirmen que Zaplana vol controlar personalment la construcció del parc. Si tenim en compte que l'atapeïda

agenda del president no li permet atendre tots els fronts a la vegada, és lògic pensar que ha destinat els seus col·laboradors més pròxims a aquesta feina mítica. Un dels més fidels és el cap de gabinet, Juan Francisco García, que és troba al consell d'administració de la societat anònima Terra Mítica. L'altre braç executor de l'ex-alcald de Benidorm és el seu cunyat Justo Valverde, que va ser contractat a l'abril del 1997 com a assessor legal i que de sobte ha començat a desenvolupar tasques de direcció dins de l'organigrama de la societat. Entre les seues atribucions es troba la contractació de les obres dels aparcaments, edificis per a botigues, restaurants i zones de serveis diversos, en les quals s'invertiran uns 18.000 milions en els pròxims anys. Les empreses Bovis Construction Europa i la unió temporal d'empreses Global Indom, s'encarreguen de supervisar la construcció del parc i també d'aquestes parts de Terra Mítica. Aquestes empreses contacten amb qui vulga construir un restaurant o una botiga dins del recinte i posteriorment consensuen amb una comissió executiva del parc l'oferta dels interessats. Justo Valverde supervisa totes les ofertes que arriben per a la construcció d'aquests establiments i pràcticament es comporta com un directiu més de la societat.

Dalt, a l'esquerra, Luis Esteban, president de la Societat Pública Parque Temático de Alicante (SPTA) i de Terra Mítica, SA. A la seua dreta, el president de la Generalitat Valenciana, Eduardo Zaplana. La imatge correspon a d'una de les darreres reunions del consell d'administració de SPTA, promotor de Terra Mítica, amb capital íntegrament públic.

ARXIU / RAFA GIL

El president de la Generalitat Valenciana, posant ciment a la primera pedra del parc. La participació de l'administració pública en la societat anònima Terra Mítica ha estat denunciada per la patronal europea de parcs d'atraccions.

El miniparc. A més d'empreses i empresaris, damunt de Terra Mítica hi sobrevolen diversos projectes d'equipaments lúdics complementaris al parc. El 7 de maig passat, el diari *El País* va publicar una notícia segons la qual un grup alemany volia construir a Benidorm un parc de maquetes de les ciutats i monuments més importants del món anomenat MiniWorld o Viatge pel Món. El projecte no és nou i se suma al que des de fa temps pretén fer un parc lúdic de miniatures —ple de maquetes que representarien també els monuments més importants del món— anomenat en principi Meravelles del Món o Minipark (vegeu EL TEMPS, núm. 716). Aquest projecte, a diferència del promogut pel capital alemany, ha recorregut un llarg camí des de fa anys i circula de taula en taula i de despatx en despatx per les alcaldies de les comarques valencianes del sud i també ha arribat a la taula del cap del gabinet de la conselleria de Presidència, Juan Francisco García, que el coneix des de finals del 1997. Construir Meravelles del Món costaria uns 4.000 milions de pessetes, un preu deu vegades inferior al de Terra Mítica. En un principi la idea va agradar molt als responsables de la Generalitat, com el cap del gabinet del presi-

La Generalitat ha bandejat el projecte de construcció d'un parc de miniatures a Alacant per evitar que faça ombra a Terra Mítica.

dent Zaplana i vocal del consell d'administració de Terra Mítica, Juan Francisco García. La Generalitat fins i tot va pressionar els responsables del parc de miniatures a fi que, si es construïa al País Valencià, es fera dintre del recinte de Terra Mítica perquè no es convertira en una competència per al parc de Benidorm.

L'interès que va despertar Meravelles del Món va arribar fins i tot al president de la Generalitat Valenciana, que coneix tot l'assumpte des dels seus inicis. Quan a mitjan any passat Zaplana va inaugurar l'aparcament d'Alfons el Savi a la ciutat d'Alacant, es va produir un encontre entre el president de la Generalitat i els responsables de

Meravelles del Món. El president va preguntar per una possible destinació del parc als seus responsables. Aquests li van respondre que havia de ser la Generalitat qui ho diguera. Zaplana replicà: "Ja ho diré". Però tot i l'interès mostrat per la Generalitat, no es va concretar en una proposta en ferm per emplaçar el parc de miniatures dins de Terra Mítica. Els impulsors del projecte, aleshores, van començar a oferir-lo a empresaris i alcaldes de tot el País Valencià. Durant la segona meitat de l'any 1998 es van interessar per Meravelles del Món diversos empresaris, com Ortiz e Hijos, SA, l'empresa propietària del parc aquàtic Aquaworld a Benidorm o el president de la Confederació Empresarial de la Província d'Alacant, Joaquín Rocamora. Però tot i l'interès inicial mostrat per aquestes empreses, no ha acabat concretant-se en inversions ni en propostes serioses per dur endavant la construcció de Meravelles del Món. Els responsables del projecte del parc van començar a sospitar que alguna cosa passava al voltant de Meravelles del Món. I com a mostra, l'actitud de l'alcalde del Campello, Juan Baró, del Partit Popular. A principis de l'estiu de l'any passat s'hi va mostrar molt interessat, però mesos després ja no atenia les telefonades dels responsables del parc. "Sóc polític —els va dir Baró— i he de regir-me pel que em diuen els meus caps." Les raons perquè tots aquests empresaris i alcaldes de les comarques meridionals hagen canviat d'opinió tan ràpidament les trobem al carrer de Cavallers, seu de la Conselleria de Presidència. Segons ha pogut saber EL TEMPS, Juan Francisco García ha donat l'ordre d'aturar tot projecte lúdic en aquestes comarques que pugja perjudicar l'èxit de Terra Mítica. Això inclou, és clar, el parc de miniatures, que es troba en punt mort. El mateix Luis Esteban, president del consell d'administració de Terra Mítica, va dir als responsables del parc de miniatures que "això farà ombra a Terra Mítica".

Mario Reyes

PILAR CORTES

Terra Mítica, terra cremada

L'opinió pública valenciana no ha sabut valorar l'impacte ambiental provocat per la construcció del parc. El grup ecologista El Xoriguer diu que el projecte no respecta l'entorn natural i es construeix en uns terrenys que l'any 1992 van patir tres sospitosos incendis.

El grup ecologista de la Vila Joiosa El Xoriguer investiga des de fa temps els possibles delictes ambientals que s'hagen pogut produir en relació amb el projecte de Terra Mítica. Aquest grup assenyala que la zona on es construeix el parc lúdic va patir tres incendis forestals sospitosos l'estiu del 1992, i, a més, la construcció del parc afectarà les parelles d'àguiles perdigueres o les espècies vegetals que sobreviuen a la serra Cortina, al costat del parc.

A part d'això, els ecologistes opinen que els dos principals inconvenients ambientals de Terra Mítica a mitjà i a llarg termini són el

proveïment d'aigua al mateix parc i a Benidorm, i el tractament dels residus de la zona.

Els dubtes del grup ecologista, sobre el respecte del projecte a l'entorn natural no han parat de créixer des del 2 de desembre del 1997, quan la Conselleria d'Obres Públiques, Urbanisme i Transports de la Generalitat Valenciana va fer públic el Pla Especial Director d'Usos i Infraestructures de l'Àrea del Parc Temàtic. El pla inclou un estudi d'impacte ambiental fet per l'empresa EVREN, Evaluación de Recursos Naturales, de València, que, en opinió d'El Xoriguer, deixa molts interrogants oberts. Per

això, els ecologistes van presentar un seguit d'al·legacions al projecte el desembre del 1997.

El problema més conflictiu que els ecologistes van posar damunt de la taula des del punt de vista legal és la classificació urbanística de 314 hectàrees —de les 946 en total de què disposa Terra Mítica per ubicar les seues instal·lacions— que són les que es van cremar l'estiu del 1992, els dies 2, 9 i 12 d'agost. Segons El Xoriguer, l'estudi d'impacte ambiental "no esmenta enlloc la protecció d'aquestes zones, ni l'impacte ambiental directe i indirecte que produiria la requalificació de l'ús del sòl d'aquesta zo-

A dalt, imatge recent de les obres de Terra Mítica a la partida del Moralet, prop de Benidorm. L'impacte del parc sobre el paisatge preocupa els grups ecologistes de la zona.

La normativa legal prohibeix urbanitzar i construir

PILAR CORTÉS

Imatge de les ruïnes d'una vil·la romana trobada al recinte on s'ubicarà Terra Mítica. La possibilitat d'integrar aquest jaciment dins de les atraccions del parc és una incògnita.

na". Les al·legacions dels ecologistes diuen que "segons informes oficials, està demostrat l'origen intencionat dels incendis amb clares finalitats especulatives. Tant la llei forestal del País Valencià com la llei 4/1992 de la Generalitat Valenciana del sòl no urbanitzable prohibeixen la classificació o reclassificació urbanística en aquests casos".

En efecte, tot i que fins ara no s'han determinat les causes que van originar els incendis de 1992, el Consorci Provincial de Bombers els va qualificar de "provocats". Eduardo Zaplana, que llavors encara era alcalde de Benidorm, va visitar la zona afectada pel desastre ecològic el 10 d'agost del 1992 i va declarar: "El panorama és desolador. Aquesta ciutat no es pot permetre el luxe de perdre un pam de zona verda més." La possibilitat que l'incendi haguera estat provocat per especular amb els terrenys va ser objecte de

polèmica a la premsa alacantina durant setmanes. El mateix Zaplana es va pronunciar en contra del possible canvi del Pla General d'Ordenació Urbana de Benidorm per requalificar els terrenys cremats amb l'argument de la necessitat de zones verdes per a la ciutat.

Després dels incendis, a partir de 1994, l'equip d'investigacions forestal indaga sobre els indicis de possible delictes ecològic. Quan es va produir l'incendi de la serra Cortina, el 1992, la Conselleria de Medi Ambient ja va investigar l'incendi, però el seu informe no s'ha conegut mai. El 19 de febrer del 1998, El Xoriguer va demanar aquest suposat informe als Serveis Territorials de Medi Ambient, perquè n'havien llegit una referència al llibre *Turismo y Medio Ambiente*, de María Paz Such Climent (Institut de Cultura Gil-Albert, 1995). El llibre diu: "La Conselleria de Medi Ambient, arran de l'incendi declarat a la partida del Moralet a Benidorm, va obrir un expedient als propietaris de les finques pròximes en el qual no es descarta la seua inculpció en l'accident..."

Els ecologistes diuen que existeix un document de la Conselleria que acusa els antics propietaris dels terrenys, la família León, d'haver provocat l'incendi de 1992. Els Serveis Territorials de la Conselleria van posar diverses traves legals per no facilitar l'informe als ecologistes, fins que, el passat 18 de maig, van comunicar-los que no disposaven d'aquest document.

D'aquesta manera, el grup de la Vila Joiosa topava amb el mateix problema que la diputada socialista Maria Antònia Armenegol, que a mitjan mes de juliol de 1997 ja va demanar sense èxit un altre informe, aquesta vegada del servei jurídic de la COPUT, que justificava la ubicació de Terra Mítica en uns terrenys cremats. La resposta del conseller, Luis Fernando Cartagena en aquell moment, va ser que "no existeix cap informe jurídic que tinga eficàcia de cara a la declaració d'aptitud d'uns terrenys."

Els ecologistes han fet arribar les seues queixes al Parlament Europeu. El 4 de març passat, El Xoriguer va presentar a la cambra europea una sèrie d'al·legacions que culpaven la Generalitat Valenciana, com a promotora del Pla Especial d'Usos i Infraestructura de l'Àrea del Parc Temàtic, d'haver perjudicat una sèrie de valors ambientals de la zona, com ara les àguiles perdigueres (*Hieraus fasciatus*) o les plantes endèmiques (com ara la *Teucrium lepiccephalum* o la *Carallumma munyana*). Segons el grup El Xoriguer es van incomplir diverses directrius de la Unió Europea que protegeixen les aus i les plantes (91/224/CEE i 92/43/CEE, respectivament). La denúncia, segons ha pogut saber EL TEMPS, encara no ha arribat a la Direcció General de Medi Ambient de la Comissió Europea, i es troba encara al Parlament Europeu a l'espera de la seua tramitació. Per Jaume Vaello, president d'El Xoriguer, "Terra Mítica destrueix els escassos valors ambientals de la comarca de la Marina Baixa. Va en contra d'un criteri de sostenibilitat. Si es vol viure del turisme, és difícil tindre un medi ambient degradat. A més, la construcció d'infraestructures al voltant de Terra Mítica i la construcció de camps de golf continua incrementant les diferències econòmiques entre els pobles d'interior i els de la costa, ja que s'utilitzaran els aquífers d'aquests pobles per a regar les noves instal·lacions."

El president del grup ecologista considera que al País Valencià s'ha instaurat una "cultura de la rajola", i a Benidorm especialment. "La gent hauria d'adonar-se —afirma Jaume Vaello— del que significa la construcció del parc temàtic. S'està hipotecant el turisme de la zona. És una excusa per continuar desenvolupant una política més pròpia del *desarrollismo* franquista que no de la nostra època."

El problema de l'aigua. Un altre dels problemes del projecte, segons El Xoriguer, és el subministrament d'aigua per al parc i per a Benidorm. La declaració

zones rústiques que hagen patit incendis forestals

d'impacte ambiental del dia 5 de febrer del 1998 no fa cap referència als possibles problemes d'abastiment que tindrà la zona. Abans, a finals de 1997, els ecologistes ja havien preguntat pel subministrament d'aigua, car els estudis d'impacte ambiental no ho deixaven clar. "L'estudi presentat -deien- minimitza l'impacte negatiu que representa l'increment del consum de recursos hídrics, gràcies a unes suposades transferències externes des dels sistemes dels rius Taibilla i del Tajo-Segura." La consultora mediam-ambiental EVREN, que havia fet l'estudi d'impacte ambiental del parc temàtic i a més el del Pla General d'Ordenació Urbana (PGOU) de Benidorm, va contestar als ecologistes el passat 26 de març: "La solució a l'abastiment d'aigua potable a la Marina Baixa -deien els tècnics de l'empresa- ha estat estudiada en el Pla Hidrològic del Xúquer, el qual ha estat aprovat i assumit per la Confederació Hidrogràfica del Xúquer, que és l'organisme competent en la gestió dels recursos hídrics, segons la legislació vigent. Aquest pla preveu el transvasament d'aigua des del riu Xúquer fins el Vinalopó, l'Alacantí i la Marina Baixa, per cobrir les necessitats de la Marina Baixa." Aquest pla de transvasament de què parla la consultora EVREN encara no funciona, tot i que les canalitzacions ja estan construintes. L'aigua que ha de proveir Terra Mítica, els camps de golf dels voltants i la població de Benidorm vindrà del pantà d'Amadorio i ha de discórrer per un canal de 25 quilòmetres que es va construir l'any 1996 i va costar uns 7.500 milions de pessetes al govern central.

Segons els ecologistes, totes aquestes infraestructures s'han fet sense el preceptiu estudi d'impacte ambiental i, a més, han pujat el preu de l'aigua a la zona. Però ni els ecologistes ni els membres de l'oposició a l'Ajuntament de Benidorm tenen clar com es resoldrà definitivament l'abastiment d'aigua potable a la zona. Com tampoc no saben com es resoldrà l'altre problema ambiental que

ARXIU XORIGUER

Imatge d'un dels tres incendis que van assolar els terrenys de la partida del Moralet l'any 1992, on es construeix Terra Mítica. Segons el consorci provincial de bombers els incendis van ser provocats.

planteja Terra Mítica, el dels residus. L'únic abocador que existeix es troba al costat del futur parc, al barranc de les Foietes, i com recorda Alfons Arenas, del grup socialista de l'Ajuntament de Benidorm, "és il·legal". La planta de transferències o ecoparc que

s'ha de construir a la zona tampoc no té una ubicació definitiva. "El PP utilitza el territori -sentencia Alfons Arenas- per traure-li suc i no li importa gens la resta ni les conseqüències."

Mario Reyes

I TEMPORADA 1999
PALAU DE LA MÚSICA CATALANA

Cobla Sant Jordi - Ciutat de Barcelona

Esbart Dansaire Santvicentí

Cor Vivaldi

Esbart Sant Cugat

Cor Jove de l'Orfeó Català

Cor Madrigal

Cobla Juvenil de Bellpuig

Esbart de dansaires de l'Orfeó Gracienc

Organitza i patrocina:

Localitats: de 500 a 2.000 ptes.

Venda de localitats: a partir del 13 de febrer

Informació i venda: Palau de la Música Catalana
Telf: 93 268 10 00

FUNDACIÓ
ORFEÓ CATALÀ
PALAU DE LA
MÚSICA CATALANA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Centre de Promoció de la Cultura
Popular i Tradicional Catalana

Amb la col·laboració de:
FUNDACIÓ CAIXA CATALUNYA

JORDI BIGUES, CAP DE LLISTA DELS VERDS A LES ELECCIONS EUROPEES

Text: ALBERT PUNSOLA / Fotos: SANTI PUIG

"Volem influir al més alt nivell"

Jordi Bigues (Barcelona, 1955) té una rica trajectòria dins el moviment verd: com a periodista, activista, dinamitzador social i també com a polític. Des d'aquesta posició, no dubta a reconèixer uns quants errors importants comesos pels ecologistes.

Jordi Bigues va començar el seu compromís de lluita ecologista fa vint-i-cinc anys, en una campanya per protegir el Saler de València de l'especulació urbanística. Aquella jove militància el va dur a participar en un amplí ventall d'organitzacions (Acció Ecologista-Agró, la Casa Verda, Greenpeace i més) i a una prolífica activitat de periodista i d'escriptor. En la seva vida, hi conviuen, a parts iguals, l'acció i la reflexió. Fruit de les seves reflexions, ha elaborat una diagnosi crítica sobre l'àmbit polític del moviment ecologista, una diagnosi que vol servir de base a la renovació.

—En què consisteix el que se'n diu la democràcia ambiental?

—L'acció individual és imprescindible, però no suficient, per protegir el medi. Venim d'una tradició en què els grans canvis es dibuixen des de dalt en forma de grans projectes que després cal portar a la pràctica. Però les coses no funcionen així: els canvis importants han d'anar de baix a dalt. Els ciutadans tenim dret a saber què hi ha a la terra que trepitgem, a l'aire que respirem i als aliments que ingerim. En canvi, l'estat es reserva la informació sobre totes aquestes qüestions fonamentals; moltes catàstrofes s'haurien pogut evitar, si la informació hagués estat disponible a la societat. Democràcia ambiental pressuposa transparència, dret de participació i responsabilitat.

—Que no existeix, això, ara?

—El poder ho capgira tot. Ens demana que aju-

dem a fer una replega selectiva de les deixalles, que tinguem un comportament determinat..., sense oferir-nos mecanismes de participació i sense gens de voluntat de donar informació. Molta gent percep el moviment ecològic com un moviment prohibicionista que va contra tot. Ara, nosaltres creiem, contràriament, que el moviment ecològic representa un impuls de renovació democràtica molt important, i això,

cal remarcar-ho, perquè encara queden elements residuals de l'ecologisme ancorats en una actitud purament reactiva.

—Però moltes vegades la gent no utilitza els instruments que les administracions els posa a l'abast: per exemple, en el cas del reciclatge. Què en pensa?

—L'experiència ens diu el fet contrari. Per exemple, en el cas del "residu mínim", en què es va començar planificant un sistema d'informació, de participació i de formació continuada, la resposta ha estat fantàstica. Ha fracassat on això no s'ha fet d'aquesta manera. Plans molt bons no tenen en compte la ciutadania.

—Vostè va participar en l'administració pública a principi dels 80, en un moment que això no era gaire ben vist. Per què ho va fer?

—Vaig participar en el Consell Assessor del Medi Ambient de la Diputació de València i en la Comissió Interministerial del Medi Ambient. Totes dues accions van ser per nosaltres una aposta de l'ecologisme de comprometre's amb la cosa pública, i efectivament, en aquells moments molts ho veien com vendre's al sistema. Totes dues experiències

"Massa vegades els ecologistes queden atrapats dins els pouets que han creat ells mateixos i que poden arribar a convertir-se en nínxols. Una certa tradició sectària ha dut a una atomització que hem pagat cara."

van ser decebedores, per la influència negativa que hi ha en el nostre país d'una administració pública molt afrancesada. En aquest sentit, és més interessant l'administració britànica, que no entén la possibilitat d'oferir responsabilitats sobre una qüestió determinada sense un consell assessor al qual s'ha d'explicar com es farà servir el pressupost, quines són les prioritats i quins són els objectius.

—*L'esquerra ja l'entén prou, la diversitat?*

—L'esquerra ha discutit durant molt de temps sobre la idea de la "casa comuna". A nosaltres, ens agradaria més el "prat comú". Un prat, en el sentit que hi hagués molta diversitat, que fos realment obert, que cada força hi tingués la seva autonomia, encara que pogués arribar a acords, però mantenint també la identitat i l'autonomia política i cultural. La biodiversitat ens diu que la complexitat, lluny de ser un problema, és un avantatge.

—*Com s'expliquen els partits ecologistes d'extrema dreta que hi ha en alguns països d'Europa?*

—Hi ha una tradició històrica alemanya de respecte a la natura que ha donat origen a un cert ecologisme d'extrema dreta. És un fenomen més aviat pintoresc, col·lateral, que no té gaire importància política, però que és molt cridaner. A casa nostra, per exemple, la gent de CEDADE va intentar, en el seu moment, de fer una secció ecològica lligada a la idea de la regeneració d'una Europa per als europeus. És veritat que l'extrema dreta i els partits verds són les dues úniques forces que creixen a Europa: coincideixen en això, però en res més. L'ecologisme és d'esquerres, malgrat les direccions polítiques de l'esquerra.

—*La victòria de l'ecologisme polític no faria desaparèixer els partits ecologistes?*

—L'impuls renovador del discurs ecològic té en els verds la seva principal força política. Molts ecologistes han desembocat en l'acció política quan, de fet, es volien moure en l'acció social, en l'acció associativa. A termini mitjà, no veig futur sense partits verds a Europa, perquè els partits verds no únicament han protagonitzat la defensa del medi sinó també la dels drets socials. Aquest és un aspecte important. El sistema de partits al qual ens trobem abocats és un sistema de dos grans partits, amb alguns de petits, com passa als EUA. Aquests partits petits seran en el futur de tall socialdemòcrata, i hi haurà un partit verd.

—*Així es mantindran els partits verds...*

—Sí, perquè caldrà anar apujant el nivell. Nosaltres anem lleugers d'equipatge, però els partits institucionalitzats, siguin socialistes o de dretes, no

hi van, perquè tenen un conjunt de compromisos i interessos amb els poders econòmics establerts. És això que fa que l'assumpció total de certs principis per part d'ells mai no sigui possible. En aquesta dialèctica d'estira-i-arrotonsa, nosaltres hi som per fer pujar el sostre.

—*Però les desavinences dins el moviment fan que molts ciutadans comencin a sospitar que allò de què parlen en els seus discursos no sigui tan important com diuen que és. Es un fet.*

—Totalment d'acord. Moltes vegades, com a revulsiu, dic que en l'ecologisme hi ha molts il·luminats i poca llum. El moviment ecologista ha estat format per un conjunt de persones que han tingut la valentia de defensar la terra, de defensar la natura, sense tenir respostes a moltes preguntes, i en canvi, moltes vegades han caigut en la trampa de creure que tenien respostes per a tot sense copsar quines

eren les preguntes que realment els feia la societat. Massa vegades els ecologistes queden atrapats dins els seus pouets, que han creat ells mateixos, i que poden arribar a convertir-se en nínxols. Per desgràcia, una certa tradició sectària ha estat present en l'ecologisme, i això ha causat l'atomització que tots coneixem i que hem pagat cara

—*L'accés a quotes cada cop més altes de poder, no obliga a revisar alguns dogmes, com per exemple el del pacifisme?*

—Ho hem de fer. Es allò que deia abans de les preguntes i les respostes. Nosaltres teníem una resposta per als conflictes, i era que en cap circumstància no donaríem suport a la intervenció militar d'un estat contra un altre. Però la societat es demana com es pot impedir que el senyor Milosevic continuï matant els bosnians.

I hem de respondre-la, aquesta pregunta, no pas amb els ressorts que nosaltres puguem tenir, més o menys pre-establerts, sinó amb els que tenim disponibles en la circumstància concreta. Aquest és un dels grans problemes dels verds: resoldre la disjuntiva entre donar respostes a les autèntiques preguntes o inventar-se-les, les respostes. Jo diria que els Verds del Bundestag van tenir la valentia de dir que calia intervenir militarment a Bòsnia.

—*Aquest grau de realisme que demostra Fischer donant suport a l'OTAN no podria dur a actituds numantines dins els partits verds i a l'aparició de nous fonamentalismes?*

—Fischer ocupa la cartera més difícil per a un ecologista, que és la d'Afers Exteriors, precisament per demostrar que els verds volem influir en la política al més alt nivell i entrar amb força també en les institucions europees, allà on es prenen les grans

"Quan parlem de sobirania, volem anar més enllà dels continguts merament simbòlics: ens referim a la participació de la comunitat en la presa de decisions, amb instruments democràtics més amplis."

decisions. Al Parlament Europeu, volem tenir-hi una presència més important que no l'actual, amb representants dels estats espanyol i francès, per empènyer cap a una Europa més social i ecològica; però no podem oblidar la resolució de conflictes prioritaris, com el basc.

—Com veu la gran coalició de Maragall?

—Des del nostre punt de vista, Maragall s'equivoca quan creu que ha de buscar el centre: el que necessita són els vots transversals, com els que representen els verds o sectors importants del nacionalisme, que acceptarien una alternança de poder, si tinguessin garanties que no hi hauria passos enrere en qüestions com la sobirania nacional.

—Ha esmentat la sobirania. Quina és la seva visió sobre aquest punt?

—Nosaltres volem una Catalunya lliure i sense fronteres. Pensem que la sobirania està més en les possibilitats que tingui el nostre poble de defensar la seva identitat en l'àmbit europeu i de projectar-se en aquest àmbit que no en cap altra cosa. En paraules de Joan Brossa, "em preocupa més la presència que no pas l'existència de Catalunya". Quan nosaltres parlem de sobirania volem anar més enllà dels continguts purament simbòlics o emblemàtics, ens referim a la participació de la comunitat en la presa de decisions, amb uns instruments democràtics més amplis. No ens interessa una Catalunya que s'assembli a Andorra, sinó a Dinamarca o a Suècia.

—I la Confederació dels Verds d'àmbit estatal, com s'ha d'entendre, a partir d'això que diu sobre la sobirania?

—Com el que és: una agrupació estratègica en què la sobirania dels partits que en formen part no és solament un dret, sinó una exigència. Cadascun dels partits associats té una quota en la presa de decisions, segons els seus membres i la seva representació.

—Hi ha fonamentalisme tecnològic?
—L'integrisme científicista s'expressa amb la fórmula I+D (investigació més desenvolupament), i seria bo de substituir-la per I+S (innovació més seny). Hem d'enfrontar-nos amb el fonamentalisme tecnològic dominant, que creu que les solucions són purament tecnocràtiques, o que diu que el canvi climàtic es podrà aturar perquè els científics trobaran no se sap ben bé què un dia d'aquests.

complir. Aquesta regulació concertada ha de substituir la regulació tradicional imposada per l'administració, o l'autoregulació defensada per sectors empresarials, perquè tant l'una com l'altra no són operatives. Quan les associacions europees de consumidors es desenvolupin en el nou marc de l'Europa unida, ja no seran possibles acords tan vergonyosos com el que ha permès que els aliments transgènics no siguin clarament identificats al mercat.

—Com serà l'ecologisme del segle XXI?

—Menys presoner dels bidlegs, i més a prop del pensament ètic i de l'economia. La càrrega espiritual també hi serà molt important, i ajudarà molt a tenir un enfocament global. Hem d'entendre que l'entorn no es troba únicament a l'Antàrtida o al Montseny o a la Serra d'Aitana, sinó que també abasta tot allò que hem creat artificialment.

—Des de la seva perspectiva de cap de llista dels Verds d'àmbit estatal per a les eleccions europees, quina Europa voldria?

—Doncs una Europa més oberta a la immigració, amb més sobirania per a les nacions i menys poder per als estats, en què la solidaritat fos un valor primordial. Hem de denunciar un enorme dèficit en el funcionament de les institucions, com ara l'arraconament del Parlament Europeu a l'hora de les decisions. També volem una revisió del fons estructural. Ens interessa tant que la riquesa es distribueixi bé com que aquest fons tingui un ús respectuós amb el medi. D'una altra banda, les grans empreses multinacionals pressionen molt, tant la Comissió com el Parlament, perquè admetin una major desregularització, i nosaltres proposem una nova regulació que no doni tant de pes a l'administració i més importància als ciutadans. Cada agent (empreses, municipis, sindicats...) ha d'adquirir compromisos en allò que li pertoca de

França margina l'ensenyament català

L'escola Comte Guifré té, en l'actualitat, 22 alumnes de primer cicle de secundària. El segon cicle encara no es pot seguir en català en cap centre de la Catalunya Nord, ni que sigui en les condicions discriminatòries que pateix la Comte Guifré.

L'estat francès bloqueja des de fa anys l'escola secundària catalana Comte Guifré de Perpinyà. La seva negativa a signar un conveni com el que té amb altres escoles de llengua no francesa, deixa el català sense cap institut oficial d'ensenyament secundari.

El tracte que l'estat francès dona a l'escola secundària catalana Comte Guifré, la única existent a Catalunya Nord, és clarament discriminatori. Si França ha normalitzat la seva relació amb les escoles catalanes de pàrvuls i primària, integrant a l'ensenyament públic l'escola Arrels i signant un conveni amb les escoles Bressola, no sembla tenir la intenció de fer el mateix amb l'ensenyament secundari en català. Això representa un perill greu d'estrangulament d'aquest ensenyament secundari, la continuació lògica de l'escolaritat per a la mai-

nada que acaba els seus estudis a les escoles primàries catalanes.

El problema crucial és que el ministeri de l'educació francès es refusa sistemàticament a signar un conveni específic amb l'escola secundària Comte Guifré, equivalent als convenis que emmarquen les relacions entre l'Estat i les altres escoles associatives que fan l'ensenyament en altres llengües que el francès, arreu de l'hexàgon (Calandretes a Occitània, Ikastolak a Euskadi Nord, Diwan a Bretanya, Bressoles a Catalunya Nord...). La signatura d'aquest conveni, entre el col·legi secundari Comte Guifré

i el govern francès, acabaria amb l'actual discriminació dels alumnes de l'establiment secundari nord-català, que han de patir, al final de la classe de tercera, uns exàmens selectius d'accés a l'ensenyament públic francès i han de superar sis exàmens en lloc dels tres que han de passar els alumnes "normals" de l'ensenyament francès.

Per una altra banda, aquesta situació de "fora de contracte" (com si es tractés d'una escola suspecta per a l'estat, que li dona un tracte semblant a les escoles gestionades per algunes sectes) espanta o moti-

va molt poc als pares de la mainada que acaba la seva escolaritat a les primàries d'Arrels i la Bressola. Aquests pares, actualment, no semblen disposats a assumir la "valentia" que van tenir quan es van crear les escoles catalanes maternals i primàries, en uns anys on van començar a funcionar amb molt pocs mainatges i sense cap reconeixença de l'estat. Els temps, decididament, estan canviant.

L'escola secundària Comte Guifré funciona des del curs escolar 91/92 i va començar amb 3 alumnes. Actualment en són 22. El curs 95/96 es va completar el primer cicle de secundària, que consta de quatre classes, segons el sistema educatiu estatal francès. La primera promoció d'alumnes del Comte Guifré va accedir al segon cicle integrant la xarxa de l'ensenyament públic francès, ja que aquest segon cicle encara no és totalment assegurat en català per cap establiment d'ensenyament. Entre els objectius del Comte Guifré hi ha, precisament, el desenvolupar les condicions que permetin la creació d'aquest segon cicle d'ensenyament secundari per a dotar Catalunya Nord d'un ensenyament acadèmic en llengua catalana que vagi del parvulari fins a la universitat. Per això, vol desvetllar l'interès de les institucions, els organismes públics i privats i els particulars que se senten preocupats per aquests objectius. Una associació, "Amics del col·legi Comte Guifré", ha estat creada al Principat i "l'Associació Comte Guifré" existeix a Cata-

ARXIU

lunya Nord. Totes les persones interessades poden trucar als telèfons 934539507 o (0733)468671197.

L'escola Comte Guifré és reconeguda per la Generalitat de Catalunya, amb qui manté excel·lents relacions i es troba integrada al Pla d'Escoles Associades a la Unesco que la va nomenar, el gener del 98, coordinadora del Projecte Mediterrani de la Unesco per a l'estat francès. L'escola, doncs, veu reconeguda la seva tasca per les institucions catalanes i internacionals, però s'enfronta a la negativa persistent de França i els seus governs successius, de dreta i d'esquerra, a considerar-la una escola associativa "normal" amb qui signar un conveni per a equiparar els seus ensenyaments als de l'ensenyament públic i, això, malgrat la conformitat total dels programes de

l'escola amb els del ministeri de l'educació francès.

Sembla evident, doncs, que el bloqueig de l'estat té altres motius que els acadèmics. Potser les mentalitats jacobines no poden concebre la idea que un mainatge "francès" pugui fer tota la seva escolaritat, des del parvulari fins a la universitat, en llengua catalana i sense passar per l'adreçador del sistema públic d'ensenyament francès. Aquest sistema que, no fa tants anys, escribia a les parets de les escoles "Soyez propre, parlez français" ("cal ser nets, parleu francès"). Unes mentalitats jacobines que, malauradament, arriben a fer por a les famílies que serien susceptibles de fer seguir aquest ensenyament català als seus fills.

Manifestació a Perpinyà per les escoles en català. La falta d'homologació de l'ensenyament secundari en català és un dels problemes derivats del rebuig i la falta d'interès que el govern francès ha tingut històricament envers el català.

Aleix Renyé

**Us heu perdut
EL TEMPS
alguna
setmana?**

**demaneu-lo al telèfon
902 13 10 25**

"Volem un govern d'esquerra..."

Eberhard Grosske és el candidat d'EU a les properes eleccions autonòmiques balears. Aspira a forçar un govern "nítidament" d'esquerreres i ecologista, sense la participació d'UM, encara que tampoc no vol tancar cap porta. Dependrà dels resultats.

Esquerra Unida acaba la primera legislatura autonòmica amb presència institucional...

—Sí, i n'estam ben satisfets de la tasca feta.

—En quin aspecte, especialment?

—Sobretot en la lluita contra la corrupció. Ens hi hem significat d'una forma especial, i crec que la societat illenca reconeix el nostre paper.

—EU va ser qui va dur als tribunals l'ex-president Cañellas per un suposat delictes que el Tribunal Suprem ha considerat prescrit. En el PP interpreten aquesta precipció legal com una gran "victòria". Des d'aquest punt de vista podríem dir que EU ha "perdut". No ho creu així?

—En absolut. Políticament està ben clar. Nosaltres hem aconseguit el que volíem. Teníem un govern corrupte i això, gràcies a nosaltres, s'ha transformat en el contingut de la sentència del Tribunal Suprem el qual ha dit que l'ex-president va transgredir la llei, que el PP es va finançar il·legalment... Això és, políticament, tot el que podíem esperar. Que després no hi ha hagut una repercussió penal per causa de la prescripció? Em sembla políticament irrellevant. Això ens diferencia del PP, que tant li és tot, mentre no entrin a la presó... i tenen la barra de dir que estan satisfets amb la sentència!

—EU va signar l'acord del Pacte de Progrés que governa el Consell de Mallorca des de 1995, i després se'n va deslligar per passar a l'oposició des d'on ha pactat alguns suports concrets. Creu, per tant, que el model de pacte ha fracassat?

—No. El model ha donat de si el que podia donar. Era un compromís molt difícil entre forces molts diferents, des del centre-dreta d'UM fins l'esquerra nítida i ecologista d'EU. Era difícil, però s'aconseguí

el pacte perquè tothom era conscient que era ho que el PP perdés aquesta institució, i crec que va estar bé que es fes aquest esforç per constituir aquest contrapoder al PP. El Pacte de Progrés ha fet el paper que li pertocava...

—Però...?

—... però una cosa és el Pacte de Progrés per governar el Consell, i una altra molt diferent que sigui un model per traslladar al futur de la comunitat autònoma.

—No ho és, per vostès?

—No, per a nosaltres el model ha de ser més coherent políticament. Un model on PSM, PSOE i EU-Els Verds puguem oferir una alternativa de canvi. Això és electoralment possible, com mai no ho havia estat.

—Vostè parla, és evident, d'un pacte entre l'esquerra i sense UM. A veure, suposem que la nit del 13 de juny tan possible fos un pacte entre l'esquerra i UM com només entre l'esquerra...

—No vull donar la sensació que faig una croada contra UM. No és la meua preocupació. Ho és el PP i la política que cal fer a partir del proper mes de juny. El paper que hagi de fer cada partit ho diran els electors, com és el normal, lògic i desitjable.

—Concreti'm: pactaria un govern amb UM?

—Si fos necessària UM en un pacte m'introduiria dos elements preocupants: escoraria molt, com és normal, la coalició cap a la dreta, i segon, em preocupa que la possibilitat d'aliances d'UM no és unívoca. Pot canviar d'aliat. Crec que ara mateix UM voldria enviar el PP a l'oposició, però depenent de com vinguin les coses, podria fer un altre plantejament perquè UM es diferencia de l'esquerra perquè és sensible a la pressió de determinats poders fàctics.

"El Pacte de Progrés no és el model per governar la comunitat autònoma. El nostre model ha de ser més coherent. Un model amb el qual PSM, PSOE i EU-Els Verds puguem oferir una alternativa."

Ara bé, també vull dir clar que si bé a nosaltres ens agradaria que fos possible una majoria d'esquerreres, que veig possible, si després els resultats no acompanyen, aleshores caldrà que ens adaptem a la realitat postelectoral, la que sigui.

—*Què té de rebutjable per vostès el Pacte de Progrés?*

—Per exemple la política urbanística. La moratòria del Consell de Mallorca és, amb matisos, subsumida per les directrius d'ordenació del territori del Govern balear. La nostra proposta és molt simple i ens allunya dels uns i dels altres: no volem que es continuï consumint territori per fer augmentar l'oferta turística. Així de simple i clar. Aquesta és la clau.

—*Quan es refereix a EU també parla d'ecologistes. Vol dir que ja han pactat amb Els Verds la coalició pre-electoral?*

—Hem arribat a un acord programàtic, però queden pendents alguns aspectes organitzatius i que Els Verds ratifiquin —nosaltres ja ho hem fet— l'acord. Si ho fan, a finals de mes pot quedar enllestit. Crec que serà una coalició que donarà sorpreses, i no només per la suma evident de les dues forces, sinó perquè serà una campanya on la política urbanística serà clau i nosaltres serem l'opció nítidament d'esquerra i ecologista.

—*Aclareixi l'objectiu d'EU-Els Verds*

—Volem un pacte nítidament d'esquerra i ecologista i formar part del govern consegüent.

—*EU, que tingué poca representació municipal el 1995, hagué de patir un trànsfuga a Calvià, el seu únic regidor. Aquesta "taca" farà canviar el procés de confecció de llistes municipals?*

—Naturalment. Jo he demanat, com a màxim responsable d'EU, disculpes públiques per haver comès l'error d'aquell cap de llista de Calvià. Influirà en el sentit que EU-Els Verds serà molt més primmirada a l'hora de confeccionar les llistes. Estic segur que, arribat el cas, és millor no presentar una llista que presentar-la amb persones que no siguin mereixedores de tota confiança.

—*EU participa, a Eivissa, en els intents de fer la coalició d'esquerreres que, si no hi ha sorpreses, es podrà convertir en realitat. Vostès l'hauran d'aprovar a Palma, no és així?*

—Com que és un projecte que supera l'àmbit insular i que és, per tant, interinsular, necessàriament hi està involucrada tota EU de Balears. Dit això, jo esper que es formalitzi. Hi tenim una posició clarament favorable i que creiem que potser un exemple, almenys per reflexionar, entre les forces d'esquerreres a Mallorca i Menorca. En aquest sentit hem adreçat una carta al PSOE i al PSM per parlar-ne almenys, perquè és molt distorsionador que es faci l'acord a Eivissa, mentre que a Mallorca i Menorca no haguem ni tan sols parlat d'un possible acord post-electoral abans de les eleccions.

—*Està tancat l'acord?*

—Encara no.

—*EU acceptarà que el sisè lloc de la candidatura, que previsiblement seria el que permetria la victòria,*

no sigui seu, o que el PSIB no accepti cap compromís sobre la reforma de l'Estatut?

—A veure. Nosaltres aspiram a una composició equilibrada. No demanam un lloc segur de sortida. Però cal tenir present que el 1995 ens quedàrem per dos-cents vots fora del Consell. Però si s'augmenta la representació global de l'esquerra eivissenca, i com que nosaltres som els qui ens quedàrem a les portes, aleshores sí que hi volem entrar. Aquesta és la condició. El segon tema ens preocupa... veim diferències importants. Nosaltres, si governem, volem promoure immediatament una reforma de l'Estatut que iguali Balears a les comunitats que accediren a l'autonomia per la via de l'article 151. El PSOE, però, està fermat per un disseny autonòmic fet a tot l'estat i que exclou aquesta reivindicació. Llavors hi ha altres aspectes sobre ordenació del territori... No és tan sols un problema de llistes, encara resten bastants coses per tancar. Però s'han de tancar. Jo esper que es tanquin. Tenc moltes esperances que aquesta opció ajudi de forma determinant al canvi polític a Balears.

—*El sisè lloc i la reforma de l'Estatut podrien fer malbé el pacte, per a vostès?*

—Poder, el poden fer malbé moltes coses si els partits no reaccionen de manera assenyada. És un acord molt complicat... però si hi ha sentit comú tot es pot resoldre. Pens que en principi ningú no demana la lluna. Crec que s'arreglarà.

Eberhard Grosske, coordinador general d'EU a Balears i cap de llista per Mallorca a les eleccions autonòmiques del proper 13 de juny. Aspira a forçar un pacte d'esquerra en què EU-Els Verds hi tendria un pes considerable.

Miquel Payeras

Nunavut, s'avança al Quebec

L'1 d'abril el Canadà redefinirà, per primera vegada en cinquanta anys, les seves fronteres interiors. La creació del Territori autònom de Nunavut representa la concessió més gran d'un estat a una comunitat indígena americana, en aquest cas la dels inuit.

ARXIU / FFF

A Canadà, els inuit (mal anomenats 'esquimos', o pitjor encara, 'esquimals'), constituïran, l'1 d'abril, el govern de Nunavut ('la nostra terra', en llengua inuktitut). El territori que administraran té unes dimensions comparables a Groenlàndia.

Quan el 1967 Charles de Gaulle va fer passar a la història el seu famós crit "Vive le Québec libre", poc podia imaginar-se que trenta anys després la qüestió de la província francòfona encara no seria resolta. Però força menys podia afegir-se que, l'últim any del segle, el seu Quebec perdria el monopoli de societat diferenciada dins el Canadà perquè els inuit (mal anomenats "esquimos", o pitjor encara, "esquimals"), constituïrien, l'1 d'abril, el govern de Nunavut ("la nostra terra", en llengua inuktitut).

Malgrat definir-se més com a "homes" (inuit) que no pas com a "menjadors de carn crua" (esquimos), els habitants de Nunavut han rebut el retrat de la història en un entorn

d'iglús i focs que ha deixat poc espai per al coneixement d'una organització social majoritàriament nòmada. L'última dada que els va fer protagonistes dels noticiaris de tot el món va ser l'allau que la nit de Cap d'Any va arrasar el poble de Kangiksuallujuaq, al Quebec inuit no integrat al nou territori autònom. Però, l'abril, la política assolirà la majoria d'edat a la part oriental dels Territoris del Nord-oest (TNO) en un redissen de fronteres interiors que permetrà per primera vegada que una ètnia d'Amèrica assumeixi el govern d'un espai propi. Poc menys de 25.000 habitants viuen a l'ampla en un territori de dimensions comparables a Groenlàndia i que ridiculitzen la grandària de qualsevol estat europeu.

La manca secular de directrius per a l'administració de les terres situades més amunt del paral·lel 60 ha estat determinant perquè els inuit de Nunavut hagin negociat amb el govern federal una independència no *de iure*, però sí *de facto*. L'acord, després de tres dècades de negociacions, compromet el traspàs de poders en matèria d'habitatge, sanitat, educació, justícia, medi, recursos naturals i cultura, com també la creació d'un gabinet executiu, una assemblea legislativa i una cambra territorial en què els inuit sempre seran majoria. Amb aquestes concessions, Ottawa ha admès finalment la incapacitat d'adaptar el tarannà occidental als costums autòctons. Aquestes últimes dècades, la sedentarització, l'afebliment de la cultura i l'aparició consegüent de problemes socials derivats d'una alta taxa de desocupació (alcoholisme, drogoaddicció, maltractaments, suïcidis...) només han refermat que la solució ha d'arribar des d'una administració local i propera.

D'oblidats a estratègics. Baleners i missioners foren els primers a "descobrir", a final del segle XIX, una de les primeres nacions de l'Àrtic, però no va ser fins després de la Segona Guerra Mundial que la zona va considerar-se estratègica per al desenvolupament de la guerra freda i va començar, de fet, una invasió sorollosa. L'exèrcit dels Estats Units va desplegar estacions meteorològiques i bases aèries des d'Alaska a Groenlàndia (l'anomenada Línia

DEW) i va traslladar-hi més de 30.000 efectius. El govern d'Ottawa va provar de contrarestar la presència nord-americana a base de desplaçar-hi famílies del sud durant la dècada dels 50. Però aquesta política va ser l'única voluntat demostrada durant anys pel govern federal envers les regions àrtiques, vistes des de Yellowknife, la capital administrativa dels TNO, com una immensa font de despeses i de maldecaps insolubles, sobretot sanitaris i laborals.

Les demandes d'autogovern no van concretar-se fins els anys 70, quan el contacte amb la burocràcia i un cert desvetllament de la consciència ètnica van afavorir la reivindicació inuit. L'anàlisi era clara: on abans es respectava l'autoritat dels vells, ara s'imposava la llei de l'home blanc, i on abans predominava l'hàbitat dispers, ara es volia amuntegar la població en comunitats de cases pre-fabricades, fet que evidenciava el profund desconeixement de la societat i els valors del poble.

Amb l'experiència dels greuges exposats per les comunitats inuit veïnes d'Alaska (1971), el Quebec (1975) i Grenlàndia (1979), la solució del contenciós que presentaven els Territoris del Nord-oest va arribar amb les eleccions del 1979, que van portar el relleu d'una classe dirigent blanca més preocupada pels negocis que no pas per l'adaptació dels primers pobladors. La nova *intelligentsia*, dirigida per l'organització Inuit Tapirisat, va imposar la seva particular tercera via, consistent a harmonitzar la tradició inuit i la modernitat canadenca per superar els desequilibris del passat. El procés cristal·litzava en forma de plebiscit tres anys després: la majoria dels habitants dels territoris van donar via lliure a la creació de Nunavut com una entitat administrativa separada de Yellowknife i d'Ottawa, i ràpidament van constituir-se comissions de treball que havien d'establir el concepte de Nunavut, l'adaptació de la legislació i les futures relacions amb el govern federal, més la protecció i la promoció cultural i lingüística. El procés va topa amb algun entrebanc en delimitar

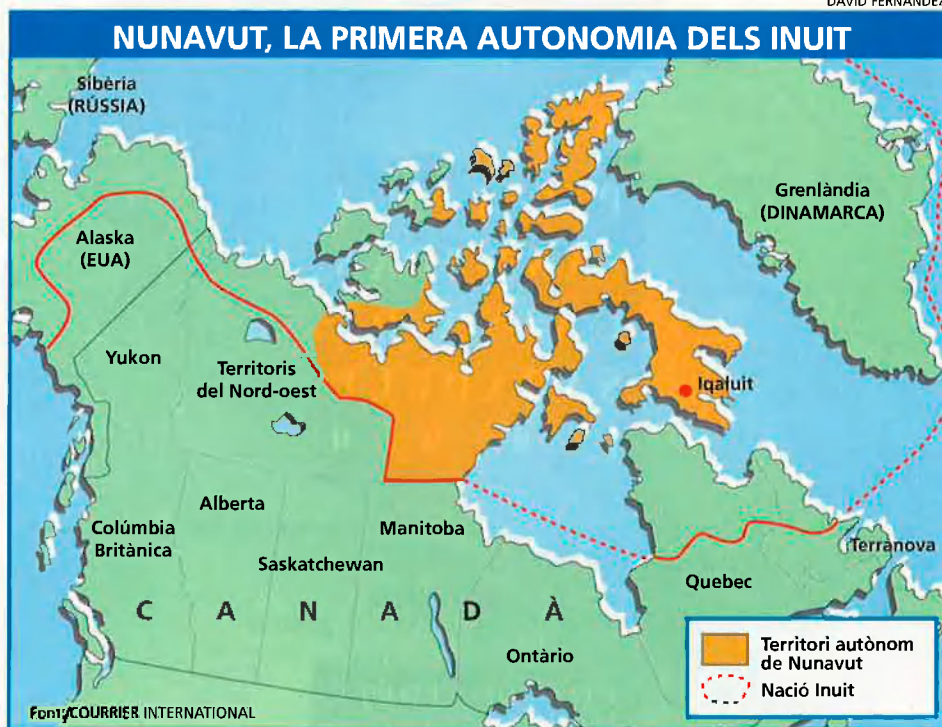
Els altres inuit

Disseminada per tot l'Àrtic, la nació inuit ultrapassa amb escreix les fronteres de la nova Nunavut. Al Canadà, no han estat incloses en l'acord les regions d'Inuvialuit (oest), Nunavik (Quebec) i la costa nord de Labrador (est). La Sibèria Oriental (Rússia), el nord d'Alaska (EUA) i Grenlàndia concentren la resta de població, amb més o menys autogovern. En total, sumen 100.000 individus. Les comunitats del Quebec i de Grenlàndia en són actualment els dos referents més cohesionats fora de Nunavut.

Grenlàndia. Té un estatut d'autonomia interna en el marc de la corona danesa, que ocupa el territori des del 1721. L'autogovern inuit va establir-se ara fa vint anys amb la constitució d'un govern i un parlament autònoms, que gestionen la majoria de competències locals i deleguen la justícia superior i els afers estrangers a Dinamarca. Els 56.000 habitants de Grenlàndia s'expressen majoritàriament en kalaallisut, que n'és la llengua cooficial, emparentada amb l'inuktitut del continent. Dimarts hi ha eleccions per a renovar l'Inatsisartut o parlament, amb seu a Nuuk, després de quatre anys de coalició entre les formacions socialdemòcrata i liberal. La sorpresa, com en els comicis del 1995, pot venir dels independentistes de l'Inuit Ataqatigiit, tercera força, amb sis dels 31 escons de la Cambra grenlandesa.

Quebec. Les reivindicacions de la comunitat inuit inclosa dins el Quebec, concentrada en 14 poblacions costaneres al nord de la província i amb capital a Iqaluit, per a establir un territori autònom (Nunavik) es remunten als anys setanta. El juliol del 1994 el govern de Montréal va anunciar que oferiria institucions pròpies els 500.000 km² situats al nord del paral·lel 55, però la pèrdua del referèndum sobiranista quebequès l'any següent va aturar el projecte. Montréal va fer pagar amb l'oblit l'oposició manifesta i tradicional dels inuit a les vel·leïtats de la *Belle Province*. Els 8.000 inuit del Quebec tenen l'esperança que la constitució de Nunavut acabarà desencallant, també, les negociacions amb el govern francòfon. **A. B. / M. C.**

DAVID FERNANDEZ

Els inuit sempre s'han vanagloriat de la protecció que el glaç els ofereix respecte a Occident. A partir de l'1 d'abril, almenys al Nunavut, tornaran a recuperar el control del seu futur a partir d'unes estructures modernes de govern que, en mans del Canadà, els havien reclosos a l'oblit àrtic.

ARXIU / EFE

les fronteres de la futura entitat, sobretot a la regió occidental d'Inuvialuit, que va mantenir-se fora del mapa tot i la reivindicació inuit.

La recta final. L'Acord de Nunavut, que va obtenir el suport del 69% de la població del futur territori en el plebiscit convocat el novembre del 1992, fou signat el 25

de maig del 1993 a Iqaluit pel primer ministre Brian Mulroney, i era ratificat pel Parlament un mes després. Segons la lletra dels acords, els inuit renunciaven a la propietat del 82% del seu territori ancestral, de dos milions de quilòmetres quadrats que passava al govern federal, en canvi de 353.000 km² i 36.000 km² de subsòl. Ottawa es

comprometia també a donar-los 1.148 bilions de dòlars durant catorze anys.

Des del 1993 fins ara, les comissions de desplegament de l'acord no han parat de treballar, alhora que un seguit de referèndums menors tancaven qüestions no previstes pels acords, com ara la designació d'una capital (1995) o la representativitat equitativa d'homes i dones a la nova Assemblea Legislativa (1997). Iqaluit, la "metròpoli" local de 4.000 habitants i ex-base militar nord-americana de Frobisher Bay, tenia tots els punts per ser escollida: infraestructures aèries (un aeròdrom), hoteleres (dos hotels), hospitalàries (un hospital), administratives i, sobretot, una posició estratègica favorable als contactes amb les regions àrtiques, des de Grenlàndia a Alaska passant pel Quebec. La candidata en discòrdia, Kangitlini, es va haver de conformar amb un 39% dels sufragis. L'important rol de la dona en la societat inuit es va traduir en la consulta sobre l'elecció del mateix nombre de representants masculins i femenins a cada districte de Nunavut, però les urnes van evitar, per poquíssims vots, tot compromís en aquest punt.

Si bé la transferència de competències no es completarà fins el 2009, tres dècades de negociacions culminaran amb el naixement formal de Nunavut el dia 1 d'abril. A partir d'aleshores, i amb els resultats obtinguts en les primeres eleccions legislatives que es fan precisament dilluns, les noves institucions s'encarregaran d'administrar de manera descentralitzada tres regions (Qikiqtaaluk, Kivalliq i Kitikmeot) i 28 comunitats. Els inuit, que sempre s'han vanagloriat de la protecció que el glaç els ofereix respecte a Occident, han tomat a recuperar el control del seu futur a partir d'unes estructures modernes de govern que, en mans del Canadà, els havien reclosos a l'oblit àrtic. La primavera de Nunavut haurà de demostrar que es poden mantenir les tradicions encara que el caiac es canviï per la llanxa i el trineu per la moto de neu.

Albert Balanzà / Martí Crespo

 FUNDACIÓ
Caixa de Sabadell

P R E M I
SANT JOAN
CAIXA DE
SABADELL
1 9 9 9

TERMINI DE PRESENTACIÓ: fins el 12 de març de 1999

ATORGAMENT: 16 de juny de 1999

DOTACIÓ: 3.000.000 de pessetes

CONVOCATÒRIA

Escandinàvia es refreda

El periodista de 'The Economist' Greg Mclvor explica en aquest article les perspectives econòmiques i polítiques que és previst que afrontin enguany els països escandinaus: Noruega, Suècia, Dinamarca, Islàndia i Finlàndia.

Per als habitants dels països escandinaus les estacions són molt importants. El calendari nòrdic és curull de festivals que anuncien la primavera, celebren l'estiu i marquen l'arribada de l'hivern. Des del punt de vista econòmic, el 1999 promet de ser un any amb molts alts i baixos en

totes quatre estacions. Si hi ha països, com ara Suècia i Dinamarca, que gaudiran d'un creixement regular, també n'hi ha, més concretament Noruega, que passaran un període d'indesitjada fredor.

Després d'una dècada de gran expansió, amb una balança comercial més que positiva i una taxa de

desocupació molt baixa, el motor de l'economia noruega sembla que tindrà una baixada de ritme força agitada. La caiguda dels preus del petroli, un ajustament imprudent i excessiu dels salaris i el fet que el govern no ha sabut controlar l'escalfament de la seua economia semblen conduir el país a un alentiment molt important durant l'any 1999.

Fons de petroli. Fins ara Noruega havia menystingut tots els avisos dels qui predeïen les greus repercussions que tindria la seva negativa a formar part de la Unió Europea, ara fa uns anys. Quan la resta de països europeus sortien amb dificultats de la recessió, Noruega aconseguia un creixement anual aproximat del 4%. Però això va ser fins al "No" del 1994. Com que Noruega no havia de pagar interessos del deute, el seu govern va poder invertir 17 mil milions de dòlars americans en un Fons de Petroli per tal d'evitar que el país hagués de suportar un augment excessiu dels preus del petroli durant els cent anys vinents.

Aquesta idea ens fa, sens dubte, molta enveja, a la resta de països, però el cas és que enguany els noruecs s'hauran d'estrènyer la correa perquè la inflació no deixa d'augmentar-los, igual que la taxa de desocupació. I cosa pitjor, la coalició de Kjell Magne Bondevik, que governa el país, sembla feble i vulnerable i no pot plantar cara a la situació. L'aliança de tres partits: Partit del Poble Cristià de

El primer ministre suec, Göran Persson, ha hagut de girar-se a l'ex-partit comunista, i actual Partit d'Esquerra, que és antieuropeista, i als Verds. Aquests partits volen dur Persson a augmentar impostos i despeses.

ARXIU / EFE

El primer ministre noruec, Kjell Magne Bondevik (foto esquerra) governa el país en coalició amb tres partits que representen 42 dels 165 escons del Parlament.

A Islàndia el govern conservador del primer ministre David Oddsson (foto dreta), ha vist com minava la seva popularitat per falta de transparència en algunes operacions financeres.

Bondevik, liberals i Partit de Centre, només representen 42 dels 165 escons del Parlament noruec, i la coalició ha hagut de lluitar molt per obtenir el suport necessari i tirar endavant la seua política. De fet, ha hagut d'aliar-se, a contracor i amb el conseqüent disgust d'una bona part dels noruecs, amb el Partit Progressista per fer aprovar algunes lleis al Parlament.

Aquest afebliment progressiu es veia venir: l'estiu passat, el govern ja va ser molt criticat pel Banc Central perquè no va saber instaurar una política fiscal que hauria evitat l'escalfament de l'economia. Els inversors estrangers consideren que Bondevik no sap imposar-se i ja no hi confien com abans.

Molt poca gent dubta que el Partit Laborista de l'ex-primer ministre Thornjörn Jagland, amb diferència el partit més important del Parlament, aconseguirà de tornar-se a situar-se al capdavant del poder abans de fi d'any. Bondevik, que últimament sembla malalt i que malda per recuperar-se d'una "depressió deguda a un excés de feina", no faria sinó empitjorar, en cas que aquestes previsions esdevinguessin realitat.

Bons temps a Suècia i Finlàndia. A l'altra banda de la frontera, suecs i finlandesos no passen

Enguany Carl Bildt podria esdevenir el nou líder del moderat Partit Conservador, principal partit a l'oposició.

pas tants problemes econòmics. Tots dos van superar períodes de crisi importants al principi de la dècada, però ara tenen uns pressupostos equilibrats, una inflació que disminueix –tot i que continua essent prou elevada– i una taxa de desocupació també a la baixa.

Malgrat aquesta situació favorable de l'economia, no és clar si el Partit Social Demòcrata Finlandès (SDP), format per una coalició de cinc partits, aconseguirà un segon mandat a les eleccions generals del mes de març, atès que Paavo Lipponen, el primer ministre de l'SDP té davant seu un Partit de Centre amb implantació a les àrees rurals, dirigit per un ex-primer ministre, Esko Aho.

Aho ha aconseguit suport gràcies

a les crítiques que ha rebut el govern actual, incapaç de reduir la taxa d'atur, però com que es va oposar –i va fracassar-hi– a l'entrada de Finlàndia a la Unió Monetària Europea, ara haurà d'associar-se amb més partits, si vol formar un govern. I fins i tot si aconseguia de guanyar les eleccions, haurà d'atraure's l'amistat de l'influent Partit Conservador, un bastió de l'administració pro europea de Lipponen al llarg d'aquests últims quatre anys.

Finlàndia arribarà a la fi de l'any 1999 presidint, com li correspon per torn, la presidència de la Unió Europea. Serà, a més, la primera vegada que ho farà des de la seva entrada a la Unió el 1995, i la cosa més probable és que insisteix en dos aspectes fonamentals: la reforma de les institucions europees –per conferir als estats més petits més poder de decisió–, i l'augment de les relacions comercials entre el triangle format pels països nòrdics, els països bàltics i Rússia.

D'una banda, tal com es troba la situació econòmica i financera a Rússia –molt preocupant–, aquest segon aspecte és molt necessari. Com que és l'únic país de la Unió Europea que té frontera amb Rússia, és natural que Finlàndia es preoccupe vegada més per la creixent inestabilitat russa. No debades la caiguda recent del ruble ha repre-

sentat una gran sacsejada en l'activitat comercial finlandesa, que ha tornat a fer veure que a Finlàndia el mercat rus continua essent molt important. De fet, una bona part de l'activitat econòmica finlandesa es basa en aquestes relacions.

D'una altra banda, és evident que Rússia pugnarà perquè Finlàndia no s'acoste a les organitzacions de defensa occidentals, més concretament a l'OTAN, ni a la Unió Europea Occidental (UEO). De fet, Finlàndia no hi té gaire interès, a participar en la UEO o a esdevenir membre de l'OTAN: d'una banda perquè no vol enfrontar-se amb Rússia, i d'una altra, perquè és un país prou convençut que la neutralitat funciona —o almenys li ha funcionat des de la Segona Guerra Mundial.

Més lluny encara, un altre membre de l'OTAN, Islàndia, tindrà eleccions abans del mes de maig. La coalició que actualment dirigeix el govern, el Partit Independentista i una minoria del Partit Progressista, ha vist com minvava la seua popularitat per falta de transparència en algunes operacions financeres. Tanmateix, les enquestes d'opinió anuncien que el govern actual tornarà a guanyar les eleccions als socialdemòcrates i podrà governar durant un altre mandat.

Feu socialdemòcrata. Els socialdemòcrates, que tradicionalment havien estat molt forts als països escandinaus, són ara cada vegada més forts a Suècia i a Dinamarca. En tots dos casos es tracta de governs minoritaris, elegits fa poc, que durant el 1999 —d'acord amb la tradició d'aquests països— provaran de millorar el benestar social de la població sense inflar excessivament un sector públic ja força voluminós.

El primer ministre suec, Goran Persson, haurà de resoldre un gran nombre de problemes: una caiguda important del suport als socialdemòcrates a les eleccions del setembre de l'any passat han fet que no li siga fàcil d'aconseguir la majoria necessària per imposar la seua política. Durant el seu últim govern, Persson havia tingut el su-

ARXIU / EFE

port del petit Partit de Centre. Ara, en canvi, ha hagut de girar-se l'ex-partit comunista, i actual Partit d'Esquerra, que és antieuropeista, i als Verds. La qüestió és si la política d'aquests partits d'augmentar impostos i despeses no serà massa atrevida per a la prudència

fiscal de Persson. Si fos així, és probable que calguen eleccions, si Persson no obté el suport necessari del partit de centre, però aquests ja han decidit de no col·laborar de cap manera amb els socialdemòcrates.

Finalment, el 1999 potser serà l'any en què Carl Bildt esdevindrà el nou líder del moderat Partit Conservador, principal partit de l'oposició. Líder del partit des del 1986 i primer ministre del 1991 al 1994, l'interès de Bildt per la política nacional semblava que havia minvat quan va decidir d'agafar-se dos anys sabàtics fent d'enviat internacional per la pau a Bòsnia, a mitjan anys 90. Ara només té quaranta-nou anys, ja ha estat recomanat per a un càrrec internacional i potser vol tornar a casa.

Paavo Lipponen, actual primer ministre de Finlàndia. Encapçala una coalició socialdemòcrata formada per cinc partits que podria renovar el seu mandat en les eleccions generals del mes de març.

Greg McIvor

©The Economist-EL TEMPS

Traducció: **Maria J. Seguí**

BANCAIXA

Antoni Miró:
Sobre el crèdit de la realitat
(Imatges i transfiguracions)

Fins al 28 de febrer.

Sala Damià Forment

Horari de visita:

De dilluns a dissabte

de 10 a 14 h.

i de 17 a 21 h.

Diumenge, de 10 a 14 h.

www.bancaixa.es

CENTRE CULTURAL

Plaza de Tetuan, 23. Tel. 96 387 58 64. Valencia

EXPOSICIÓ

Fàrmacs radioactius sense registre

Dues associacions han denunciat que hi ha hospitals que utilitzen un fàrmac radioactiu (Urea C-14) per diagnosticar l'úlcera, tot i l'existència d'un informe del professor Gallo, de la Federal Drugs Agency dels EUA, assegurant que el seu consum pot danyar l'ADN.

ARXIU / ANNA NAVARRO

A l'Hospital de Bellvitge s'utilitza Urea C-14, segons ADEPA. El cap de la secció de medicina nuclear de Bellvitge, però, no ha volgut ni confirmar ni negar aquest fet.

L'Asociación del Defensor del Paciente (ADEPA) i l'Asociación Nacional de Especialistas en Radiofarmacia (ANERFA) han denunciat l'ús indegut d'un fàrmac radioactiu (Urea C-14) en uns quants hospitals de l'estat espanyol, entre els quals hi ha, a casa nostra, Bellvitge i el Clínic de Barcelona i Son Dureta de Palma. Aquestes associacions també asseguruen que molts hospitals fan servir un altre producte equivalent, però no radioactiu (Urea C-13), provinent de laboratoris que no l'han registrat. Això vol dir que el pro-

ducte no ha estat analitzat per l'administració. Segons ADEPA, els centres sanitaris que consumeixen Urea C-13 sense registre sanitari són els esmentats abans, i, a més a més, l'Hospital Joan XXIII de Tarragona.

El cas de la Urea C-14 ha arribat fins i tot al Congrés dels Diputats. D'aquí a una setmana o dues, el sots-secretari d'Estat de Sanitat i Consum, Enrique Castellón Leal, haurà de comparèixer davant la Comissió de Sanitat a petició de la diputada d'IU, Angeles Maestro, per informar sobre la "utilització persistent del

radiofàrmac Urea marcada amb Carboni 14 en serveis sanitaris privats i públics, tot i no haver estat autoritzada".

La Urea Carboni-14 només es pot utilitzar en proves de laboratori, però alguns hospitals en fan prendre als pacients per comprovar la presència del bacteri *Helicobacter pylori*, responsable del 95% de les úlceres duodenals. Com que la Urea C-14 és un dels mètodes més eficaços en aquesta classe de diagnòstic, els prospectes que acompanyen el producte en prohibeixen el consum.

De fet, un informe de la Food and Drugs Agency (FDA) dels Estats Units, dirigit pel professor Gallo afirma que "la incorporació de carboni-14 a l'ADN pot afavorir cèl·lules proliferatives i causar imprevisibles i impredecibles conseqüències com a resultat del trencament de les cadenes d'ADN, fins i tot en les generacions següents".

Així i tot, la FDA ha acceptat l'ús de la Urea C-14.

A l'estat espanyol hi ha tres laboratoris que tenen registrada la Urea C-14 per fer proves de laboratori: Amersham, ICN i Sigma. Tot tres afirmen, en el prospecte dels medicaments, que el producte no es pot administrar ni a persones ni a animals de consum. En canvi, ADEPA assegura que la Urea C-14 s'utilitza als hospitals de Son Dureta de Palma, Bellvitge i Clínic de Barcelona, Puerta de Hierro de Madrid, La Candelària de Tenerife i Clínic de Granada. En alguns

hospitals d'aquests l'ús que en fan és demostrat pels articles que els metges del Servei de Medicina Nuclear publiquen en revistes especialitzades. És el cas de tres metges del Puerta de Hierro madrileny, que en diversos exemplars de la *Revista Española de Medicina Nuclear* (per exemple en el número 3 del volum 17, de 1998), signen un article sobre proves d'Urea C-14 amb pacients; en aquest cas concret amb 161 persones. També un equip de metges de l'hospital Clínic de Barcelona va publicar un estudi sobre la prova d'alè amb Urea-14 feta a 32 pacients el 1990 (RMNE, vol. IX, sup. I pàg. 55). La mateixa publicació ha admès també dues comunicacions de metges de Bellvitge i Son Dureta (números 166 i 155 respectivament), tot i que en aquests casos no es parla mai d'administració a pacients.

Els responsables de medicina nuclear de l'Hospital Clínic de Barcelona han negat que utilitzin Urea C-14 i no han volgut fer més declaracions a EL TEMPS, si bé han aportat una sèrie d'articles que demostren que la FDA aprova l'ús d'aquest producte.

El cap de Secció de Medicina Nuclear de l'Hospital de Bellvitge, José Martín Comín, es va negar a explicar a EL TEMPS si aquest centre hospitalari fa proves amb Urea C-14 o no en fa, i només va voler parlar com a president de la Societat de Medicina Nuclear d'Espanya (SMNE). Martín Comín defensa que la prova de la Urea C-14 és la primera que va sortir per detectar l'*H. pylori* i que no va associada amb cap risc especial per al pacient, perquè la radiació que produeix és semblant "a onze hores de radiació solar o a una hora de vol amb avió". Ara, pels membres d'ANERFA, "no és igual una dosimetria externa, com la del sol, que una microdosimetria, que és la dosi de radiació que rep la cèl·lula en què s'acumula el C-14, oimés quan la vida mitjana del C-14 és de 5.736 anys". Aquesta vida mitjana vol dir que, fins que no ha passat tot aquest

Els consells d'Adepa

A les imatges d'aquest requadre podem veure una prova d'alè amb Urea C-14 feta als Estats Units. Són imatges que corresponen a la promoció per Internet d'un medicament registrat per la FDA, el PYTest, que produeixen els laboratoris Trimed. La prova, a l'estat espanyol, és semblant a la que apareix a la fotografia, si bé pot ser diferent l'aparell on cal bufar després d'haver pres la Urea C-14 (imatge del centre).

Per evitar que la Urea C-14 pugui ser administrada sense control, la presidenta de l'Associació del Defensor del Pacient (ADEPA), Carmen Flores, fa una sèrie de recomanacions:

- Cal demanar una descripció de la prova a fer per poder-la identificar prèviament.
- Exigir còpia de la prescripció (exploració que es realitza i radiofàrmac i dosi administrada, signada pel metge).
- Còpia de l'ordre de dispensació (amb el radiofàrmac preparat, dosi i control de qualitat, signada pel farmacèutic que ho garanteix).

Tots aquests punts poden ser reclamats pel pacient, segons la Llei General de Sanitat, i en cas de negativa, té dret a fer una reclamació. À. M.

temps, la radiació es manté igual d'activa.

Però, segons Martín Comín, cal diferenciar entre "vida mitjana i vida mitjana biològica, que és el temps que la radiació continua en el pacient: en el cas de la Urea C-14, el 70% o 80% de la radiació és eliminada al cap de dues o tres hores i la resta durant els deu dies següents".

Aquest punt és el que oposa metges nuclears i radiofarmacèutics, perquè aquests últims creuen que no és segur que el 20% de C-14 restant s'elimini durant els deu dies següents, i és la seva permanència que podria provocar, com assenyala el professor Gallo, "danys a les cadenes de l'ADN".

Però la discussió no impedeix que l'ús del C-14 sigui il·legal mentre no s'hagi enregistrarat com a medicament a l'estat espanyol. Segons un radiofarmacèutic d'ANERFA, "encara que argumentin la seguretat de la prova,

el fet important és que la nostra legislació prohibeix totalment l'ús de productes no autoritzats, que el producte no s'ha registrat aquí i que, a més, és radioactiu."

El radiofarmacèutic critica que no comuniquin als malalts que els administren un producte no autoritzat: "tots aquests fets, doncs, suposen la violació de la legislació sanitària i de la legislació sobre consum, fet que entra de ple en els supòsits del Codi Penal".

Es per això que ADEPA demana als pacients que vagin a Medicina Nuclear que s'assegurin que no els tracten amb Urea C-14 (vegeu requadre).

Martín Comín, en canvi, diu que el fet que la Urea C-14 no sigui registrada és matèria administrativa, i que una de les obligacions del metge és de prestar la millor atenció al pacient, "independentment de les facilitats que doni l'administració". Pel president de l'SMNE, la manca de registre espanyol, no ha de fer dub-

La polèmica de la Urea C-13

L'altra crítica que ADEPA ha formulat aquests últims mesos és l'ús d'Urea C-13 sense registre de sanitat en alguns hospitals de l'estat espanyol. Un dels laboratoris que n'hi comercialitza ha cursat una denúncia formal, ara en tràmit.

La Urea C-13 permet d'obtenir els mateixos resultats que la Urea C-14, però no és radioactiva. El mal és que el C-13 és difícil d'aconseguir i que el preu n'encareix molt la prova. A més, per a "llegir" els resultats cal un espectròmetre de masses, un aparell car que no tenen tots els hospitals.

Segons ADEPA, hi ha hospitals, com els de Bellvitge, el Clínic i el Joan XXIII de Tarragona, que utilitzen C-13 comercialitzat per laboratoris sense registre de la Direcció General de Farmàcia. Fonts del Servei Català de Salut (SCS) han afirmat a EL TEMPS que això és perfectament legal, perquè és un medicament que el SCS té catalogat com a fórmula magistral, que es pot fer en qualsevol farmàcia.

En canvi, membres d'ADEPA repliquen que, si és una fórmula magistral, només es pot fer en una farmàcia —però no en un laboratori—, i només pot dispensar-la un farmacèutic a l'oficina de la farmàcia i sota recepta mèdica. Però aquest no és el cas, com sigui que, d'Urea C-13, en fan uns

quants laboratoris que després en venen fins i tot per missatger. És el cas de l'Institut Valencià de Microbiologia, amb seu a Bétera, que ofereix el producte amb un servei de missatgeria i a un preu molt més baix que no el que marquen els laboratoris que el tenen registrat. El director científic de l'IVAMI, Juan Garcia de Lomas, ha dit a EL TEMPS, que això que fan s'ajusta a la legalitat: "No el comercialitzem, utilitzem una fórmula magistral, amb el número de registre de farmàcia i amb recepta mèdica. Fins i tot el Col·legi de Farmacèutics de València ho sap, perquè els vam consultar".

Com l'IVAMI, hi ha més laboratoris a l'estat espanyol que ofereixen Urea C-13 a preus més baixos: Helisur, General Lab i Cetir, laboratori amb el qual s'ha relacionat professionalment, o s'hi havia relacionat, el radioquímico de l'Hospital Clínic, Carlos Piera, com ja va explicar EL TEMPS (vegeu núm. 710).

L'opinió d'un farmacèutic consultat per EL TEMPS és que el preu de la Urea marcada amb C-13 fa impossible que aquests laboratoris venguin un producte de "qualitat farmacèutica" a 2.500 pessetes: "només n'hi deuen posar un 10%, de C-13". À. M.

tar de la "vàlidesa científica del producte, que és competència dels laboratoris que el fabriquen o de la Direcció General de Farmàcia".

A les acusacions d'ADEPA, relatives a la il·legalitat del producte, Martín Comín respon que l'article sisè del decret 1841/97 diu que 'el metge ha de decidir

sempre la millor prova per al pacient'.

Ara, amb tot això sembla que hom oblidí que hi ha una prova equivalent, d'una "efectivitat" equivalent, però que no és radioactiva: la de la Urea C-13. L'únic inconvenient que té aquesta prova és que és més cara. De totes maneres, l'ús també és conflic-

tiu, perquè ADEPA ha denunciat que es comercialitza sense registre sanitari, per més que hi ha dos laboratoris que sí que el tenen registrat (vegeu requadre en aquesta pàgina).

La raó, segons algunes fonts, seria també el preu.

Àlex Milian

Molt aviat, en venda als
quioscos del País Valencià

Pensat i fet

La revista degana de la premsa fallera

Pere Virgili, mestre de la moderna cirurgia

L'exposició 'Pere Virgili (1699-1776) i la cirurgia espanyola del segle XVIII' ha estat inaugurada al seu poble natal, Vilallonga del Camp, coincidint amb el 3r centenari del naixement d'aquest català considerat el pare de la cirurgia a l'estat espanyol.

El propòsit confessat de l'exposició és divulgar l'obra i la figura de Pere Virgili, que si bé en els cercles acadèmics gaudeix d'un ampli reconeixement, el públic en general té un gran desconeixement dels seus estudis i de la seva contribució al desenvolupament de la medicina moderna. En aquest sentit, es pot afirmar sense por d'equivocar-se que Pere Virgili és un perfecte desconegut.

Però aquest desconeixement no sols afecta Virgili. Tal com recorda el catedràtic d'Història de la Medicina Felip Cid al catàleg de l'exposició, també en resulta afectada tota la historiografia mèdica entesa com a patrimoni científic i les mancances de la museologia en

aquest camp per una insuficient atenció i absència d'ajudes institucionals.

Hi ha altres factors que incideixen en l'oblit de personatges com Virgili. No és el menor, tal com ensenya el professor Ernest Lluch al seu llibre *La Catalunya vençuda del segle XVIII. Foscors i clarors de la Il·lustració*, el fet que s'hagi vist aquest període de la història de Catalunya sota els efectes exclusius de la profunda desfeta del 1714, un punt de vista que ha produït massa estereotips.

L'excel·lent figura de Pere Virgili sorgeix en un medi eminentment rural com era el de Vilallonga del Camp (Tarragonès) l'any 1699. Aleshores, el poble tenia uns

MARC VILA

MARC VILA

300 habitants i les seves activitats es concentraven en el conreu de la vinya i la producció de vi: en primer lloc, per al propi consum i després per a fabricar aiguardents per a l'exportació com era habitual a les comarques de Tarragona. També hi ha proves de l'existència en petita escala d'una indústria tèxtil. En aquest context el biògraf de Virgili, el doctor Rafael Albiol, ha assenyalat que l'origen de la seva vocació pot estar relacionat amb el fet de respirar un cert ambient culte. Es dona la circumstància que dels germans de la seva mare, Francesca Bellver, l'un era metge i l'altre sacerdot.

Metges i cirurgians. A l'època de Virgili encara pervivia la separació entre metges i cirurgians.

Dalt, bust de Pere Virgili a la Reial Acadèmia de Medicina de Barcelona. A sota, diorama que reproduïx la infermeria d'un vaixell del segle XVIII en què treballaven els cirurgians de l'armada.

Dalt a l'esquerra, Amfiteatre d'Anatomia de la Reial Acadèmia de Medicina. Dalt a la dreta, peça de ceroplàstica que mostra la part anterior de la cara i el coll. A sota, pila baptismal esculpida en pedra de Vilallonga del Camp.

Aquesta separació es remunta a la baixa edat mitjana, quan l'església va prohibir experimentar o dissecar els cadàvers, prohibició que impedia la possibilitat d'aprofundir en el coneixement de l'anatomia del cos humà. Sigui per ignorància, rutina o prejudicis el fet és que això va impedir de progressar en el tractament, per exemple, de les ferides de guerra. Amb el pas del temps la divisió va assolir altres proporcions i cal pensar que mentre que els metges tenien una consideració "científica" pels seus estudis universitaris, en canvi els cirurgians estaven pitjor vistos en funció de la seva formació, que es considerava de caràcter "artesanal".

Segons explica Rafael Albiol, calia distingir fins a tres graus de cirurgia. "En primer lloc hi havia els 'latinistas', que tenien una formació universitària, a continuació cal situar els anomenats 'romancistas', perquè passaven un període de tres anys treballant al costat d'un cirurgià i després feien un examen a la universitat per tal d'acreditar els seus coneixements, i, finalment, hi havia els qui treballaven d'aprenents i que es coneixien

amb el nom de 'barber-cirurgià'. També hi havia metges-cirurgians però en una proporció molt petita."

Quan va complir vint-i-un anys, Pere Virgili va marxar a Tarragona per aprendre les arts quirúrgiques al costat del mestre cirurgià Gabriel Riera. Després dels tres anys corresponents obtingué el títol de "cirujano romancista". L'any 1724 va ingressar a l'exèrcit i treballà a l'Hospital Militar de Tarragona durant dos anys. Després es va traslladar a l'Hospital Reial de València (1726) i l'any següent se'n va anar a l'Hospital Militar d'Algesires on, amb vint-i-nou anys, serà anomenat "cirurgià major de l'exèrcit". L'any 1728 degué conèixer el prestigiós cirurgià naval Juan Lacomba, que havia iniciat la renovació de la sanitat naval i que el convenç per ingressar en el cos de cirurgians de l'armada amb el càrrec de "cirurgià primer de

l'armada", que exercirà a l'Hospital de Cadis.

'Noves institucions, nous coneixements'. Entre 1729 i 1744 va desenvolupar una intensa activitat. Complint amb les seves obligacions amb l'armada va fer quatre viatges a Amèrica i el 1731 va a Itàlia. L'any 1732 el govern li concedí una llicència per ampliar els seus estudis anatòmics a París al costat de N. Le Cat i H. F. Le Dran. Com a culminació d'aquest període escriu el seu famós tractat sobre broncopneumonia publicat a les *Memoires de l'Academie Royal de Chirurgie de Paris* (1743) i això el converteix en l'introduïdor de la traqueotomia a la península. De la seva pràctica com a cirurgià donen testimoni els seus treballs *Sobre un vicio de conformación en el conducto de la orina* (1755), *Observaciones que prueban la debilidad de la que es capaz el canal de la uretra* (1756) o el *Compendio del arte de partear* (1765).

Durant aquesta primera estada a París, Virgili pogué comprovar la importància que tenia la creació d'institucions reials per a l'ensenyament i renovació de la cirurgia de la qual París era capdavantera a tot Europa. D'aquí neix la idea de Virgili de fundar una sèrie de col·legis a imatge i semblança dels francesos amb instrumental de qualitat, laboratori, jardí botànic i una biblioteca ben dotada. El primer va ser el de Cadis, que Virgili proposa al rei a través del Marquès de la Ensenada i que es va inaugurar l'any 1750. Més endavant, i ja sota el regnat de Carles III, es creà el de Barcelona, del qual Virgili és nomenat director un cop aprovats els seus estatuts l'any 1760. Aquest mateix any es trasllada a la capital de Catalunya per dirigir les obres i activitats del col·legi, que serà inaugurat el 29 de març de 1764.

"Virgili —diu el seu biògraf— va unificar en els esmentats col·legis els estudis de 'metge' i 'cirurgià', de fet va ser el primer que els unificava a tot Europa". A banda de la modernització dels plans d'estudi, l'any 1751, el mateix que veu començar la publicació de l'*Encyclopédie*, Virgili va instaurar un perf-

Continguts de l'exposició i altres activitats

L'exposició dedicada a Pere Virgili a Vilallonga del Camp (Tarragonès) es complementa amb una altra que fa d'introducció i que situa el personatge en el context local on va néixer. Aquest apartat de la mostra es diu "Vilallonga i els seus recursos al segle XVIII" i s'inicia amb la pila baptismal esculpida en pedra on fou batejat i el registre de baptismes (del 1673 al 1718) en què figura la inscripció de la cerimònia.

Entre els elements i objectes que feien possible la transformació de les primeres matèries en què es fonamentava l'activitat del poble (vegeu el reportatge central), cal destacar un teler salvat de la destrucció, alambins per a la destil·lació, botes i un cup o almàssera per premsar olives o raïm. També s'hi pot veure una maqueta que reproduïx la configuració urbana de Vilallonga, que a l'època de Virgili era un recinte emmurallat.

Les reproduccions d'uns gravats del camí de Barcelona a mitjan segle XVIII i de la catedral de Tarragona, una maqueta inacabada del vaixell Santísima Trinidad i un retrat de Virgili, obra del pintor Tramullas, en què apareix amb el plànol del Reial Col·legi de Medicina de Barcelona, il·lustren els camins i els projectes que Pere Virgili emprengué en el camp dels estudis mèdics.

Els viatges per mar, els trobem representats per un diorama realitzat pel Centre d'Estudis Marítims de l'Autoritat Portuària de Tarragona, que reproduïx la dependència d'un vaixell del segle XVIII destinada a infermeria i on treballava el cirurgià. Una maqueta del Real Colegio de Cirugía de Cádiz, el quadre on s'especifiquen els horaris, les assignatures, els professors que impartien les classes i donaven les pràctiques al Colegio, i un programa imprès

l'any 1784 reflecteixen les orientacions científiques i pedagògiques implantades per Virgili.

L'altre apartat de l'exposició està dedicat a les investigacions i a l'instrumental quirúrgic. A través dels estris ens adonem de les innovacions i l'evolució, i també de les possibilitats quirúrgiques de l'època. Mereixen especial atenció aquelles peces que incideixen en l'estudi i ensenyament de l'anatomia descriptiva. En aquest sentit cal destacar les peces de ceroplàstica encarregades pel Col·legi a l'escultor J. Chiapi, epígon de l'escola siciliana, on es poden contemplar des de les estructures broncopulmonars, la tràquea i la laringe fins a les regions anteriors de la cara i el coll, amb les corresponents estructures de la circulació, els nervis perifèrics i els músculs. També hi ha peces dedicades a plasmar els diferents tipus d'hèrnies engonals. El recorregut es tanca amb l'escut d'armes que Ferran VI concedí a Pere Virgili, l'oració fúnebre que es va llegir a les exèquies de l'il·lustre personatge i una maqueta de l'ermita de Nostra Senyora del Roser on es troba la sepultura familiar dels Virgili. L'exposició es completa amb un vídeo de disset minuts de durada.

Els actes d'aquesta efemèride es completen amb un vídeo i un cicle de conferències que inaugurarà el professor Santiago Riera el dia 27 de febrer. El tema versarà sobre "La Il·lustració a Catalunya: ciència i utilitat", i està previst de publicar-les en un volum. Així mateix es preveu la creació, durant el mes de maig, d'una beca Pere Virgili que concedirà la Fundació Privada de l'Hospital de Sant Pau i Santa Tecla de Tarragona. L'exposició també es podrà veure a Reus i a Tarragona. **M. S.**

ode de formació dels col·legials a l'estranger. Ambdós aspectes donen una idea de la seva capacitat innovadora, però també de la seva visió de futur del que havia de ser la docència de la medicina.

La tasca de Virgili va ser premiada l'any 1753 amb un títol nobiliari i cinc anys més tard Ferran VI el nomenà "cirurgià primer de la reial cambra". Pere Virgili morí d'una malaltia reumàtica el 8 de setembre de 1776 i va ser enterrat al convent dels Pares Caputxins de Barcelona.

Marc Soler

Reportatge patrocinat per:

Maqueta inacabada del vaixell 'Santísima Trinidad' (s. XVIII). Obra de Xavier Pujades.

Els eivissencs, minoria a Eivissa

La bonança econòmica d'Eivissa i la qualitat de vida que hi ha a l'illa han portat milers d'immigrants en un període molt curt de temps que han capgirat els percentatges de població autòctona, amb importants repercussions lingüístiques i immobiliàries.

La música popular és una de les mostres de la cultura pròpia que encara perviuen a les Pitiüses. La proverbial hospitalitat pitiüsa ha permès una integració dubtosa.

RAFA DOMÍNGUEZ

fa als espanyols, els residents peninsulars igualen els naturals de l'illa, que d'aquesta manera ja queden en minoria. Segons les estadístiques més modernes de què disposa el govern balear, aproximadament la meitat de la població d'Eivissa (sense comptar-hi els estrangers) ha nascut fora de l'illa. Però si tenim en compte que molts dels nascuts a Eivissa són fills d'immigrants i mantenen encara els vincles afectius i culturals amb la terra dels pares, la diferència en favor dels peninsulars és clara. Segons l'Institut Balear d'Estadística, Eivissa rep cada any una mitjana de gairebé dos mil immigrants que s'instal·len a l'illa de forma permanent.

La invasió subtil. La indústria turística i la constructora són dos demandants insaciables de mà d'obra. Com que a Eivissa ja fa temps que la població autòctona té resoltes les necessitats laborals, aquesta mà d'obra s'ha de cobrir forçosament amb població procedent de la península. I, a part els qui vénen a buscar-hi feina, la bona situació econòmica i les atractives condicions socials d'una illa encara acollidora fan també que molts professionals o empresaris de la resta de l'estat hi fixin la residència permanent per millorar la qualitat de vida.

Es la mateixa cosa que passa amb els residents europeus. Alemanys, anglesos, francesos, italians..., formen ja una colònia més que significativa. Sobre una població de 91.000 habitants, el nombre d'empadronats era l'any passat de 7.852

Lestructura social d'Eivissa, que s'ha mantingut inalterada durant gairebé set segles (des de la conquesta catalana del 1235), es troba en una accelerada fase de transformació. La intensa immigració peninsular i la nova onada de residents estrangers hi ha deixat en minoria, en només quinze anys, la població natural de l'illa. Alhora, la situació de la llengua hi experimenta també canvis profunds i els castellanoparlants ja hi són majoria.

Eivissa té l'índex de residents europeus (excloent-ne els espanyols) més elevat de tot l'estat. Sovint, l'exemple de Mallorca, en procés de compra pels alemanys, és utilitzat com a cas extrem d'estrangerització. Però Mallorca no és res comparada amb Eivissa, on, segons les xifres oficials, almenys un 10% dels residents censats són estrangers. I si hi comptem els no empadronats, però que hi viuen pràcticament tot l'any, la xifra pot pujar fins gairebé al 20%. Pel que

persones no espanyoles. Però, com diu un editorial de la revista *La Carta de los Residentes Europeos* que es publica a l'illa, la xifra real d'aquests ciutadans a Eivissa pot arribar als 18.000, és a dir, a un 20% de la població total.

De fet, les xifres oficials ràpidament fan curt, quan observem la realitat física del carrer. A les llistes telefòniques de Santa Eulària, Formentera o Sant Josep, els noms anglesos, alemanys, francesos o italians són, juntament amb els espanyols, notablement superiors als autòctons. Els Marí, Serra, Tur, Planells, Colomar, Prats... es dilueixen en una allau de llinatges que fins fa poc eren estranys i que ara són normals.

Fa només trenta-cinc anys, un mestre d'escola peninsular que va venir a Eivissa a treballar en un petit col·legi rural de Sant Joan se sorprenia que, en una aula de només trenta alumnes, n'hi hagués deu que es deien exactament igual: Joan Marí Marí, i no tenien vincles familiars directes. Això era habitual a Eivissa i Formentera fins fa poc; avui el que és normal a les aules és de trobar-hi noms com Antoni Fritz Marí, William Escandell Gutiérrez o Sandra Ferrer Orłowsky.

Eivissa com Mallorca, però més. De fet, si s'analitzen les llistes d'alumnes dels instituts eivissencs, s'observa que aquests darrers anys es produeix una mutació brutal de l'estructura social local. Fa quinze anys el 66% dels estudiants de primer de batxillerat dels instituts eivissencs portaven dos llinatges tradicionals d'Eivissa. Avui aquesta proporció ha baixat al 13,2%. I tot això en només quinze anys! Mentrestant, els estudiants amb un llinatge estranger o dos han passat, en aquest mateix període, de zero al 13,5%, i els estudiants amb tots dos cognoms espanyols ja arriben al 56%. Fa tres lustres era fàcil de trobar aules sense cap jove amb dos llinatges peninsulars; avui ja no és estrany de no trobar-n'hi cap amb estudiants que tinguin tots dos llinatges eivissencs.

Avui, la població pitiüsa adulta és encara nascuda íntegrament a les illes, però són generacions que des-

EN QUINA LLENGUA T'EXPRESSES MÉS FÀCILMENT A L'HORA DE PARLAR?		
	EIVISSA	MENORCA
Espanyol	49,26%	34,69%
Català	23,16%	46,13%
Indistintament	25,37%	18,08%
Altres	2,21%	0,37%
Ns/Nc	0,00%	0,74%

Font: 'ESTUDI SOCIOLÒGIC DE LA POBLACIÓ JOVE DE LES BALEARS'. GOVERN BALEAR, 1997.

apareixen. La població que entra per l'altre costat de la piràmide demogràfica (la joventut) ja pertany a una altra cultura. Tota aquesta situació té, evidentment, repercussions en la propietat de la terra. Segons un sondatge estimatiu fet pel Registre de la Propietat d'Eivissa, dels sis municipis que formen l'illa, n'hi ha un (el més gran: Sant Josep) on el 24% de la superfície està en mans d'estrangers. I segons el delegat de les agències immobiliàries de les Pitiüses, Diego Llerena, actualment augmenta un 15% la compra de terrenys per ciutadans estrangers, aprofitant l'actual conjuntura econòmica.

Les conseqüències socials de tota aquesta amanida ètnica no són sempre harmòniques. La proverbial hospitalitat pitiüsa, que arriba a límits insospitats, ha permès una integració dubtosa, però almenys no especialment conflictiva, dels immigrants. Només últimament ha

sorgit un col·lectiu minoritari que rebutja l'ús del català a les escoles i defensa l'espanyol.

En canvi, els europeus han format un col·lectiu que edita la seua pròpia revista, suara esmentada, fa reunions periòdiques i tracta d'influir en els partits i les institucions locals. Ara ha demanat la contractació d'intèrprets a tots els ajuntaments, entre més coses.

La voluntat d'integrar-se dins la cultura illenca és dubtosa, almenys per una part d'aquest sector. El director de *La Carta de los Residentes*, el francès Patrick Bachellerie (vinculat al PP), defensava fa poc la "cohabitació harmònica" contra la "integració", que era vista per ell com una cosa massa "violenta".

La premsa local, concretament *Diario de Ibiza* (gairebé hegemònic en el panorama informatiu pitiü), publica setmanalment setze pàgines a tot color en alemany —la llengua d'un col·lectiu cada vegada més influent—. En canvi, aquest diari no publica cap plana en català. Els eivissencs i formenterers se sorprenen quan, en la premsa regional i fins i tot la catalana o l'estatal, apareixen grans reportatges sobre l'increment d'alemanys a Mallorca. Les Pitiüses, a un ritme encara més accelerat, es desboquen cap a una estrangerització que fa petita la de Mallorca.

Joan Lluís Ferrer

Un examen de selectivitat en un institut d'Eivissa. La majoria dels joves de les Pitiüses parla en castellà.

MOISÈS COPA

Pilar Alonso: el primer cuplet en català

Dimarts 16 de febrer fa cent anys que va nèixer a Maó Pilar Alonso, la primera cupletista en català. La intèrpret de 'La font del gat' va viure dotze anys d'un èxit aclaparador, però, reclosa per la moral masclista de l'època, va morir pràcticament en l'anonimat.

Degué ésser devers la segona meitat del segle passat, que un valencià de Carcaixent arribava a l'illa de Menorca. L'explicació d'aquest fet vulgar, no és gens aclarit. Per un altre cantó, qui sap si no formava part dels grups de confinats valencians que, sofrien el càstig d'un exili a l'esquerpa illa penitenciària —una mena d'illa del Diable de la política carcerària espanyola— durant les revoltes que van escalonar el Sexenni Revolucionari. Ningú no pot afirmar-ho amb certesa incontro-

vertible. D'altra banda els valencians de les dècades finals del segle passat sovintejaven Menorca perquè hi mantenien moltes relacions comercials. Foren els grans introductors, en persona, dels torrons de Nadal i d'una pila d'especialitats confiteres.

Discret Pasqual Alonso. I, tanmateix, valencians que van o vénen de Menorca, o menorquins que, en el curs de la història, han entrat i sortit del país dels tarongers, n'hi ha tot un gavadal. Un valencià perfectament humil i discret fou Pasqual Alonso, que pengué per muller, un any imprecís de la centúria dinovena, la maonesa Magdalena Quintana. Un dels seus fills, Josep Maria, barber d'ofici, es casà amb Antònia Moll Anglada, que feia de perruquera. Fruit de la unió nasqué Pilar Alonso Moll. Ara n'ha fet el centenari.

Potser aquest nom i llinatges no inspiren cap record precís al lector. Darrere un patronímic més aviat d'una humilitat aclaparadora —Alonso—, hi trobem tanmateix una senyora memorable. Hi ha, amb elegància i mercè, el nom de la primera cupletista en català de la història. Fou una dona retrunyidorament famosa i victorejada per la Barcelona dels feliços anys 20.

En la biografia de Pilar hi ha dos naixements. El primer naixement documentat és el biològic, el de l'any 1898. El segon és el del 1992, quan fou inaugurada a Maó una estàtua en record seu. Entre l'una data i l'altra —des del punt de vista de Menorca— s'estenen perío-

des de silenci molt més vasts i il·limitats que no els de fama, aplaudiments i reconeixements públics. I a la resta de les terres de parla catalana passa, si fa no fa, igual. La joventut que pujà a les taules del Teatre Principal de Maó en començar el segle fou enaltida i oblidada ràpidament, tot alhora, en un temps curt i sobtat. Fou víctima de la tirania masclista de l'època, que la conduí a deixar el món de la faràndula per imposició matrimonial indefectible i moralista. Però vingué la mà oberta i enriolada de Fernando Rubió, empunyant la vareta de la fada protectora —o sia, ficant la mà a la butxaca—, i li donà renovellada existència pública. Literalment, la ressuscità per a la consciència de tots els conterrànies. Això darrer succeí l'estiu del 1992, amb la donació a la ciutat de Maó d'un bronze de línies ingènues, acriaturades, de la dolça Pilar.

La carrera musical de Pilar Alonso fou molt breu, just una pura exhalació de dotze anys dins una existència de més de vuitanta. Havia vingut al món de bona hora, però en un cruel moment històric: a les 9 del matí del 16 de febrer, l'endemà de la voladura del Maine a la badia de l'Havana. Els pares ocupaven una casa de la plaça del Príncep. Era un habitatge modest, de façana estreta i de volumetria plana i emblanquinada, cosa que contrastava amb la mansió veïna, d'arquitectura rica i senyoriívola: Can Soler, on hi havia la seu del Casino des Senyors. La nena fou enregistrada amb els noms de Maria del Pilar Mercè. Era la més pe-

tita de cinc germans, amb nou anys de diferència respecte a la germana anterior, na Carme. Arribar de benjamí a una família sempre assegura certes predileccions paternes. Pilar en fou objecte a bastament. El barber i la perruquera estaven embadocats per ella, una criatura alegre i entremaliada. Els estius solia compartir jocs amb el fill menor del general Marian Rubió i Bellvé i Maria Tudurí Monjo. El company estival –passava els hiverns a Barcelona– nomia Fernando, dos anys més petit.

Pilar demostrava facilitat per a memoritzar cançons i tonades. El pare, que era clarinet solista al Principal, després de les afaitades quotidianes de la parròquia, havia observat la disposició de la filla. Era freqüent que amenitzés espontàniament les clientes de la mare quan aquesta les pentinava. L'actitud decidida i agradosa, li conferí popularitat entre l'ambient maonès de l'època. Això, Fernando Rubió sempre ho duria emotivament clavats al cor.

Així, el pare la portà al professor Josep Villalonga, que va introduir-la en el coneixement de les nocions bàsiques: solfeig, harmonia, vocalització.

El 14 de juny de 1913 ocorregué a Menorca un fet cabdal per a Pilar. Emocionada, va assistir al debut menorquí de na Raquel Meller, aleshores una cantant divinitzada pels públics delirants envers les artistes de varietats. La impressió en el cor i el cervell de l'adolescent fou apoteòsica. Tant va ésser així, que unes setmanes després, el 23 d'agost, Pilar feia el seu primer debut al Principal, l'aforament del qual era saturat com un ou. La propaganda va presentar-la amb el nom de la Petita Raquel. L'èxit fou extraordinari. Les taules de l'escenari es tapissaren de flors a la segona cançó. Potser no hi va faltar un cert patriotisme comprensible i localista dels maonesos, però na Pilar hagué de perllongar un temps les actuacions, fins ben entrada la tardor. Finalment, l'octubre, el dia 2, embarcava amb el pare a bord del vapor Monte Toro, camí de Barcelona. La joveneta somniava optimista en la glòria. El pare, en

ARXIU

L'estàtua de bronze de Pilar Alonso a Maó (a la pàgina del costat), inaugurada l'any 1992, ha servit per recuperar la memòria d'aquesta cupletista (al costat d'aquestes ratlles). Fernando Rubio, company de jocs d'Alonso durant la infantesa, va ser el mecenes d'aquesta escultura.

canvi, més prudent i assenyat, considerava en silenci la titànica perspectiva que els sobrevindria, a tots dos, així que es confirmés una mil·lèsima part dels molts pronòstics hiperbòlics que havien fet multiplicar la gent de l'illa.

Pare i filla s'estatjaren a una dispensa del carrer de Santa Anna, molt a prop de la Rambla de Canaletes. Així que hi quedaren instal·lats, ella es va inscriure com a alumna de l'acadèmia de cant del mestre Zamacois, el mateix que, temps a venir, havia de dirigir el Conservatori de Barcelona. La veu de na Pilar féu una impressió satisfactòria al mestre, i de seguida començaren a treballar intensament. Calia polir moltes arestes –plomar els galls–, però tanmateix no hi faltava, en aquella gargamella, una certa capacitat deliciosa per al cant. Abans de complir el primer any li van oferir el debut davant el públic barceloní. Fou al Salón Dorée. Però el fracàs fou d'allò més estrepitos. El bon Josep Maria i la filla, esmaperduts, agafaren de bell nou el vaporet de Maó per tornar a casa.

A l'illa, acudí una altra vegada a

les classes del mestre Villalonga. S'havia proposat de fer madurar les cordes vocals i la gràcia interpretativa. Els assaigs foren llargs, mentre na Pilar compaginava l'aprenentatge amb actuacions per tots els pobles de Menorca.

L'any 1916, amb unes maneres d'actuar prou desimboltes i una afinació força més perfeccionada, Pilar va convèncer son pare de tornar a Barcelona. Era la segona i definitiva oportunitat. Llogaren un piset discretíssim, obscur i petit a Aribau. Zamacois va compondre per a la noia la peça "Nena" i li arreglà una nova actuació al Dorée de la plaça de Catalunya, catonada amb Ribadeneyra. Aleshores l'auditori, literalment, experimentà un daltabaix sensacional. Però cal dir que l'èxit fou degut, no solament a la qualitat musical i vocal de la intèrpret, sinó a la pensada de combinar els cuplets típics –peces frívols en castellà, que era llavors la llengua gairebé exclusiva del cupletisme imperant– amb els cuplets en català, al·lusius als costums i a les tradicions de la terra. Alguns musicòlegs pensen que la felicitat incorporació del català en el

Imatge de Maó a començament de segle. L'any 1913, Pilar Alonso sortia per primera vegada cap a Barcelona. Després de fracassar i tornar a la seva ciutat natal, s'embarcava definitivament cap a Barcelona l'any 1916. L'èxit va ser immediat.

món del cuplet va ésser determinant.

Acollida inenarrable. Una nit, enmig d'una bogeria general dels clients del Dorée, Pilar estrenà "Les Caramelles", amb lletra de Joan Casas Vila i música de Pérez Martínez, i avui considerada una composició clàssica del gènere en català. L'acollida del públic va ser inenarrable, i aleshores el repertori de la noia va centrar-se fonamentalment en les cançons en la seva llengua materna. La menorquina arrodoní la seva popularitat fins a les vogues més impensables per una raó lingüística: haver tingut l'acudit d'incorporar el català al cuplet. D'ençà d'aquest moment, l'anomenada anà augmentant. I Barcelona s'emplenà de les notes i els versets de "La Portaferrixa", "La Marieta de l'ull viu", "Els tres tombs", "El tramvia" o l'arxipopular "La font del Gat".

L'ingrés en el camp de la professionalització li vingué de l'agent Enric Morell, l'home que havia llançat, per exemple, Carmen Amaya. De la mà de Morell actuà en els principals salons de la Ciutat Comtal, com ara al llegendari Eldorado. Darrere les actuacions per tot Barcelona vingueren els viatges de ronda: Galícia, Saragossa, Ma-

drid, Sant Sebastià... A la capital donostiarra, hi enregistrà catorze discos.

Gaudí també de bona premsa, excel·lent. Tingué l'opinió pública en favor seu: la gent l'estimava de debò, i, és clar, els periodistes ho reflectien. El prestigiós Gaziol, director de *La Vanguardia*, va escriure això: "*Si yo tuviese, a estas horas, un huésped a quien servir amablemente de guía por las calles y plazas de Barcelona, después de mostrarle lo mas notable o pintoresco de nuestra ciudad, una noche le llevaría, como por sorpresa, a oír los cuplés catalanes de Pilar Alonso*".

Aquestes paraules foren la confirmació. Per Pilar havia aconseguit d'ésser considerada la intèrpret indiscutible del cuplet català. Conten els cronistes que, quan cantava "El tramvia", el públic subratllava amb un dring vigorós: "Tinc, tinc tinc/ és el tramvia". O bé feia esclatar bosses de paper just en el moment que la cupletista els enardia picardiosament amb el vers: "Quan s'enlairen els coets..." Aleshores la massa bramava: "En Zamora en calçotets!"

Assentada en el pic de la fama, Pilar s'enamorà d'un enginyer. Una bellíssima persona que, tanmateix, era fill de la mentalitat del

seu temps. Demanà a l'al·lota que es retirés de l'escena, i ella ho executà sense debats. Deixava el cuplet per sempre, radicalment. Amb aquella decisió s'ofegaren tots els clams eixordadors dels qui l'admiraven i l'envoltaven i l'obsequiaven i l'elogiaven. Se n'anà a Madrid, convertida en esposa, i s'hagué d'endinsar en l'anonimat més impenetrable i frustrant, musicalment parlant. Presa de les ombres masculines, restà condemnada a la penombra femenina. Hi acabà, a la ciutat castellana, els seus dies una tarda de maig de 1980, seixanta anys després —quina enormitat!— d'haver abandonat la cançó, i d'haver clos la boca a tota forma de música en públic. Amb una trajectòria vital d'aquesta mena, basant una cronologia artística curtíssima, i havent viscut tantíssim de temps allunyada de l'illa nadiua i de qualsevol país català, l'erecció d'un monument commemoratiu a la cançonetista ha significat un veritable renaixement de la seva ignorada figura. Avui, per mor de l'homenatge permanent en bronze que li ret Menorca, sembla que comenci a trencar-se —feixugament, val a dir-ho— la llosa dels seixanta anys de mutisme tombal.

La llum sobre la seva desdibuixada figura, quasi esvaïda irreversiblement, fou posada pel mecenes Fernando Rubió, que havia compartit jocs i entremaliadures d'estiu amb na Pilar a la plaça del Príncep, mentre esperava que li pentinessin la mare o estrijolessin la barba de son pare.

Com a home de negocis i fortuna copiosa, Rubió dedicà els darrers anys de sa vida (morí el 94) a protegir la cultura catalana de Menorca. Entre la relació de projectes finançats, hi ha l'estàtua de cos sencer de na Pilar Alonso, obra dels tallers de foneria de Francesc Vilà i Ais, un vallenc. El primer amb la idea i la il·lusió que servava secretament clavades al cor des de la infància, i el segon amb el buf de l'art insuflaren nova vida a la cupletista menorquina. Acabava de néixer de bell nou, ara amb plenitud de memòria.

Jordi Alzina

Descobrir Catalunya us acosta cada mes als
 racons més sorprenents, als paisatges més
 espectaculars i als pobles més interessants, de la mà
 dels millors fotògrafs i escriptors.

Descobrir

<http://www.descobrir.com>

Nom i cognoms

Adreça

Població

Comarca

Codi postal

Telèfon

Envieu la butlleta a **Edicions 62** s.a. • Peu de la Creu, 4 • 08001 Barcelona

→ Ompliu la butlleta i rebreu
gratuïtament un exemplar
 de promoció de **Descobrir Catalunya**,
 la gran revista de geografia i viatges
 del nostre país.

Pompeu Fabra consulta el seu diccionari amb els néts. La imatge és una de les darreres del Mestre.

Fabra va quedar astorat amb el IEC

La Fundació Pere Coromines publicarà els propers dies la correspondència mantinguda a l'exili entre Pompeu Fabra i Joan Coromines. Fabra s'hi mostra crític amb el IEC. EL TEMPS avança una selecció de les cartes enviades pel Mestre a Coromines.

Pompeu Fabra va afegir, a la situació de l'exili, i a la pena per la situació de la cultura i la llengua catalanes sota Franco, un disgust diguem-ne professional. El Mestre, recentment homenatjat arran del cinquantè aniversari de la seva mort, va confessar des de Prada de Conflent el 15 de març de 1948, a Joan Coromines, exiliat a Xicago, el seu astorament pels nomenaments de Josep Maria de Sagarra, com a membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, i de Ramon Aramon, com a secretari general de l'entitat i nou home fort de l'acadèmia normalitzadora de la llengua, home que coneixia personalment, perquè a més de company de les oficines lexicogràfiques del IEC, va ser ajudant seu a la Universitat Autònoma de Barcelona. La carta en la qual confessa el seu astorament i el disgust per no haver estat consultat, ni contestat a la demanda d'aclariments, serà la número XV del llibre *Pompeu Fabra i Joan*

Coromines. La correspondència de l'exili que la Fundació Pere Coromines publicarà ben aviat, a cura de Joan Ferrer, Josep Ferrer i Joan Pujadas. Ramon Aramon ha estat, bàsicament filòleg, i, com ens diu la correspondència, Fabra confiava, en qüestions de llengua, en un lingüista, Joan Coromines, amb el qual consulta les modificacions que proposa fer al seu *Diccionari*. Les cartes descobreixen que Fabra temia que no tots els canvis fossin acceptats pels nous dirigents de la Secció Filològica, com així va ser. El llibre completa la correspondència amb altres textos fabrians que Coromines conservava, com les dues llistes de modificacions de Fabra que Joan Coromines va copiar al IEC l'any 1952, dos anys abans de l'edició del diccionari revisat. Els curadors anoten les que van ser-hi acceptades i les que no. En conjunt, documents lingüístics únics i una part de la història de la normativa. **Lluís Bonada**

Pompeu Fabra: "Voldria que ens poséssim d'acord vós i jo sobre les reformes"

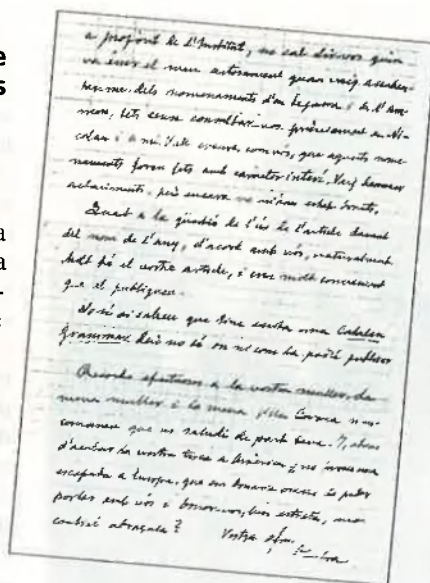
Prada, 15 de març de 1948

Estimat amic Coromines,
Vaig rebre la vostra lletra el dia mateix que feia 80 anys. Em va emocionar vivament la seva lectura. Quan un estima un amic com jo us estimo a vós, quina satisfacció no li dona de sentir-se'n estimat com vós m'estimeu a mi! Vós, enyorat Coromines, m'heu prodigat les proves del vostre afecte: estigueu cert que les agraeixo de tot cor! Retardava la contesta a la vostra lletra perquè volia adjuntar-hi la llista de les innovacions ortogràfiques que penso proposar a l'Institut en ocasió d'haver emprès aquest la revisió del meu *Diccionari*. Però veient que a hores d'ara encara no tinc confeccionada sinó una petita part d'aquesta llista, no vull deixar passar més temps sense escriure-us acusant-vos la recepció de la vostra lletra, tot prometent-vos, però, que us la trametré com més aviat pugui, perquè abans d'enviar-la a la Secció Filològica voldria que ens poséssim d'acord vós i jo sobre les reformes que convé sotmetre a l'aprovació de l'Institut. I, a propòsit de l'Institut, no cal dir-vos quin va ésser el meu astorament quan vaig assabentar-me dels nomenaments d'en Segarra [sic] i de l'Aramon, fets sense consultar-nos prèviament en Nicolau i a mi. Vull creure, com vós, que aquests nomenaments foren fets amb caràcter interí. Vaig demanar aclariments, però encara no m'han estat donats.

Quant a la qüestió de l'ús de l'article davant del nom de l'any, d'acord amb vós, naturalment. Molt bé el vostre article, i crec molt convenient que el publiqui. [...]

I, abans d'acabar la vostra tasca a Amèrica ¿no fareu una escapada a Europa, que em donaria ocasió de poder parlar amb vós i donar-vos, ben estreta, una cordial abraçada?

Vostre afm. **Pompeu Fabra**

"Alguns dels canvis no obtindran l'aprovació"

Prada, 20 d'abril de 1948

Estimat amic Coromines,
Fent els de l'Institut una revisió del meu *Diccionari general*, jo els trameto llistes de les addicions, esmenes i supressions que crec que cal fer-hi. En fer-se aquesta revisió, he cregut que era l'hora de proposar a l'Institut de canviar la grafia d'un cert nombre de mots. Els canvis que penso proposar són en conjunt els mateixos que vós proposàveu de fer anys endarrera. En les llistes que he tramès fins ara, ja he fet alguns canvis de grafia sense esperar l'aprovació de l'Institut, segur que no els ha de mancar ja que vénen a corregir veritables lapsus i grafies injustificables. Així, he adoptat sense vacil·lar les grafies: *desnerit*, *galàpet*, *escalunya*, *semal*, *tàpera* (pedallàs ha estat, naturalment, reemplaçat per *padellàs* així com *sofisme* per *sofisma*), *buscall*, *romball*, *compta-doria*, *pagadoria*, *évols*, *envà*, *enciam*, *cimolsa*, *falcillot*, *naixó*, *regó*, *llauró*, *quinqué*, *roldor*, *autòmat*, *croat*, *enzim*, *mede*, *got* (en lloc de *god*), *albixeres*, *dextrogir*, *levogir*, *cugucia*, *artíjol*, *leucòcit*, *fagòcit*, *fortuït*,

gratuït. A les quals penso afegir *diaque*, *perpal*, *almugàver*, *sajolida*, *regalècia*, *esvinsar*, *arronsar*, *ars*, *bolig*, *estramordir* (m'ha semblat millor que *estamordir*) [...] Però hi ha canvis que cal evidentment sotmetre per endavant a l'aprovació de l'Institut, dels quals convé que parlem abans de proposar-ne l'admissió. Tinc motius per creure que alguns dels canvis que proposarem vós i jo no obtindran, absent jo, l'aprovació dels actuals membres actius de la Secció; però sense que això ens hagi de deturar de proposar totes les innovacions que creguem indispensables, vull dir-vos per endavant, jo, a qui no fan por les innovacions, que no crec que n'hi hagi prou que una grafia sigui indubtablement millor que l'actual perquè aquesta hagi d'ésser, sense més, *necessàriament* reem-

plaçada per aquella. A l'hora en què es fixà l'ortografia dita de l'Institut, donat l'estat d'anarquia ortogràfica del català renaixentista, hom era lliure d'adoptar per a cada mot la grafia que jutgés -

Dalt, manuscrit d'una carta de Pompeu Fabra enviada a Joan Coromines. A sota, caricatura d'Apa del Mestre feta amb motiu de la publicació, el 1932, del seu 'Diccionari general de la llengua catalana'. El dibuix és reproduït a la biografia de Fabra escrita per Domènec Guansé el 1933 i publicada a la col·lecció "La Nostra Gent", dels Quaderns Blaus, Llibreria Catalònia de Barcelona.

Joan Coromines. Llegeix uns poemes durant l'enterament del seu pare, Pere Coromines, a Buenos Aires, el dia 2 de desembre de 1939.

sim més bona; però, avui, fixada l'ortografia, ens hi hem de mirar abans de canviar la grafia d'un mot, sobretot si es tracta d'un mot important, d'ús freqüent, la imatge visual del qual la gent té ben gravada a la memòria. Això vol dir que [no] pel fet que la grafia actual d'un mot estigui en desacord amb la seva etimologia (és el cas de *endanyar*) hagi d'ésser necessàriament rebutjada, i, encara menys pel fet que no estigui d'acord amb alguna de les normes que es conjuminaren en el moment de fixar l'ortografia (és el cas de *encís*, de *amoïnar*). Altra cosa és que una grafia estigui en desacord amb la pronúncia d'un dialecte important (és el cas de *ti-var*). **Pompeu Fabra**

"Us pertoca ser el cap de les Oficines Lexicogràfiques"

8 de maig de 1948

Quan, fetes prèviament aquestes consideracions, anava a començar l'examen de les innovacions proposades per vós, em calgué interrompre la lletra a causa d'haver-me hagut d'absentar de Prada per alguns dies; i, de retorn, encara no vaig reprendre'n la redacció perquè em calia fer un treball que m'havien encomanat

"Em plau molt, com a amic que us sóc i com a patriota, saber-vos esdevingut un lingüista de primera fila."

i que no he tingut llest fins ara. Però, avui que per fi podria dedicar-me a fer aquell examen, penso que és millor que esperi haver llegit la llista d'innovacions que en l'endemig m'heu enviat. Deixeu-me avançar-vos només, ja que us he parlat de *endanyar*, que no em sembla bé d'abandonar aquesta grafia dient-se a Barcelona, no *endenya*, sinó *endanya* (*Aquest mal sembla que no se t'endanya*, em deia un d'aquests dies la meua dona, que és barcelonina i de pares barcelonins.) El que es pot fer (això si els occidentals diuen *endenya*) és acceptar les dues grafies *endanyar* i *endenyar*. Cp. arrancar i arrencar. Les esmenes que faig al *Diccio-*

nari no es redueixen, com podeu pensar, a les ortogràfiques; així, un bon nombre de definicions han estat refetes. [...]

Em plau molt, com amic que us sóc i com a patriota, saber-vos esdevingut un lingüista de primera fila, que honora Catalunya; però això, enyorat Coromines, no em consola de la pena que em fa veure-us allunyat de la nostra terra, privat de dedicar-vos de ple a l'obra de perfeccionament de la nostra llengua i d'ésser, com us pertoca, el cap de les Oficines Lexicogràfiques de l'Institut, de les nostres fins ara desgraciades Oficines. Jo que, quinze anys endarrera, esperava que, per fi, anàvem a redreçar-les un cop desembarassats dels qui tant entrebancaren el seu bon funcionament! Però confio que, amb mi o sense mi, l'obra interrompuda es reprendrà, i vós hi sereu. [...]

Pompeu Fabra

"Les esmenes corren el perill de ser mal acollides"

Prada, 20 de novembre de 1948
Estimat amic Coromines,
Vet ací, després d'un silenci que les circumstàncies han fet molt més llarg que no podia preveure, una lletra que és la primera d'una sèrie que em proposo escriure-us sobre les esmenes a fer en el Diccionari general i que cal, naturalment, sotmetre a l'aprovació de l'Institut. Tinc notícies que les esmenes que ja fa temps vaig proposar a la Secció Filològica han estat acceptades totes i confio que ho seran igualment les proposades en una segona llista que ja està en camí; però tinc por que algunes de les que proposaré (d'acord amb vós) en la llista que ara confecciono corren el perill d'ésser mal acollides. Si això ocorria, estigueu segur que no planyeré cap esforç per aconseguir la seva admissió en casos tan clars i importants com *darre-ra>darrere*.

Vet ací les esmenes proposades en I i II i les que (sempre d'acord amb vós) penso proposar en III:... [...] **Pompeu Fabra**

IVAM, una dècada d'art modern

Aquesta setmana l'IVAM fa deu anys. Amb motiu d'aquest aniversari, EL TEMPS fa una retrospectiva de les principals exposicions del museu durant l'última dècada. L'Institut s'inclou en els principals circuits museístics d'Europa i dels EUA.

El 18 de febrer de 1989 s'inaugurava l'edifici que acolliria les obres adquirides per l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM) des de la seua fundació, l'any 1986. Des d'aquell moment, en què la gent rebia amb escepticisme un museu tan innovador en una ciutat amb poca arrel museística, l'IVAM ha sabut acostar al públic un art complex i fer-se lloc en el panorama mundial de l'art modern. Mostra de la seua projecció internacional és la coproducció del 22% de les exposicions programades amb museus i centres tan importants com el Tate Gallery, el Centre Georges Pompidou, la Berlinische Galerie o el MOMA. Però el major nombre de mostres exhibides —un 62%— ha estat dissenyat pel mateix Institut.

Entre la seu principal i el Centre del Carme, edifici històric dedicat a mostrar obres més recents i promoure artistes més joves, l'IVAM ha albergat més de 200 exposicions i posseeix uns fons de vora 6.000 obres. A més de la difusió artística, l'Institut s'ha consolidat com a centre d'investigació de moviments i artistes del segle XX. Fruit d'aquesta tasca pedagògica són les més de 200 publicacions editades per l'IVAM i el seu centre de documentació utilitzat per nombrosos estudiants i investigadors.

La primera exposició, que esdevindria permanent l'any 1993 i que va donar nom al centre, va ser la dedicada a l'obra de l'artista-forjador barceloní Julio Gon-

ARXIU / RAFA GIL

Centre Julio González, seu principal de l'IVAM. Aquest museu ha estat visitat enguany per 263.000 persones, un nou rècord en la seua trajectòria.

DANIEL GIRALT MIRACLE*

L'IVAM, un museu modèlic

L'IVAM, en la museologia estatal, és un exemple excepcional de desenvolupament homogeni i d'estabilitat. En deu anys d'existència no solament s'ha constituït en un museu modèlic per la seva organització interna, sinó que ha aconseguit també una indiscutible projecció internacional. Ara València no tan sols és coneguda per individualitats destacades i algunes galeries o grups promotors de l'art contemporani, sinó també per aquesta gran plataforma emissora i receptora d'art del segle XX, que és l'IVAM. Molt probablement això és degut al seu origen. Va ser ben plantejat i racionalment programat, amb el propòsit de cobrir un buit en la cultura valenciana. L'IVAM no és un museu més o un museu que entri en conflicte amb uns altres centres equivalents, perquè sempre ha estat confiat a persones expertes que procedien del *milieu*, que sabien on eren, què passava en el món de l'art i què necessitava València. Per aquesta mateixa raó els canvis polítics o els canvis de direcció només hi han significat oscil·lacions, inclinacions, matisos, conseqüències de la personalitat i les preferències de la direcció. Repassar la llista de més de dues-centes exposicions fetes fins ara és trobar-se amb el que hi ha de més relleu en l'art del segle XX, tant en referència a les avantguardes històriques com a les propostes més contemporànies. Conclusió: una col·lecció internacional de gran nivell, una hemeroteca d'art del segle XX com no n'hi ha cap més a la península, una dinàmica expositiva plural i una obertura de programa que tant abasta la pintura, escultura i arquitectura tradicionals com la tipografia, el disseny gràfic, la poesia visual, la fotografia, la música o l'artigrafia. Digueu-me on n'hi ha un de semblant.

*crític

zález, considerat un dels pioners de l'escultura moderna. La seua producció va marcar l'evolució general de l'expressió visual moderna, per tal com va dotar l'escultura d'una nova capacitat inventiva i no merament representativa, en què un objecte no descriptiu implica una idea.

La gran afluència de públic obtinguda l'any de l'obertura va ser superada l'any següent, amb un nombre de visitants (211.017) que no ha tornat a ser assolit fins al 1997. Un dels principals reclams d'aquesta elevada xifra va ser, sens dubte, l'exposició "París 1930", consagrada a l'art mo-

dern del període d'entreguerres en una ciutat que reunia la migració que fugia del nazisme i una de les majors concentracions artístiques de la història. El mateix 1990, l'exposició "L'Època heroica. Avantguardes russa i hongaresa" posava de relleu la particular concepció dels nous moviments artístics als països de l'Est. Aquesta mostra assentà les bases d'una sèrie d'exposicions sobre artistes i tendències dels països socialistes, programades posteriorment a l'IVAM. Un bon exemple n'és "L'art d'avantguarda a Txecoslovàquia, 1918-1938", una representació multidisciplinària aollida l'any 1993, que no pogué superar l'estancament del nombre de visitants, produït des del 1991, entre els 150.000 i els 160.000.

L'IVAM ha combinat en la seua programació expositiva les tendències internacionals amb l'art local. Les obres dels pintors més significatius del País Valencià durant l'últim segle s'hi van donar cita el 1994 a l'exposició "Un segle de pintura valenciana, 1880-1980". Aquest any el museu incrementa de manera significativa el seu públic, amb exposicions tals com la de Giorgio Grassi, arquitecte encarregat de la rehabilitació del Teatre Romà de Sagunt, i la de Raoul Hausmann, considerat com un dels artistes més importants de l'avantguarda europea. L'autor vienès, a través del dadaisme, ha volgut sensibilitzar les consciències sobre les atrocitats de la I Guerra Mundial i la misèria de la industrialització, expressades mitjançant el fotomuntatge, gènere en què fou pioner.

L'any 1995, l'IVAM alberga, entre d'altres, la mostra organitzada pel Centre Georges Pompidou al voltant de l'artista alemany Kurt Schwitters, que reuneix arts tan diverses com la pintura, el collage, l'escultura, la tipografia o les publicacions impreses. També en aquest any es fixa la mirada sobre la singular figura de Francis Picabia, un dels artistes més innovadors de les avantguardes clàssiques, qui va

Centre del Carme de l'IVAM. Als 1.700 m² d'aquest espai i els 4.500 del Centre Julio González, s'afegiran enguany 1.000 més, gràcies a una ampliació.

ARXIU / RAFA GIL

contribuir al desenvolupament del cubisme, dadaisme i surrealisme. L'exposició, amb el títol "Francis Picabia. Màquines i Espanyoles", investiga la influència espanyola sobre la seua obra.

Les arts plàstiques van tenir un paper significatiu en les exposicions de l'Institut durant l'any 1996. "L'Ultraisme i les arts plàstiques" presentà l'obra dels poetes i pintors ultraistes a l'estat espanyol de 1918 a 1925, complementada amb manuscrits i correspondència mantinguda amb avantguardistes internacionals com ara Reverdy, Tzara o Huidobro. Peces de Picasso, Braque, Picabia i altres artistes d'avantguarda relacionats amb Erik Satie s'han exhibit junt amb part de la singular obra plàstica del compositor sota el títol "Erik Satie: Del Chat Noir a Dadà", mostra que anava acompanyada amb dues actuacions musicals a partir de composicions de l'autor.

L'IVAM consagrà diverses exposicions l'any 1997 al món de la fotografia, entre les quals destaquen les dedicades a Bernard Plossu, al teòric alemany Franz Roh i al català Joaquim Gomis, qui mostra, a través de l'objectiu, la seua vinculació amb l'art avantgardista a través de l'obra de Gaudí, Miró i Tàpies, entre d'altres. Un altre català, el poeta, dramaturg i artista experimental Joan Brossa, mort recentment (vegeu EL TEMPS, núm. 761), va ser objecte d'estudi en una mostra que aprofundia en la seua poesia visual. Les propostes de Brossa, relacionades amb el dadaisme i el surrealisme, es consideren com una de les primeres manifestacions avantguardistes de postguerra. Paral·lelament, l'exposició "L'objecte surrealista" descobria un aspecte essencial per a la comprensió d'aquesta tendència i reunia obres d'André Breton, Salvador Dalí, Max Ernst, Man Ray, Pablo Picasso i molts altres artistes.

El darrer any l'IVAM ha organitzat el major nombre d'exposicions de la seua història, alhora que ha atret la visita de 263.675 persones, un nou rècord en la

seua trajectòria. Entre les nombroses obres que s'hi han exhibit destaquen la de l'escultor Eduardo Chillida, amb el nom "L'elogi del ferro", i la del suís Paul Klee, un dels mestres moderns més inventius i prolífics de l'art del segle XX. Aquesta mostra, procedent del Kunstmuseum de Berna, és una de les més extenses sobre l'obra de Klee de les organitzades a l'estat espanyol.

Fins al 8 de març, enguany es pot visitar al Centre Julio González la curiosa mostra "Infància i art modern", on es troba la pro-

ducció adreçada al món infantil que realitzaren els representants més significatius de les avantguardes europees. En aquest recorregut per contes, cartells, joguines, mobles i altres objectes, el visitant podrà descobrir com, per exemple, l'embolcall d'un caramel pot esdevenir una poderosa arma propagandística en el món infantil. I a partir del 9 de març, l'exposició "Forjar l'espai" mostrarà vora 200 escultures en forja de González, Pablo Picasso i artistes de diversos continents.

Amb motiu del seu desè aniversari, l'IVAM gaudirà enguany d'una ampliació de vora 1.000 m², que, sumats als 4.500 m² del Centre Julio González i als 1.700 m² del Centre del Carme, donaran un nou espai a l'art contemporani. L'arquitecte Emilio Giménez, qui ja va dissenyar la seu principal de l'Institut, serà l'encarregat de les obres que possibilitaran exposicions de major envergadura, com la que es projecta per a finals de l'any 2000, "Un segle de vida artística a Berlín", que recollirà la major part de les obres exposades actualment a la Berlinische Galerie.

Yolanda Álvarez

'Cartell per a les edicions russes de llibres infantils', 1929, d'Aleksei Pakhomov. Aquesta és una de les obres que podem trobar a l'exposició "Infància i art modern" fins al dia 8 de març a l'IVAM.

VICTORIA COMBALIA*

Un museu amb accent propi

Des dels seus inicis, l'IVAM ha destacat com un dels museus més interessants del nostre país. En realitat, es pot dir que és un dels pocs casos en què un museu espanyol té un accent propi i aquesta és una característica molt rara a casa nostra. Un museu ha de complir una tasca de preservar un patrimoni, d'augmentar-lo i de fer-lo viu, i mostrar un elenc d'exposicions temporals atractives tant des d'un punt de vista visual com acadèmic. Un museu pot romandre quasi inactiu i mostrar un tarannà estètic determinat. Amb Juan Manuel Bonet això últim ha quedat demostrat: les seues preferències van a les avantguardes clàssiques; als oblidats de l'art espanyol, i pel que fa als més contemporanis, tendeix més a la pintura figurativa i a l'abstracció no expressionista. Algú l'ha qualificat de moderat, és cert, però quan una persona és coherent i sàvia, la moderació no és perjudicial. Juan Manuel té prou cultura i intel·ligència per integrar, ací i allà, algun exemple més rabiosament innovador o transgressor, com ara farà amb Molinier. Chapeau! I si ell era francòfon, el fitxatge d'Enric Juncosa, més anglòfon, donarà una combinació perfecta, juntament amb la presència d'Emmanuel Guigou, expert en surrealisme.

*directora artística del Centre Cultural Tecla Sala de l'Hospitalet.

Fundacions, la cultura dels diners

Les fundacions de les caixes d'estalvi dediquen milers de milions de pessetes a activitats diverses relacionades genèricament amb la cultura, la investigació i el medi. I són un gran baló d'oxigen per a la programació cultural de les institucions públiques.

Ara que s'acosta la fi d'aquest revolucionari segle XX, quan sociòlegs, polítics i historiadors es dediquen a passar comptes del que han representat fenòmens d'ample abast social i econòmic, com per exemple l'aplicació de la tecnologia a la societat, caldria també avaluar, en un altre nivell força més local, però gens menyspreable, el que ha significat per al mapa de la cultura del nostre país l'existència de les fundacions creades a recer de les caixes d'estalvi.

Dit així, de forma ràpida i comparativa, es podria opinar que, si al llarg d'una bona part del segle XIX i de l'actual segle XX, l'activitat cultural i social de moltes poblacions s'ha estructurat al voltant dels casinos i de les entitats associatives de caràcter religiós, polític o ideològic, l'últim quart del segle XX ha deixat pas a uns nous centres de difusió, promoció i dinamització de la cultura. Són una constel·lació variada de sales d'exposició, centres cívics, llars de gent gran, biblioteques, teatres, o museus que han nascut amb els diners de les inversions milionàries de les caixes d'estalvi a tot l'estat espanyol, que, per posar-ne només un exemple, durant l'any 1997 van destinar 105.000 milions de pessetes a l'obra social.

Aquest no ha estat en cap cas un fenomen espontani ni altruista, ni ha respost des del principi a cap iniciativa personal d'un ideòleg de mentalitat avançada o d'un grup de lletraferits com els que remenaven antigament les cireres de la

cultura a ciutats i pobles, sinó més aviat una conseqüència de l'aplicació de la normativa que obliga les caixes a reinvertir els beneficis a la societat que els ha generats amb els seus estalvis. Sigui com sigui, la realitat ha fet que avui les fundacions o centres de cultura de les entitats d'estalvi siguin omnipre-

L'origen de les fundacions ve de la reinversió en l'àmbit social d'una part dels beneficis generats per les caixes d'estalvi.

sents –i no es tracta pas de menysprear la feina que fan ni de qüestionar la utilitat de les seves iniciatives.

El ventall de les seves activitats és ben ampli: no es dediquen tan sols a l'art o a la cultura, ans tenen objectius tan diversos com la seva mateixa naturalesa social. Hi ha inversions en matèria hospitalària, investigació sanitària, ajuts a la gent gran, biblioteques, escoles especials, programes de conscienciació sobre el medi i també en aspectes plurals de la cultura. Tornant a les xifres, la reinversió dels beneficis es reparteix, segons dades de la Confederació de Caixes

d'Estalvi, amb un 43% en afers culturals, 20% en objectius docents, 3% en ajudes sanitàries, 28% en programes de caràcter assistencial i 2% en investigació.

Fins a arribar al mapa actual d'activitats i de centres dependents de les fundacions de les caixes d'estalvi han hagut de passar força anys i unes quantes etapes experimentals, però també el marc legal ha acabat de donar una empenta a aquesta floració. Lleis d'abast autonòmic i estatal sobre fundacions, amb propostes d'incentivació fiscal, mai suficients segons les veus dels protagonistes, però en tot cas preferibles a no res, han ajudat a fer possibles aquestes institucions.

Orígens. L'origen de les fundacions ve de les reinversions en l'àmbit social d'una part dels beneficis generats per les caixes d'estalvi en programes de tota mena o en institucions associades al patrimoni de les entitats: hospitals, escoles, biblioteques..., i que ben aviat van començar a adquirir un sentit: les fundacions podien servir per reforçar la imatge social de les caixes o per definir-ne millor les característiques principals, tant si es tractava d'una caixa rural, com d'una caixa urbana, provincial o regional, catalana, mallorquina o valenciana. Dins aquest estil d'operacions, per quantitat i per la fama que va donar a l'entitat que va fer el pas, podem esmentar l'operació de la compra per la Caixa de Catalunya de l'edifici de la Pedrera del Passeig de Gràcia barceloní, l'edifici modernista d'Antoni Gaudí.

Era l'any 1986, i la Caixa de Catalunya encara no tenia fundació pròpia, quan la Caixa d'Estalvis de Catalunya i Balears, la Caixa, ja tenia un museu, sales d'exposicions, programes d'ajuts a la vellesa i una important xarxa de biblioteques. La compra va costar uns nou-cents milions de pessetes, però la inversió en restauració, rehabilitació d'espais i de compra als propietaris dels pisos interiors de l'edifici va acostar-se als sis mil milions. Ara bé, avui l'edifici gaudinià, a més de ser la insígnia de l'entitat, és la seu d'una de les sales d'exposicions amb més èxit de visitants de tot el Principat, amb mostres tan diverses com les dedicades a Julio Romero de Torres, Fellini, Joan Miró i Català Roca, Dalí, fotografies de cinema de l'agència Magnum o tresors del període Edo del Japó.

Però l'operació monumentalística de les fundacions de les caixes no s'acaba amb aquest exemple de la Pedrera, ni que sigui, i amb distància, la més costosa. A una escala més petita, però no per això menys mancada de mèrit, perquè l'operació es va fer ara fa vint-i-cinc anys, la Caixa de Girona va comprar un edifici catalogat com a monument nacional des de principi de segle. Era l'anomenada Fontana d'Or, un edifici preciós del nucli vell de Girona. Encara no es coneixien les estratègies actuals de les fundacions de les caixes d'estalvi, però la Caixa de Girona va apuntar ben amunt inaugurant el nou espai amb una exposició d'art de creadors de les comarques de la seva àrea d'influència sota un cartell, ara ja històric, fet per Salvador Dalí.

Quan el paper de les fundacions de les caixes va anar assolint protagonisme dins les organitzacions mateixes, passant de ser l'aparell encarregat de la reinversió dels beneficis a tenir l'estàndard que tenen ara, va sorgir un nou problema. En el camp de l'art, moltes vegades les caixes dedicaven els diners a comprar obres d'artistes vius més o menys importants de la seva zona d'influència i després en feien alguna exposició, o bé —en el camp de la investigació o de la

Façana de la Pedrera d'Antoni Gaudí, seu de la Fundació Caixa de Catalunya. Aquest edifici ha esdevingut la insígnia de l'entitat i té una de les sales d'exposicions més visitades.

La Fundació Caixa de Manresa ha adoptat com a seu un edifici restaurat de la part vella de la ciutat, a la Plana de l'Om. Aquesta caixa s'ha dedicat a investigar les arrels de l'art i de la cultura comarcals.

ciència— en decidien els objectius amb una política fecunda de beques i ajuts a la investigació més o menys orientada a la medicina o a les ciències socials.

Però era evident que s'imposava un nou criteri i una estratègia que donés sentit a aquestes inversions milionàries. S'imposava la reflexió sobre el paper de les fundacions, el territori d'influència, els objectius, fins i tot les iniciatives de la competència, per tal de marcar les diferències i no repetir esforços. En aquest aspecte, un dels models més clars és potser el de la Caixa de Manresa, una entitat local d'una gran implantació a la comarca del Bages i marcada, doncs, per aquest tret característic, però també per la presència dins el seu àmbit de fundacions de caixes amb campanyes de difusió molt intenses i vastes.

La Fundació Caixa de Manresa, que acaba d'editar un llibre modèlic que resumeix deu anys d'activitat de l'entitat, va optar en el seu moment per una diversificació intel·ligent i, arribada l'hora del balanç, ara es veuen els fruits d'aquesta política. Fent-ne una enumeració sumària, la Fundació s'ha fet càrrec de la restauració de l'edifici dels Dipòsits Vells, ara seu del museu de la Tècnica, ha instituit cicles musicals de gran ressò a

El medi natural és un terreny interessant per a les fundacions pel seu valor patrimonial per a les generacions actuals i futures.

la comarca, ha contribuït a recuperar la Seu de Manresa i, com a lloc central de les inversions més importants, ha comprat i restaurat un edifici de la part vella de la ciutat, a la Plana de l'Om.

En el seu àmbit aquesta entitat s'ha dedicat a investigar les arrels de l'art i de la cultura comarcals. Així, si la llista de les exposicions també són un bon reflex del dinamisme de la Catalunya interior: Josep Mestres Cabanes, Anglada Camarasa a Montserrat, Manresa en la Guerra Civil, Joan Vilaró, col·lectiu Art Viu, Pessebres..., tampoc no hi han faltat exposicions de caire universal, com la dedicada a Tutankhàmon, als bonsais, als gravats japonesos o als hologrames...

El cas és que, entre l'una cosa i l'altra, en aquests deu anys de vida, hi han passat més de tres-cents mil visitants.

El medi. En aquesta voluntat de trobar una racionalitat a les inversions, moltes fundacions de les caixes d'estalvi han triat un objectiu que cada dia té més repercussió social, si bé les polítiques que s'hi dediquen són encara tímides i escasses. Es tracta del medi natural, un terreny interessant per a aquestes institucions pel seu valor patrimonial per a les generacions actuals i futures.

Algunes caixes, com la Caixa d'Estalvis del Mediterrani (CAM), centra una bona part dels seus esforços en campanyes com la promoció i divulgació de la imatge del bosc. Ho fan amb cicles dedicats a les escoles i amb conferències o itineraris destinats a col·lectius com ara jubilats o joves, però també amb ajuts directes a camps de voluntariat forestal dedicats a la reforestació i al manteniment dels boscos del País Valencià.

Aquesta és també, a grans trets, la política que segueix la Caixa de Balears, Sa Nostra, que, dins el projecte anomenat "Natura", ha desenvolupat una campanya d'ajudes a institucions balears com Can Tàpera, la Trapa i l'observatori Astronòmic de Mallorca, o el Museu de Ciències Naturals de Sóller, o a cooperatives ecològiques. Com és obvi, en tota política de conscienciació sobre el medi, no podia mancar-hi la divulgació escolar. Així, Sa Nostra ha mantingut, tot aquest any passat, una exposició itinerant, que han visitat més de dotze mil escolars, anomenada *Els colors del blau: Un viatge pel cicle de l'aigua*.

El futur compromet molt en aquest camp i algunes caixes, com la de Catalunya, a més de la política d'exposicions de la Pedrera, que ja hem comentat, ha cregut que el medi es mereixia una atenció preferent i per això ha dissenyat la fundació Territori i Paisatge. El seu propòsit és ben clar: col·laborar en la conservació del paisatge i del patrimoni natural i conscienciar la població, so-

bretot infantil, dels valors ambientals.

Les inversions. Els diners que les caixes inverteixen en les fundacions, com hem vist, depenen dels objectius i també dels resultats dels beneficis anuals. Hi ha pressupostos mitjans, com el de la fundació de la Caixa de Terrassa, que amb 216 milions de pessetes anuals fa funcionar un modern centre cultural amb un vistós auditori i una sala d'actes, amb espais dedicats a les exposicions d'art. Sa Nostra, en canvi, dedica uns cinc-cents milions a una política cultural especialment atenta a les exposicions d'art, a activitats literàries (premis de narrativa i poesia Miquel Àngel Riera) i a la publicació de monografies sobre la cultura balear.

Totes les caixes tenen, doncs, polítiques de despesa similars, totes tret de la fundació de "la Caixa" que, per activitats, més de 2.580, per extensió geogràfica, un total de 645 poblacions de tot l'estat espanyol, i per pressupost, uns 17.278 milions de pessetes, és la cinquena d'aquestes característiques de tot Europa. És clar que, en aquestes xifres hi ha, com en alguns casos ja esmentats, ingressos generats per l'explotació dels recursos propis, que pugen a uns 777 milions de pessetes, però la resta és dotació directa de l'entitat mare, la Caixa d'Estavis i Pensions de Barcelona. Sota aquest paraigua que aixopluga tot el territori estatal, hi ha programes d'ajuda a la gent gran, a la investigació de malalties com ara

ARXIU

l'Alzheimer o la sida amb finançament de projectes concertats amb hospitals, dues grans sales d'exposicions a Barcelona i Madrid, un gran museu de la ciència en creixement a Barcelona i el museu de la ciència d'Alcobendas (Madrid), i és a punt d'inaugurar un edifici modernista monumental, obra de Josep Puig i Cadafalch, la fàbrica Casarramona, que servirà de nou centre dedicat a l'art, si bé la primera exposició serà sobre el centenari del FC Barcelona.

La importància del paper que han tingut les fundacions de les caixes d'estalvi es pot mesurar, doncs, per les partides econòmiques invertides, que algunes fonts estimen, només a Catalunya, en uns quaranta mil milions de pessetes, però també per l'abast de la seva acció. Si fa uns anys tothom qui tenia un

projecte acudia als despatxos dels interventors o dels directors de sucursals de les caixes a demanar ajuts monetaris, ara les caixes han assumit un paper de dinamització i ofereixen els seus espais als programadors culturals i els seus pressupostos cobreixen una política cada cop més lligada a la raó social o territorial de la institució. Tant és així que hi ha qui diu que les caixes, d'alguna manera, dupliquen la feina que haurien de fer les institucions públiques, però en un país on la cultura dóna pocs vots i les inversions que es fan amb els diners de tothom no arriben a cobrir totes les necessitats –per exemple en política de biblioteques–, tots els diners invertits en aquest terreny seran sempre benvinguts.

Sa Nostra manté una línia clara de divulgació ambiental. Dins del projecte anomenat "Natura", Sa Nostra ha desenvolupat una campanya d'ajudes a institucions balears, com, per exemple, la Trapa (foto de la dreta).

Josep Rovira

Música, femení singular

**Dones compositoras,
una ullada a la història**

Isabel Rosselló

Amb un llenguatge fresc i directe, Isabel Rosselló recorre la Història de la Humanitat enfocant els aspectes que afavoriren o entrebancaren l'accés de la dona a la música, tot incloent-hi concerts, conferències i enregistraments discogràfics.

Di7 Edició

ASSOCIACIÓ LLENGUA NACIONAL

Associació que té per finalitat principal contribuir al bon ús de la llengua catalana, afirmant-la i difonent-la en tots els àmbits dels Països Catalans a través de la revista Llengua Nacional

- ☐ **Soci numerari:** quota anual: 6.000 pessetes. Els socis gaudeixen d'una sèrie d'avantatges.
- ☐ **Subscriber protector:** preu anual 3.000 ptes.
- ☐ **Subscriber regular:** preu anual: 1.800 ptes.

Associació Llengua Nacional
Bústia postal 24057
08080 BARCELONA

Telèfon: 93 456 88 79
Correu electrònic:
rsangles@intercom.es

Els herois dels oceans

Contra el que es podria suposar, hi ha un considerable nombre de llibres sobre pirates en llengua catalana. Aquesta gent ens han influït més que no ens pensem i tots els devem aquesta mica d'utopia piratesca que revelem a l'hora de creure en algun ideal.

Pirata, segons qualsevol enciclopèdia, és un individu que fa de lladre, trabucaire, bandoler... en mar. És una exposició ajustada, però no exacta. No ho és exhaustivament; no acaba de determinar bé el fenomen. L'exercici de la pirateria té més components que no el lladronici. En el fons d'un gran nombre de pirates, sobretot dels seus caps o enroladors, s'hi cova un immoderat anhel de llibertat, de no sotmetre's a la norma, als convencionalismes del món organitzat, civilitzat doncs. "El gust per la salvatgia, tan present en una home de ciència com Levi-Strauss, que li fa estimar les roques, les papallones i les diverses formes de pensament salvatge, bé pot expressar-se, en unes altres ments més primitives (però no pas menys complexes), elegint la mar per estada i la jungla de lloc de repòs". Així ho expressa en *Les Pirates* Guilles Lapouge, periodista i "apologista" d'aquests personatges. Als pirates, per exemple, i segons aquest autor, es deuria l'extensa xarxa de camins continentals que van haver d'emprendre els governs, quan ells, els pirates, van blocar i assetjar de forma infranquejable els de la mar: Anglaterra els deuria la ja pretèrita glòria marítima, i tots en general els devem aquesta mica d'utopia pirateresca que transportem i que tard o d'hora ens duu a esdevenir ecologistes, conservacionistes a ultrança per recuperar una somniada Edat d'Or impossible. És clar que aquesta poca o molta utopia selvàtica o conservacionista que ens han po-

gut inspirar els audaçs herois dels oceans, aquests herois l'haurien de compartir amb el geni periodístic de Daniel Defoe i les seves incitants històries de pirates, i a novelles del gènere, entre les quals, evidentment, hi ha el Robinson Crusoe de molts dels nostres (si més no d'alguns) somnis primigenistes.

Contra el que es podria suposar, hi ha un considerable nombre de

**En el fons
d'un gran nombre
de pirates
s'hi cova
un immoderat
anhel de llibertat,
de no sotmetre's
a la norma.**

llibres sobre pirateria en llengua catalana. A part *Pirates i bandolers* d'Agustí Alcoberro, potser el més conegut, un llibre amè en què de manera didàctica es poden adquirir els coneixements necessaris per continuar endinsant-se en la qüestió, coneixem dos volums titulats, de manera semblant: *Pirates i corsaris*; l'un, d'Àngel Joaquin, i l'altre de Jaume Noguer. També Maria Antònia Oliver té un llibre, traducció de l'italià, denominat *Mariners, pirates i corsaris catalans*. Així mateix, Mercè Maure ha

titulat senzillament *Pirates* un treball seu sobre la qüestió. I encara Sebastià Garcia, estudiós valencià, va editar a la seva ciutat *Bandolers, corsaris i moriscos*. La lectura de gairebé tots els llibres esmentats ens confirmaran que la base de la pirateria i el banditatge de les mars s'ha sustentat principalment en la misèria i en la pobresa extrema a què es vegeren reduïdes durant llargues etapes històriques les classes populars dels països costaners. Sobretot les poblacions vora mar que, mancades, per raons geogràfiques, d'espai cultivable suficient, quan aquest era assolat per les ràtzies dels poderosos (ràtzies bèl·liques o simplement fiscals), trobaven molt més fàcil, i rendible, de llançar-se a l'aventura del saqueig sobre el comerç marítim, que no pas de refer les hisendes amenaçades per l'espasa depredadora dels nobles o l'avidesa recaptadora dels estats. Així ens adonarem que durant els segles XV, XVI, XVII i XVIII la problemàtica de pirates, bandolers i corsaris, als nostres països, molt sovint dona la mà a la causa (o a les raons per la causa) dels moriscos, antics habitants de la península, vençuts, saquejats, i finalment deportats lluny de les llars andalusines.

Però el llibre que pot donar-nos una informació més vasta de la qüestió: la pirateria del gèlid Nord, els vikings; la vella pirateria i el cors mediterrani, barberisc i cristià; la cinematogràfica pirateria del Carib; i la darrera de les pirateries a les mars de la Xina, és sens dubte la *Historia de la Pirateria* de

Philip Gosse. Aquest autor ens descriu la vida i misèries d'aquests infausts personatges, des de la captura de Juli Cèsar per una esquadra de pirates egeus, fins a la darrera aventura piratesca, ja entrat el segle XX, de la Mar de la Xina. La documentació de Gosse és extensa i exhaustiva, i en canvi la lectura de la seva obra és d'una amenitat d'agrair. Gosse sembla el continuador, de to entre periodístic i erudit, de Defoe, i en aquesta obra els documents esdevenen relats versemblants, i els relats, històries sobre les quals el dubte és sobrer. Gosse sembla posar-se de part dels pirates, sobretot dels pirates salvatges: bucaners, filibusters, etc., allò que, parafrasejant el llenguatge polític actual, en diríem autònoms, o autogestionaris (depèn de qui els qualifiqués), i no sent gaire simpatia pels corsaris, els pirates que actuen protegits per la bandera d'un estat, llevat que la bandera sigui de la Jack Union. Per Gosse també ens assabentem d'una sentimental curiositat, el darrer capità de pirates que actuà a les mars del Carib cognomia Gilbert. Del treball d'aquest autor pot deduir-se que aquest darrer pirata era cubà, però el llinatge és d'indubtable arrel catalana. Acabem amb una mala notícia, el llibre de Philip Gosse, editat a la vella col·lecció Austral d'Espasa Calpe (números 795 i 814), no hi ha intenció de reeditar-lo en la nova versió que es prepara d'aquesta col·lecció.

Bienve Moya

Bibliografia:

Pirates i bandolers, Agustí Alcoberro. Barcelona, Barcanova, 1996.

Històries de pirates, Daniel Defoe. Barcelona, Granica.

Pirates i corsaris, Àngel Joaquinnet. Barcelona, Noray, 1997.

Pirates i corsaris, Jaume Noguer. Diputació de Girona.

Mariners, pirates i corsaris catalans, Maria Antònia Oliver. Barcelona, la Magrana.

Pirates, Mercè Maure. Barcelona, Abadia de Montserrat.

Bandolers corsaris i moriscos, Sebastià García. València, Eliseu Climent Editor.

Els Riquer d'una família i un país

La història dels Riquer transcendeix l'estricta àmbit de la família per confondre's amb la del país. El poder de suggestió que emana de la lectura dels múltiples episodis ens aboquen, i també ens el fan evocar, al clima polític, social i econòmic que va des del segle XV fins al segle XIX.

ASSAIG
MARTÍ DE RIQUER
Quinze generacions
d'una família catalana

Quaderns Crema
Col·l. "D'un dia a l'altre", 1
Barcelona, 1998

Es diu més aviat que no pas s'explica això d'escriure sobre quinze generacions d'una família. El cas és que el professor Martí de Riquer, 19 anys després de la publicació de la nissaga familiar que és la seva, ens la torna en una nova edició corregida i revisada que incorpora "notícies i fins i tot episodis que aleshores desconeixia". La línia troncal de la família es remunta a l'any 1429 i l'autor arriba fins Alexandre de Riquer, a finals del segle XIX. Hi ha altres Riquer anteriors perfectament documentats, però no se'n pot establir una vinculació genealògica: són aquells que apareixen al capítol inicial, "Els Riquer entre el segle IX i el segle XV".

Sigui de la manera que es vulgui estem davant d'un llibre excepcional que es pot contemplar des de força punts de vista. Mai, però, sense oblidar que la base d'informació en què es fonamenta la relació dels fets és un arxiu familiar que conté una ingent quantitat de documentació que l'autor complementa amb la bibliografia més adient a cada període. El caràcter d'aquesta documentació és històrica i registra una gran varietat de papers que van des de testaments, correspondència de tota mena, censals, escriptures, plets, contractes, donacions, privilegis, llibres d'entrades i sortides de productes de la terra, cartes d'amor i confidencials, en-

tre d'altres qüestions de to menor i de caràcter més humil. Per tant, i en primer lloc, es tracta d'un llibre d'història.

Dit així tot l'embalum de documentació que s'ha apuntat pot donar una impressió d'eixutesa considerable. Però a mesura que el lector s'endinsa en aquest llibre té la impressió ja no d'estar davant d'un llibre d'història en el sentit més estricte de la paraula, sinó que l'autor tot conservant l'exigència de la disciplina i el rigor que li coneixem, fa un exercici de claredat expositiva admirable on el pes documental tendeix a desaparèixer sota l'empenta del flux narratiu. Al servei d'aquest propòsit, l'autor hi posa una magnífica prosa, adopta un to distant tot i arriscar, aquí i allà, comentaris perlats d'ironia, però sempre amant i respectuós basteix el canemàs d'una història on es demostra que la realitat supera de llarg la ficció.

El lector quedarà pres en la suggestiva xarxa d'episodis tan diametralment oposats com són els protagonitzats pel cardenal Remolins en temps de Ferran el Catòlic fins la manera com es dilapida el patrimoni familiar al segle XIX. Entre uns fets i els altres s'assisteix a tota mena de relats que afecten la família però que donen notícia puntual del clima en què vivia el país en el moment de produir-se. **Marc Soler**

FITXES

JOAN FUGUET I CARME PLAZA
El Cister

Ed. Dalmau. Col·l. "Nissaga", 14
Barcelona, 1998

Aquest llibre ofereix una visió general sobre les abadies i els priorats cistercencs catalans i les seves filials en els territoris de l'antiga Corona d'Aragó. Els autors estudien el fenomen cistercenc en el seu context històric a més d'analitzar l'art dels monestirs. El volum inclou també una sèrie de plànols i fotografies.

2.000 pàg.

JOSEP SORRIBES
La ciutat desitjada

Ed. Tàndem. Col·l. "Arguments", 7
València, 1998

La ciutat desitjada. València entre el passat i el futur recull una sèrie de reflexions sobre la ciutat de València tot donant resposta als grans temes de debat, als interrogants i als desafiaments que han suscitat darrerament l'interès ciutadà. Josep Sorribes acaba transmetent una visió esperançadora del futur de la ciutat.

1.500 pàg.

AMPARO DOMÉNECH
Bétera, un poble per a tots

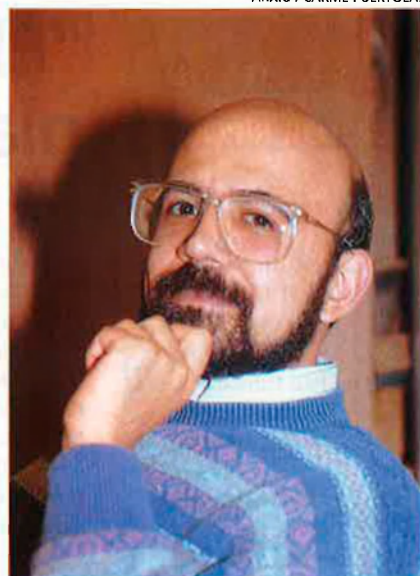
Ajuntament de Bétera
Bétera, 1998

Amparo Doménech dona a conèixer l'evolució i la realitat del poble valencià de Bétera. Per tal de facilitar la consulta, *Bétera, un poble per a tots* està estructurat en onze capítols que tracten des de la història, fins a les entitats i associacions, passant per l'economia, la població i la cultura.

334 pàgines

Una altra missió impossible

Vuit autors valencians han estat seleccionats en aquest recull per Francesc Calafat. El crític i professor de literatura, després de molts anys de tractar el conte en les seues classes, ha elaborat un bon llibre per a aquells lectors que vulguen conèixer els millors contistes valencians contemporanis.

ARXIU / CARMÉ PUÉRTOLAS

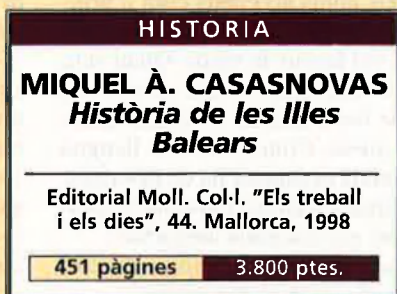
Justament vuit anys després de *Camp de mines* —la seua primera antologia, centrada en els poetes valencians dels anys setanta i vuitanta—, Calafat torna a jugar-se el coll. I aquesta volta ho fa en el terreny dels contes. Possiblement els millors que ha triat siguin els de Belaire, Lozano i Mira; tots tres resulten ben distints (un experiment amb les convencions narratives, una sàvia barreja de les mitologies mil·lenàries amb la realitat del segle XX i una recreació molt especial de la infantesa) però igualment impressionants. La resta

oscil·la entre coses molt bones (Cucarella seguint els passos de Rodoreda en versió valenciana i molt més bèstia, Gomar assemblant-se al Calders d'“Invasió subtil” però mantenint una gran força pròpia, Borràs explicant-nos per què va morir Marilyn Monroe) i d'altres que intenten ser-ho (Avinent, Franco). El conte a València és un llibre adreçat principalment als instituts, i això potser l'ha condicionat una mica: d'una banda, sembla que Calafat no vol aprofundir massa en les teories del conte ni en les anàlisis de cada autor (malgrat que de-

mostra conèixer-s'ho tot perfectament); d'una altra, l'extensió resulta molt esquifida si tenim en compte que el llibre abraça més de vint anys de producció literària (té menys de cent-cinquanta pàgines). Són defectes relatius, més propis de l'encàrrec editorial que no d'ell mateix, i de tota manera no embruten el seu mèrit: haver integrat bons exemples d'estils molt divergents en un mostrari coherent. Calafat ha sabut, una altra vegada, afrontar la missió impossible de les antologies i sobreviure. **Felip Tobar**

El puzzle històric balear

L'autor fa una síntesi de la història de les Balears, des dels primers poblaments humans, que es poden datar des del 7200 aC a la Cova de Canet (Espolers, Mallorca), fins a l'etapa autonòmica actual, passant pels períodes de les colonitzacions, l'etapa musulmana, catalana, etc.

La història dels països de llengua catalana ha estat sempre concebuda, ja des dels primers erudits del XVI, d'una manera particularista. La idea de fabricar una història dels Països Catalans només es va posar sobre la taula quan, a partir dels seixanta,

es va sentir la necessitat d'encetar un plantejament unitari. Abans, però, calia —cal— fer moltes recerques locals i regionals per tal d'establir les bases d'aquesta visió nacional. Una visió, però, que depèn no solament dels estudis que es puguin fer, sinó també, de la recu-

peració d'una consciència nacional. El llibre de Miquel Àngel Casanovas ha hagut de superar problemes en aquest sentit. Ell ha escrit una història general de les Illes Balears, cosa encara ben innovadora, ja que manquen obres amb un plantejament integralment balear. I el que és pitjor, manca una consciència unitària entre els illencs. L'autor escriu: “la consciència de pertànyer a una comunitat suprainsular no està excessivament desenvolupada entre els habitants de les Illes”. Aquests particularismes dins el mateix espai insular es poden explicar en gran part gràcies a aquesta àmplia investigació. De més a més, l'obra de Miquel Àngel Casanovas, rigorosa, plantejada amb la metodologia més moderna i científica, ajudarà a corregir la falsa consciència històrica dels illencs, encara que només siga per la reconstrucció meticulosa i objectiva dels fets històrics de les diferents illes. **Josep Iborra**

LES NOTES DE

VÍCTOR RIPOLL

La revista 'Le Figaro'

El primer *Manifest futurista*, signat per l'italià Filippo Tommaso Marinetti el 1909, apareix, diu Lluïsa Julià (*Breu història de la literatura catalana*), "a la revista francesa *Le Figaro*". *Le Figaro* era, aquell 1909, i és, encara, un diari.

Oliva desmeravella

Salvador Oliva reconeix, cap al final de la seva versió del clàssic de Carroll, que les aventures que ha descrit no són tan meravelloses com les de Lewis Carroll, Josep Carner i Víctor Compta. Quan la germana pensa en Alcía "*and all her wonderful Adventures*", Carner escriu "i en totes les seves meravelloses aventures" i Compta, "i les seves aventures fantàstiques". Però Oliva diu només "i les seves Adventures". En contrapartida, com veiem, tradueix ultrafidelíssimament el mot *Adventures*: en conserva la majúscula anglesa.

Cantell prim

El cantell, diu el *DIEC* seguint el *Fabra*, és, només, una cara, mai una aresta, i, a més, la cara d'un objecte que en té dues de més grans, no més, com una rajola: "cara estreta d'un objecte el qual té una dimensió molt més petita que les altres dues". Una roca, per exemple, no pot tenir cantells, únic exemple del *Coromines*. Tots els diccionaris es van adonar de la incompleta definició i van corregir-la: "Aresta de l'angle sortit que formen dues cares contigües d'un cos polièdric"; "la cara més estreta d'un cos cairejat" (*Moll*); "cara estreta d'un objecte que té una superfície molt més petita que les altres" (*Gran Larousse Català*); "cara estreta d'un objecte" (*Primer diccionari*).

"Els noms populars de plantes i animals perillen"

Josep Cuello Subirana (Manresa, 1948), autor d'una gran quantitat de treballs científics i didàctics i autor, amb la seva germana, Pilar, de *La cuina dels bolets*, ha fet la seva primera incursió en la narrativa amb *Natures i romanços del Pirineu* (Alta Fulla). Els protagonistes d'aquest recull d'històries naturals i romanços són les plantes, els animals i, en tercer lloc, els homes del Pirineu.

—*El llibre és un llibre de literatura o un llibre que utilitza elements literaris per fer divulgació científica?*

—No ho sé ben bé. És divulgació, però també entreteniment. M'he volgut situar en un terreny híbrid, perquè a vegades els naturalistes són avorrits i els escriptors tenen una noció massa elemental de la natura.

—*Divulgació de què?*

—Per una banda, d'alguns arquetips de la fauna i de la flora de la muntanya, sense pretendre ser original, recordant les veus que han explicat la natura, la visió que l'home ens ha fet de la natura. Amb una preocupació per conservar, recordar, la terminologia popular, molt amenaçada. Els científics han desconsiderat els noms populars. I la por de confondre les espècies entre la gent de lletres els fa ficar-s'hi amb molta precaució. Vivim, en tinc la sensació, en un món una mica esguerrat, per aquesta separació entre dues cultures i l'escletxa s'obre cada cop més, amb l'especialització creixent.

—*Com us heu encarat amb la qüestió del dialectalisme?*

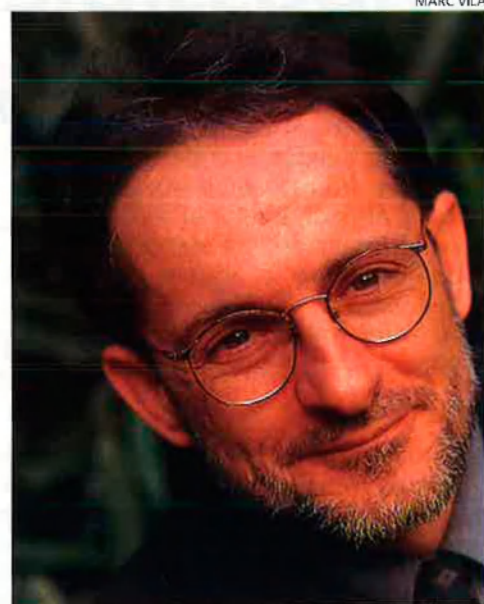
—M'he adaptat a la situació dominant. Trio sempre els noms acceptats com a principals, tot i que jo, pel meu compte, em dedico a fer una col·lecció de noms. Quan vaig apartar-me de Barcelona vaig adonar-me que el nom de les coses, en animals i plantes, eren uns altres. Com qualsevol llengua moderna, el català estàndard ha de prioritzar un sinònim sobre els altres. Però això significa menystenir els sinònims descartats.

—*No heu caigut mai en la temptació peruchiana de fabular animals?*

—No, no. Només m'he deixat dur per la imaginació en les històries que salpebren el conjunt, i els personatges.

—*Costa de vendre un llibre tan peculiar, que no saps si és carn o peix, a un editor?*

—A mi gens. El llibre dels bolets que Josep Molí ens va editar ha tingut una bona acollida i ho deu haver tingut en compte. És un editor que publica el que li agrada.

Josep Cuello parla de natures i romanços.

—*Per què considereu que en parlem tant, dels bolets?*

—Perquè té dimensions adequades a l'home. Els insectes, per exemple, són una cosa que ens esvera. Massa ampla. No sabríem per on començar. Però els bolets formen un conjunt que podem abastar i reflexionar-hi.

—*La passió pel bolet creix. Per què?*

—És de les poques coses salvatges que es poden encalçar, encara.

—*Com el dubte popular que hi ha sobre els bolets, el bolet creix i creix o, quan neix, de seguida té l'aspecte que veiem quan els collim?*

—El procés d'escriptura va ser molt ràpid i tot d'una vaig adonar-me que el volum ja era considerable. Ha nascut, i crescut, de cop.

—*Algun escriptor que considereu modèlic us ha ajudat a néixer i a créixer?*

—No. De fet, és un llibre que no sé prou bé com ha nascut.

—*Heu tingut la sensació que la vostra escriptura es transformava en escriure el llibre?*

—Em sentia diferent, en el sentit que, quan escrus un llibre de text, el llenguatge és molt condicionat pel lector i el vocabulari es limita. M'he trobat en circumstàncies noves per a mi, com els diàlegs o el retrat, però m'ho he passat molt bé barallant-me amb la manera de dir les coses. **Lluís Bonada**

Evocació del Jaume Fuster que viu en els seus amics

L'escriptor Jaume Fuster viu en els seus amics i molts dels qui el van arribar a conèixer i això és el que més fa veure el llibre d'Eds. 62 *Jaume Fuster*, amb testimonis d'evocació personal de seixanta-dues persones. El volum, il·lustrat amb fotografies de l'àlbum familiar, apareix en el primer aniversari de la mort de l'escriptor, esdevinguda el dia 31 de gener de 1998.

L'altre fet que el llibre deixa clar és que tots els 62 evocadors de la seva personalitat, escriptors o no, tenen alguna cosa de Jaume Fuster en el seu esperit, en la seva concepció, ètica i festiva, de la vida, fins i tot en la seva expressió literària. Fuster formava part d'un col·lectiu que va saber enriquir i que, al seu torn, el va en-

La primera foto de Jaume Fuster amb Maria Antònia Oliver. Era una festa familiar i ell feia el servei militar.

riquir a ell. Per això, la seva inesperada desaparició ha estat tan dolorosa. No solament per prematura. Molta gent, els seus amics, van perdre una part d'ells mateixos. Ho diu, des de Palma, Encarnació Viñas: "Hi ha persones que for-

men part del nostre currículum".

Finalment, el llibre, més enllà de l'homenatge, de l'acte de gratitud, esdevé un document històric de pes: és una gran història –viscuda– cultural i cívica, dels Països Catalans. **LI. B.**

El joc de la botifarra, novel·litzat

Jordi Creus i Esteve (Trepç, Pallars Jussà, 1964) novel·litza algunes partides de botifarra a *Amb dos manilles i un as, botifarra faràs!* (Pagès editors). Segons la nota de la contracoberta, el joc de la botifarra és l'eix d'aquesta sorprenent novel·la d'acció que combina de forma magistral ironia i sarcasme amb naips, prostitució i xantatge. Parlant de prostitució, el coll de la carta és anomenat únicament "pal", cas clar de prostitució lingüística. L'autor és llicenciat d'història i accepta que la contracoberta digui que el joc de la botifarra és molt popular a les comarques del nord de Catalunya: no deu ser professor d'història local. El llibre, àgil i amè, és la primera novellització del joc de la botifarra. O no?

PEL FORAT DEL PANY

Isabel-Clara Simó

Dau al Set

En un sopar recent amb Modest Cuixart parlem de Dau al Set, una referència obligada, contínuament present en l'imaginari col·lectiu català. Sempre actual, sempre revolucionària. Cuixart és un pintoràs: un esclat de llum i de color, una pintura insaciable que t'agafa pel coll i t'absorbeix. Ens diu que el cervell organitzador de Dau al Set va ser Joan Brossa. Indiscutiblement, afirma amb força.

La revista *Dau al Set* va aparèixer la tardor del 1948. Joan Peruchó (*Destino*, 1965) ho descriu així: "Hi va haver una força insidiosa i terrible en la pintura

que es feia a Barcelona en la segona meitat dels anys quaranta. Era com si estiguéssim submergits en la pau i la serenitat d'un tranquil paisatge cap a l'ocàs, i, en admirar-lo a través de l'òpal d'una copa, sorgís de sobte el filtrat esperit de la terra deslligada, una cosa malèfica i demoníaca, oferint-nos impúdicaament les arrels de l'instint i de la condemna; aquell crit que no volem sentir i, tot i això, ens fascina, aquell riure que ve del fons dels segles i ens atura davant la porta que l'home ha mantingut sempre tancada. No volem obrir-la. La porta, tanmateix, es veu forçada a obrir-se i una força gelada ens impulsa a entrar-hi".

Com que Cuixart era un membre destacat de Dau al Set, les seves paraules han de ser tingudes en compte; sí, sens dubte, el promotor, l'animador i l'organitzador va ser-ne Brossa. Ara bé, des d'un punt de vista pictòric, estètic, de proposta revolucionària de l'art, qui va obrir la porta malèfica de què parla Peruchó és Joan Ponç. Ponç és un dels pinzells més importants que ha donat la pintura catalana. Maleït, bandejat, in-

comprès, però aquí és, retorcent-nos les entranyes, submergint-nos en l'infern. I d'ell van rebre influències decisives la resta dels components de Dau al Set, si és que tenim ulls per mirar i cor per entendre-ho.

El 1953 Joan Ponç se'n va al Brasil on romandrà deu anys. Ell mateix ho explica així: "La incomprensió, l'enveja, la gelosia sorgeixen i aviat l'atmosfera esdevé irrespirable. Tot el que hi havia de meravellosament pur i creatiu en el nostre contacte esdevé destrucció i mesquinesa. Els meus companys comencen a sentir una atracció creixent per les darreres tendències de la pintura, les notícies de la qual ens arribaven de París. Tothom comença a pintar "modern" i es fa gairebé obligatori desdenyar l'art clàssic, mentre als meus ulls allò nou es fa petit i allò antic, gran. Em veig, de sobte, passant per l'experiència de transformació d'un "dirigent" en un individu qualsevol amb idees molt 'antiquades'..."

Em penso que, avui, quasi mig segle després, encara no hem acabat de pair la pintura genial de Joan Ponç.

Diari de

Balears

♦ www.diaridebalears.com. Passeig de Mallorca, 9a. Tel. 971 788 300. Palma. master@diaridebalears.com ♦

Diari de Balears

és el primer diari del Grup Serra que compta amb una edició a Internet.

Aquesta iniciativa

és una mostra més de l'esforç que el Grup Serra realitza per oferir a la societat el millor producte, al més elevat nivell, en sintonia amb el desenvolupament de les noves tecnologies.

Diari de Balears

Digital oferirà no només la part informativa més destacada de l'edició de paper, sinó una contínua actualització de les notícies que passen en el decurs del dia.

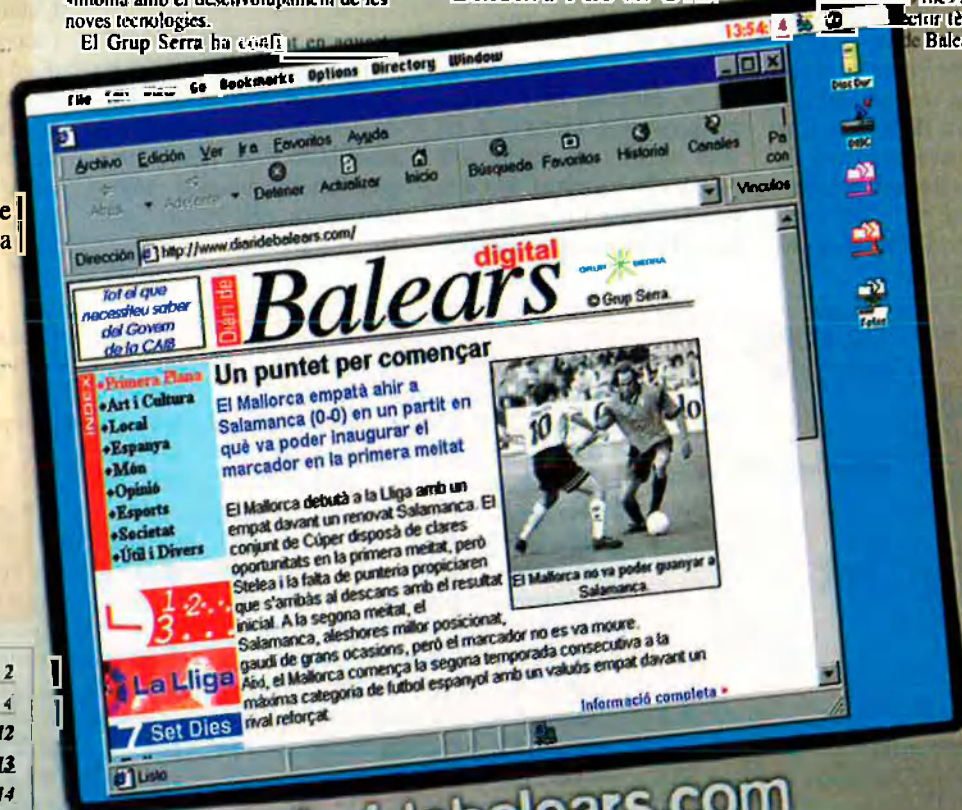
El Grup Serra

ha confiat en aquest projecte amb Atlas, empresa mallorquina dedicada als serveis telemàtics

Diari de Balears ja parla com tu a Internet

♦ La iniciativa té el suport del Consorci per al Foment de l'Ús de la Llengua Catalana pròpia de les Illes Balears i de la UIB

projecte amb Atlas, empresa mallorquina dedicada als serveis telemàtics. Ahir, l'Hora Nova S.A., representada pel seu conseller delegat Sebastià Ginart, i Atlas IAP S.L., representada per Bernat Pont, firmaren el contracte de desenvolupament de l'edició digital de Diari de Balears. L'acte comptà amb la presència de Llorenç Valverde, director del Departament de Ciències Matemàtiques i Informàtica de la UIB, i de l'assessor tècnic del projecte Balears, Ramon Gallí.

INDEX

♦ ART I CULTURA	2
♦ LOCAL	4
♦ Tramuntana	12
♦ Balguer	13
♦ Pla Nord	14
♦ Pla Sud	15
♦ Migjorn	15
♦ Llevant	16
♦ Crònica negra	17
♦ ESPANYA	19
♦ MÓN	23
♦ OPINIÓ	24
♦ ESPORTS	26
♦ CLASSIFICATS	34
♦ SOCIETAT	38
♦ ÚTIL	43

avanc
A les
00:00
H O R E S
www.diaridebalears.com

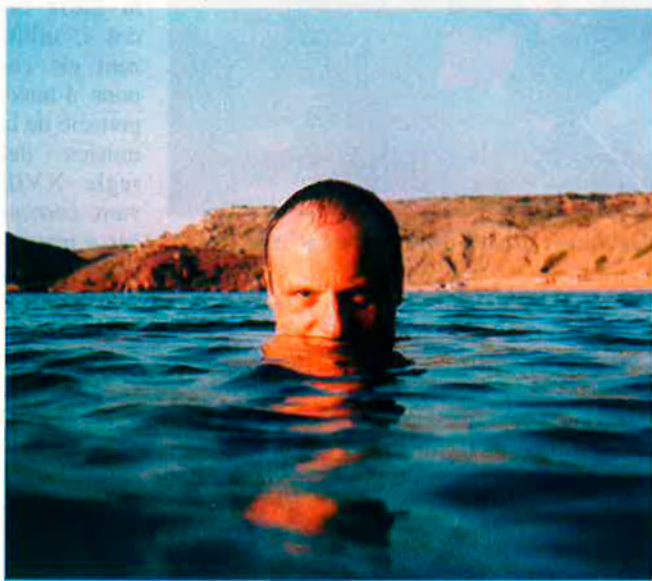
Diari de Balears digital
Amb Diari de Balears Digital podrà conèixer les principals notícies abans que el diari sigui al carrer.

La Galeria

Guia d'espectacles, art i lleure dels Països Catalans

El cicle 'Des de la paraula' reivindica la tradició oral

El Mercat de les Flors de Barcelona presenta 'Des de la paraula', un cicle d'espectacles que recuperen i reivindiquen la tradició oral. Fins el 18 d'abril, artistes de tot arreu del món, com ara l'actor català Arnau Vilardebò i el còmic italià Luciano Federico, participaran en aquest festival de l'oralitat.

Arnau Vilardebò presenta els espectacles 'David Copperfield' i 'Ous còsmics: Taure'. D'una altra banda, el prestigiós còmic italià Luciano Federico ens porta el muntatge 'Porca miseria'.

Narracions, contes, monòlegs, poemes, cançons, acudits, crits i gemecs..., tot allò que es pot disfressar amb paraules té cabuda dins el cicle *Des de la paraula*, un certamen fet en col·laboració amb el Festival de l'Oralitat d'Elx. Cada dijous, a dos quarts de deu del vespre, el Mercat de les Flors de **Barcelona** presentarà un espectacle que té en la narració el seu element més important. Res d'escenografies ni de vestuaris il·lustratius: són les paraules que creen en la nostra imaginació els paisatges i els personatges que vehiculen.

Des de la paraula ofereix una gran diversitat d'espectacles en què actuen narradors, actors, cantants i ballarins que expliquen històries per a tots els gustos. Dels muntatges que es presen-

ten, cal destacar-ne l'actuació de l'actor Arnau Vilardebò, que des del 1984 participa en l'organització de la *Marató de l'espectacle*. Vilardebò presenta dos espectacles: *David Copperfield* (4 de març), basat en la versió reduïda que Charles Dickens mateix va fer de la seva obra; i *Ous còsmics: Taure* (25 de març), basat en la mitologia grega. D'una altra banda, també cal destacar l'actuació del prestigiós còmic italià Luciano Federico, que el dia 25 de febrer presenta l'espectacle *Porca miseria*.

Des de la paraula també ha volgut apostar per la fusió d'arts, i així presenta espectacles en què els artistes utilitzen la música i la dansa per acompanyar la paraula. Entre aquests espectacles, hi trobem algunes propostes

molt interessants. Rosa Zaragoza ens presenta *La dona sense mans* (4 de març), un conte de tradició oral japonesa amb cançons sefardites. Noemí Caballé ens ofereix un espectacle més sensual, *Hablemos de saxo* (dia 18 de març), històries afrodisíaques acompanyades pel saxo i els teclats de Diego Pedragosa. També Roser Ros es fa acompanyar de la música per recitar *D'animals i d'altres bèsties* (8 d'abril), a base de llegendes d'Homer, Ramon Llull i Ausiàs March, envoltades per la música de Santi Galán i Eduard Iniesta. I finalment, una de les propostes més noves, la del ballari de claqué nord-americà Max Pollack, que presenta *Del peu a la veu* (25 de març), un seguit d'històries narrades per la dansa. **B. C.**

NOVETATS

► M. del Mar Bonet 'Cavall de foc' (Picap)

Enigmàtic i conegut alhora, aquest és un dels millors discs de Maria del Mar Bonet. La cantant revisa de manera molt personal temes populars dels Països Catalans per fer-los més seductors i acostar-los, encara més, a ressonàncies mediterrànies més llunyanes. Brillant la col·laboració d'Al Tall—Miquel Gil inclòs. **O. C.**

► El gran silencio 'Libres y locos' (Chewaka-Virgin)

Quintet mexicà molt arrelat a la seva terra, que fa cançons contundents amb vallenato, hip-hop, reggae, ska, rock, polca i tex-mex, i inclou imatges violentes i dures de la realitat social del seu país. Un acordió incisiu els identifica i, entre altres coses, els ha convertit en un dels grups més autèntics del nou rock mexicà.

Carles Magraner: 'Júpiter i Danae', un desafiament molt personal

Va començar estudiant música a Almussafes, el seu poble natal, i va continuar la carrera a València, Salamanca, Tolosa de Llenguadoc i ciutats de tot el món. Especialitzat en la interpretació del violoncel barroc i en la viola de gamba, Carles Magraner va fundar el 1987, a València, el grup de música barroca Capella de Ministrers, del qual també és director. Ara, amb aquesta

fecundada per Júpiter. Llites, el compositor, va dedicar l'obra als reis Carles II i Marianna, en els dies darrers de la dinastia dels Austries, a tall d'al·legoria per la seua im-

i instruments tenen un paper protagonista.

—*Com ha estat la reconstrucció de l'òpera?*

—Ha estat una feina molt costosa. La vaig trobar a la Biblioteca Nacional de Madrid en un estat molt defectuós. A partir del que hi havia escrit i, utilitzant els cànons d'interpretació de la música del segle XVII, vam començar a reconstruir l'obra.

Carles Magraner va fundar Capella de Ministrers el 1987.

possibilitat de tenir descendència.

—*Com definiria l'obra, musicalment parlant?*

—Una òpera de Haendel, per exemple, és fàcilment reconeixible. En canvi, la música que es feia a la cort espanyola no tenia un estil gaire definit. Hi ha molts de contrastos, canvis de tonalitat, clars-obscur, i sobretot, molts de matisos, en què veus

—*Què ha significat per a vostè la recuperació de l'obra?*

—*Júpiter i Danae* ha estat un desafiament molt personal per a mi. El repertori musical de la cort espanyola del segle XVII és totalment desconegut i la Capella de Ministrers, en la seua faceta de recuperar la música anterior al 1800, ha realitzat una gran labor. **Rosanna Melià**

Miquel Pujadó interpreta George Brassens al Teatre Malic

El Teatre Malic de Barcelona programa, per als dies 19, 20, 26 i 27 de febrer, a la una de la matinada, l'espectacle *Miquel Pujadó visita George Brassens*, quatre concerts en què Pujadó interpretarà l'obra del cantant francès.

Ja fa uns quants anys que Miquel Pujadó, a banda el seu treball com a autor, compositor i intèrpret dels

Pujadó ofereix quatre concerts amb peces del cantant francès.

seus propis temes, es dedica a fer conèixer al nostre país l'obra de George Brassens. Ara, mentre prepara el seu treball discogràfic definitiu sobre Brassens (un compacte de 34 temes), ens afaïçona aquest espectacle musical, en el qual actua acompanyat del contrabaix Marcel Casellas, vell còmplice i arranjador habitual de les músiques de Miquel Pujadó.

MUSICA

Els universitaris tindran una setmana de jazz al campus

Els estudiants de la Universitat Politècnica de València tindran l'oportunitat d'assistir durant tota la setmana a les actuacions d'alguns músics de jazz més prestigiosos del món. A partir de dilluns, formacions com la Nova Dixieland Band, que farà una marxa pel campus els dies 15 i 17, Danna Leese Blues Quartet i músics de la qualitat de Mike Philip Mossman o Manolo Calleja recorreran el

El valencià Perico Sambeat participa en aquest projecte.

campus de la Politècnica dins la Quarta Setmana de Jazz. L'endemà, dia 16, hi haurà una taula rodona sobre el jazz i, el dia 17, es reunirà el Beg Monder Trio. Els universitaris podran sentir, a més a més, les obres del pianista italià Fabio Milano. Finalment, l'actuació del valencià Perico Sambeat (dilluns 15, a les 20.30) i les *jam sessions* figuren entre les propostes més destacades. **R. M.**

Nit de luxe al Palau amb la London Philharmonic Orchestra

El dia 21 de febrer, a les 7.30 del vespre, la London Philharmonic Orchestra, una de les formacions clàssiques amb més prestigi d'Europa, actuarà al Palau de la Música de València. Un interludi i l'escena final del *Capriccio*, de Richard Strauss, més la Simfonia núm. 3 de Beethoven, anomenada l'*Heroica*, seran les dues peces que interpretarà l'orquestra, sota la direcció de Juka Pekka

Els components de la London Philharmonic Orchestra.

Saraste i amb l'actuació de la soprano Cheryl Studer.

La London Philharmonic Orchestra fou fundada per Sir Thomas Beecham amb l'objectiu de convertir-la en una rèplica d'orquestres com la de Viena o la de Berlín. Des d'aleshores, la formació ha anat creixent en qualitat i prestigi i l'han dirigit músics de la talla de Mariss Jansons o Zubin Mehta. **R. M.**

TEATRE

ESTRENES

MERCAT DE LES FLORS

El Mercat de les Flors de Barcelona presenta, fins el 28 de febrer, *Romeu i Julieta*, el clàssic de William Shakespeare traduït al català per Josep M. de Sagarra i adaptat pel director teatral Maurice Durozier.

La versió de Durozier reinventa aquesta obra de Shakespeare i la transporta al sud, al món dels gitanos de l'Espanya de començament de segle, on algunes famílies enriquides pel comerç dels cavalls rivalitzen amb els "païos" tractants de bestiar.

La parella protagonista és interpretada per David Bagès (Romeu) i Rosa Gàmitz (Julieta), acompanyats dels actors Xavier Pujolràs, Xavier Aussellé, Gerard Aussellé, Xicu Masó i Montse German, etc.

Els valors de la Punta 18 arguments en defensa de l'horta

Josep Lluís Barona

Els treballs que conformen aquest volum plantegen, des de perspectives científiques i professionals molt diverses –de l'ecologia a l'arqueologia, de l'estètica a l'enginyeria d'obres públiques...– la importància i la necessitat de la conservació de l'horta de la Punta d'en Silvestre.

Universitat de València
"Col·l. Oberta"

Història i cultura popular

Joan Miralles i Montserrat

Aquest llibre reuneix articles publicats des del 1973 fins al 1993. En la primera part Joan Miralles, catedràtic de filologia catalana, aplega treballs sobre història oral. En la segona analitza un dels arxius municipals més rics de Mallorca i en la tercera aplega articles sobre temes diversos.

Universitat de les Illes Balears
"Biblioteca Miquel dels Sants Oliver", 7

Les Illes Balears Geografia i història

Jaume Alzina i Mestre

Aquest llibre ofereix als docents de l'educació secundària de les Balears unes pautes orientatives estructurades en 25 unitats per tal de facilitar la introducció, en l'àrea de ciències socials, dels continguts específics de geografia i història de les Illes Balears.

Editorial Moll

CINEMA

ESTRENES

'Pleasantville' (EUA, 1998), de Gary Ross, amb Tobey Maguire i Reese Witherspoon.

El malson d'*El show de Truman* volia sotraguejar les consciències dels tele-addictes, tal com havien fet *Quiz show* i *Todo por un sueño*. I ara, amb un cop de màgia com l'emprat per Woody Allen a *La rosa púrpura de El Cairo*, però amb propòsits diferents, dos joves traspassen la pantalla per integrar-se en una sèrie en blanc i negre, ambientada els anys 50 i en una ciutat imaginària dels EUA, Pleasantville (ciutat plaent). Objectiu posar en evidència la falsedat de l'*American way of life* de les sitcoms nord-americanes.

Primer film de Gary Ross, el guionista de *Big* i de *Dave, presidente por un día*, tots dos, com aquest, farcits de càrrega social, *Pleasantville* llança directament els seus dards contra els sectors més conservadors de la societat americana, representats pels republicans que voldrien recuperar la idea del somni americà d'abans dels anys 60. La clau estètica és tota una troballa, a mesura que la ciutat es va encomanant els nous estils de vida dels sobrevinguts, sexe i rebellia inclosos, el blanc i negre es va tenyint de color.

Josep M. López Llavi

EXPOSICIONS

La Fundació Bancaixa repassa la pintura valenciana del segle XX

Cinquanta-dos quadres, vuit d'ells de Joaquim Sorolla, formen l'exposició "Pintura valenciana del segle XX. Patrimoni artístic de Bancaixa", una mostra que es pot visitar fins a final del mes de maig al Centre Cultural de la Fundació Bancaixa de València. L'exposició es presenta dividida en quatre seccions: *La pintura valenciana entre el XIX i el XX*, amb obres de

Sorolla, Pinazo, Benlliure, Mongrell i Juan Llorens; *Paisatges de la memòria*, amb Porcar, Michavila, Lozano, etc.; *L'abstracte valencià*, on hi ha obres de Sempere, Sòria, Teixidor i Gil, entre altres. La mostra es tanca amb peces del *Realisme*, on destaquen les obres d'Artur Heras, Carmen Calvo, Joan Antoni Toledo i Joan Genovés. **R. M.**

'Sense títol' (1981), de l'artista Joan Antoni Toledo.

'Pessoa i Lisboa: una visió des de Barcelona' a la Casa Elizalde

El consolat de Portugal i el districte de l'Eixample presenten l'exposició *Pessoa i Lisboa: una visió des de Barcelona*, que romandrà oberta fins el 28 de febrer a Ca n'Elizalde de Barcelona.

S'hi acullen una cinquantena d'obres d'Alfredo Salom i de Martí Pey Grau, que s'inspiren en la Lisboa que retraten i en l'obra de Pessoa que s'hi refereix.

Pessoa vist per Alfredo Salom.

En paral·lel amb l'exposició hom ha organitzat un seguit d'activitats relacionades amb l'escriptor i la capital portuguesa. En destaquem la conferència sobre *Fernando Pessoa i el joc dramàtic dels heterònims*, a càrrec de l'escriptora portuguesa Teresa Rita Lopes, que la dictarà el dia 23 de febrer, a les vuit del vespre, a la llibreria la Central (Mallorca 237).

Basilio F. Martínez ens porta el color i la màgia de Venècia

El fotògraf alacantí Basilio F. Martínez (Alacant, 1953) va anar observant durant un quant temps la Venècia de les gòndoles, la ciutat del Carnestoltes amb les seues caretes. La seua obra, no obstant això, ens ofereix una visió d'aquesta ciutat adriàtica que és molt més que tot això. És per aquesta raó que l'Aula de Cultura de la CAM de València, la Llotgeta, ha aplegat el material de gran format

de Basilio F. Martínez, una col·lecció de fotografies, i el brinda al públic fins el 25 de febrer. L'interès de la col·lecció està en el fet que singularitza el color i la màgia de Venècia a través del seu Carnestoltes.

Martínez, que es va iniciar en la fotografia professional el 1984, ha participat en un seguit de certàmens que li han fet guanyar més d'una vintena de premis. **R. M.**

Fotografia de la mostra de l'alacantí Basilio F. Martínez.

EXPOSICIONS

La Galeria Canals commemora el 70è aniversari de Grau i Garriga

La Galeria Canals d'Art de Sant Cugat del Vallès commemora el setantè aniversari de l'artista Josep Grau i Garriga amb una exposició antològica de la seva obra, que restarà oberta fins el 28 de febrer.

Jospe Grau i Garriga ha estat un precursor en l'art d'aquest segle perquè ha donat al tapís categoria d'art i projecció internacional.

Jospe Grau i Garriga ha creat un llenguatge propi.

Des dels anys 50 que Grau i Garriga s'ha dedicat especialment al tapís. Després de treballar amb Jean Lurçat i de fer un viatge d'estudis per Europa, va col·laborar en la fundació de l'Escola Catalana de Tapisseria de Sant Cugat, de la qual fou director artístic, i ha creat un llenguatge propi d'expressió tèxtil a base d'integrar materials nous i textures diverses.

Susana Solano revisa la seva obra a l'exposició 'Muecas'

Fins el 5 d'abril l'artista barcelonina Susana Solano presenta al Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) l'exposició *Muecas*, una revisió de les seves obres de tots aquests últims anys.

Així s'hi inclouen obres fetes amb tècniques diferents: escultura, dibuix i fotografia. Pel que fa a l'escultura, Susana Solano demostra una clara preferència

Susana Solano exposa els treballs dels últims vint anys.

pel cos i pels elements naturals, bo i abordant el camp de la immaterialitat. I en el cas de la fotografia, la utilitza per fer-nos sentir els seus conflictes més íntims.

D'una altra banda, aquesta exposició també ofereix la primera gran retrospectiva dels dibuixos de Solano, executats entre el 1978 i el 1998, uns dibuixos que aquests últims anys han adquirit un gran relleu.

TELEVISIÓ

PROGRAMES

TELEVISIÓ DE CATALUNYA

TV3 emet, el diumenge a tres quarts de dues del migdia, el programa *Interiors*, un espai de trenta minuts dedicat al món de la decoració, produït per Televisió de Catalunya i Classic & New, i presentat per Elisenda Camps.

Interiors no és un catàleg audiovisual de decoració, sinó un espai divulgatiu que dona solucions a problemes quotidians de la llar i que demostra que el disseny és a l'abast de tothom. Cada setmana presenta dos reportatges que mostren la decoració de dos pisos de superfícies molt diferents. A més, un apartat del programa toca aspectes d'assessorament legal, com per exemple, què s'ha de fer per rehabilitar una façana o per cobrir una terrassa.

El poema de Montserrat (2a part)

Jospe Maria de Sagarra

Segona part d'El poema de Montserrat que representa, en paraules del seu autor, "l'aventura literària de la meua maduresa". Sagarra va fer de la seua obra un producte intemporal que enllaçava amb la tradició i que es projectava cap al futur. 328 pags. 4.900 ptes.

Editorial 3i4

"O. C. de Josep M. Sagarra", 5

Joan Fuster: Correspondència Agustí Bartra i altres noms de l'exili americà

Aquest epistolari ofereix moments d'una gran densitat literària i moral, sobre la condició de l'escriptor i de l'home. Una gran quantitat de dades i informacions que forneixen de detalls un període especialment dolorós de la nostra història. 445 pags. 4.900 ptes.

Editorial 3i4

"Correspondència Joan Fuster", 2

Història de l'art al País Valencià

E. A. Llobregat i J. F. Yvars (directors)

En aquests tres volums culmina el projecte de posar a l'abast dels valencians un instrument útil per a l'estudi de l'art valencià, des dels orígens i l'arquitectura gòtica fins a l'actualitat. S'acompanya de diversos apèndixs.

Tres volums. 11.000 ptes. (en estoiç).

Editorial 3i4

"Biblioteca d'estudis i investigacions", 12

LA BONA VIDA

Jaume Fàbrega

Bessara, fava parada

Un dels llegums emprats en l'alimentació humana més antics de què tenim notícia són les faves.

Pertot arreu de la Mediterrània han constituït una de les bases de la cuina, normalment en forma de sopa espessa o de puré, feta a base de faves seques, de fàcil conservació. Elaboracions similars a aquesta *bessara* marroquina encara se'n fan a les Balears (fava parada), a Egipte o a Malta (*bigilla*). Hi ha també la *bissara* d'Algèria i la sopa *mdammis* de Tunísia o la *bichra* dels jueus tunisians. A pagès, (Pla de l'Estany), abans s'hi posaven faves seques, a l'escudella —el meu pare ho feia.

En tots els casos, aquestes sopes o purés se solien menjar per esmorzar, costum que encara trobem al camp, sobretot a Egipte (al camp i fins i tot als grans hotels), perquè aquesta menja forma part de la identitat nacional (com a Malta). Tradicional-

ment aquest puré s'acompanya amb pa, i a Egipte, amb ingredients diversos, com són ous, herbes, carn...

Una altra versió consisteix a passar primer les faves seques pel molinet, a fi d'obtenir-ne una farina, que també es ven ja preparada; és així que les he fetes a casa, amb bons resultats. En aquest cas, quan es fa bullir, cal remenar-la de tant en tant amb una batedora a fi que no s'agafi.

Purés o sopes similars, se'n fan també amb cigrons o lleties, o una barreja de llegums.

Hi ha pobles del Marroc on, a aquest puré, un cop cuit, s'hi afegeix una col que s'hi fa coure: exactament com a Mallorca! Es pot amanir amb un raig d'oli d'oliva, comí i pebre vermell picant. El pebre vermell no ha d'ésser necessàriament en pols, sinó a trossets, tal com es ven a Turquia i al Magrib. Amb un bitxo, ens el podem fer nosaltres mateixos.

ARXIU

IDEES

Més de cinc mil obres sobre l'islam a la Mesquita de València

La comunitat islàmica de València ja disposa d'una fira editorial, desplegada en una de les sales de la Mesquita Gran de València. De fet, ja és la II Fira del Llibre Àrab, i presenta una col·lecció de més de cinc mil volums. La gran majoria són escrits en àrab, si bé n'hi ha més d'un miler que versen de qüestions islàmiques escrits en espanyol.

En aquesta fira, doncs, hi podem trobar des d'obres del premi Nobel egipci Naguib Mahfuz a composicions d'Al-Rusafí, un poeta valencià nascut al barri de Russafa el segle XII.

El Centre Cultural Islàmic de València i l'editor sirí Mowafak Kanfach són els organitzadors d'aquesta fira que romandrà oberta fins el 21 de febrer.

ARXIU / RAFA GIL

La Mesquita Gran de València acull la II Fira del Llibre Àrab.

VINS

Val la pena

Heretat Vall-Ventós, Chenin Blanc 1997. DO Penedès. Preu, 1.100 ptes.

El caràcter d'un vi és determinat en gran part per la varietat de raïm amb què s'elabora. Aquests anys la tendència ha estat de bandejar les

varietats tradicionals per plantar les anomenades "varietats nobles": cabernet, merlot, etc., procedents de França i del centre d'Europa. Això ha fet que raïms com el picapoll del Bages, el merseguera de

València, el callet de Mallorca o el trepat de la Conca de Barberà es trobin a hores d'ara en perill d'extinció. Aquesta tendència, la marca, d'una banda, la necessitat d'oferir productes atractius a l'explotació i, d'una altra, que els primers cellers dels Països Catalans que van apostar per fer vins de qualitat amb tècniques modernes ho feren, enlluernats pels cellers francesos, amb aquestes varietats foranes. Ara, si això ha enriquit amb nous vins el nostre panorama vinícola, també perill de perdre la personalitat com a indret productor i passar a engruixir el ventall de països com Nova Zelanda o Austràlia, que abasten el mercat internacional amb vins d'alta qualitat, però sense trets propis.

Però a vegades paga la pena de córrer aquest risc, si és per tenir vins com el Chenin blanc de Vall-Ventós, elaborat al cent per cent amb raïm d'aquesta varietat que li dona un color groc palla molt pàl·lid, unes aromes subtils d'albercoc i raïm i una acidesa que el fa fresc, sobri i elegant.

Joan Nebot

IDEES

Manresa exposa 'Viladecans, una història natural'

La Fundació Caixa de Manresa presenta, fins el dia 28 de febrer, l'exposició *Viladecans, una història natural*, un recull de les últimes obres del pintor barceloní Joan Pere Viladecans.

Viladecans, una història natural reflexiona sobre els temes universals que sempre han inquietat l'home: la vida, el sexe, la mort, el conflicte, l'ordre i el desordre de les coses...

Música ètnica i de fusió al Mercat de les Flors de Barcelona

El Mercat de les Flors de Barcelona presenta, fins el 13 de març, *Punt de trobada*, un festival pensat perquè l'espectador pugui descobrir la música ètnica i de fusió que es realitza a la ciutat.

Intèrprets d'estils diversos i de cultures de tot arreu del món s'ajunten a *Punt de trobada* sota un únic denominador comú: la música. Entre les propostes programades per al festival, cal desta-

Bill Thomas serà a Barcelona els dies 19 i 20 de febrer.

car l'actuació de Bill Thomas (dies 19 i 20 de febrer), un músic d'origen afroamericà i indi, que recerca les seves arrels a través del blues. També és interessant l'actuació del conjunt Guen Dai (els dies 5 i 6 de març), dirigit pel flautista japonès Hiroshi Kobayashi, que recrea les tradicions de la música oriental partint, això sí, de la visió d'un músic d'avantguarda.

El moro Maclet torna per Carnestoltes

El barri valencià de Benimaclet es prepara per a Carnestoltes. L'arribada del moro Maclet, el proper 20 de febrer a les 19 hores, donarà pas a un cap de setmana de foc i festa que inclourà l'encontre del Tirant amb el moro Maclet i la tradicional proclamació de la independència del califat de Benimaclet, un acte en què participaran els dimonis de Benimaclet i la banda de música. **R. M.**

Pepe Pérez fa una crida per la protecció del patrimoni natural

Dins el cicle d'activitats que el Centre Excursionista de València i la Fundació Bancaixa dediquen a la figura del botànic valencià Antoni Josep Cavanilles, el centre ofereix, fins el 26 de febrer, una exposició de l'artista Pepe Pérez.

Pepe Pérez (Sedaví, 1952) és un artista que treballa amb elements reciclats que aplega en rases i vies urbanes seguint recorreguts d'u-

'L'arma del pintor' (1998), una de les obres de la mostra.

na geografia singular. En la seua obra, objectes de tota mena hi perfilen una voluntat de reciclatge i d'interpretació de l'*objet trouvé* tan manifesta que determinen inequívocament el missatge final que en rep l'espectador.

Ensems amb artistes com Joaquim Michavila, Antoni Debon i Joan Carles Nadal, també Pepe Pérez es vincula ara al nom de Josep Cavanilles. **R. M.**

Pensaré en tu

Glòria Llobet

La convivència amb una jove francesa anirà trastocant els esquemes d'Andrea i Jordi. El seu rebuig inicial esdevé a poc a poc un ric mapa sentimental que els ajuda a comprendre la complexitat de les relacions humanes.

Bromera
"Espurna", 39

Informe des de la ciutat assetjada

Zbigniew Herbert

El poeta i assagista Zbigniew Herbert va néixer a Polònia el 1924. Va participar en la Segona Guerra Mundial i després es va diplomar en dret i va fer estudis de filosofia i història de l'art. La seua obra ha estat reconeguda amb diversos premis internacionals.

Denes 10 Editorial
"Edicions de la Guerra", 21

Svadhayaya yoga Aforismes sobre la saviesa, l'amor i la meditació. Sutras i upanishads del yoga

Recull de frases i pensaments de la filosofia hindú seleccionats i traduïts per Josep M. Duch. Conté un glossari dels termes hindús.

159 pàgs., amb il·lustracions.
2.000 ptes.

R. Dalmau, editor
"Col·lecció Samadhi Marga", 2

Dos per un

Mots encreuats a dos Temps

Instruccions d'ús

Per resoldre aquests dos mots encreuats en una sola graella haureu de fer servir llapis o dos exemplars d'EL TEMPS. Les dues solucions són diferents. Només comparteixen els quadres negres. Sort.

Deu minuts amb l'Anna Maria Genis

Horizontals: 1. Envasadores de vi bo. Ungla depredadora. 2. Volà cap al déu musulmà. En qualsevol operació, s'anteposa al resultat. Molt poc oportú. 3. Executau sense esperar la sentència. Amari. 4. Dues del duo. Regueró que es forma amb l'aigua de pluja. Un tros de cel. 5. Allotja gent que altres expulsen. Entenedor pel xilè. 6. Al fons del cor. Continent en mans de yuppies. Embarcació que no és pas la riota. 7. Recull tot el polsim que troba. Vermells de tan calents. 8. Autoerotisme. Ara, dues del trio. 9. Torturador dominical de pollastres. Oficial turc destinat a Praga. Aixecadora de pesos professional. 10. Extregui resina. Estampa de col·leccionista. 11. Delimita l'edat. Més d'un penis. La fi del món. 12. Recipient prou gran per assumir un bon cas. Esguerrats.

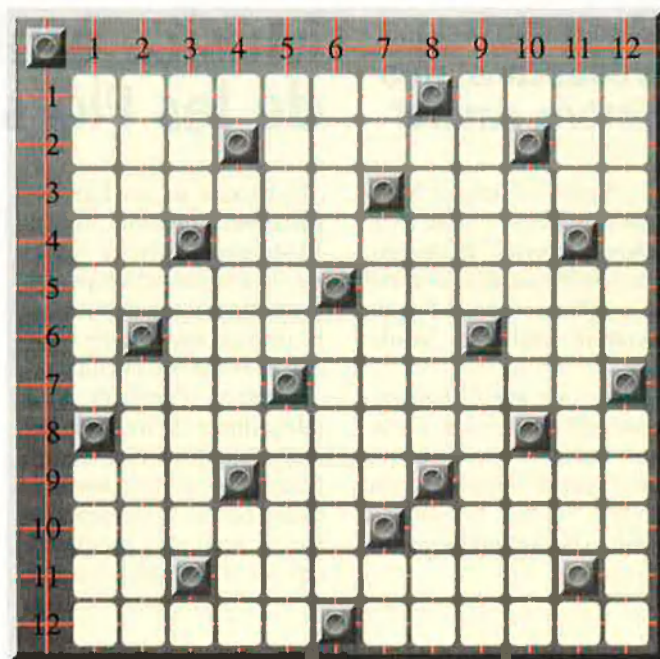
Verticals: 1. Fortificació defen-

siva. Ensinistrat al treball. 2. Productor d'oli. Bonica rosa que ha quedat de pedra. 3. Indueix a fer comparacions. Matins caòtics que resulten molt atractius. Obre la boca, o el bec. 4. Centre d'interès. O jalapa, tant és. Impost que va i ve. 5. Llit d'una riera. En certa mesura, no donen la talla. 6. No és per presumir que sempre llueix cua de cavall. Alçar monuments. 7. Costum capgirat. Arbust de certa aparença felina. Gaita avocàlica. 8. Sospiraríem pels ossos de l'enamorat. Es remena amb ànsies de figurar. 9. Udola. Traficant blanc. 10. Cap de rap. Reeixit, esplendent. Rubèola. 11. Només se sent atret pel seu contrari. Hàbit que no fa al monjo. Surt a tort i a dret. 12. Amuntegat. Hi ha qui les busca únicament per buscar brega.

Mitja horeta amb en Màrius Serra

Horizontals: 1. Alguns la confonen amb l'erudició, però és un

coneixement més radical. La part més gèlida d'Alfred Hitchcock. 2. Aversió extraordinària. Fa el camí més llarg per arribar al fill de la vedella. La infusió dels britànics. 3. Cal agitar-lo bé perquè estigui al punt. Aixequés els mobles amb petites peces. 4. Iridi. Os curt i compacte que és davant l'esfenoide. El primer de tots. 5. Adobi amb l'ajut inestimable de na Marie Brizard. Aquestes són de segona mà. 6. Catets sols. Barretines asiàtiques relacionades amb la jerarquia eclesiàstica. Visa sense capçalera. 7. S'hi esforcen molt però els costa. Porgat (sense llebre), el gra. 8. Gal·la. A la part alta de l'apartament. 9. L'embarcació més inestable. Moixons a la germànica manera. Porqueria. 10. El convidis amb fermesa a estudiar secundària. L'estrella de l'ós. 11. La més trencadissa de l'alfabet. Estudia detingudament alguna cosa. Al bell mig del cel. 12. Aïlli. El rosegador que ens ha ensenyat a fer preses.

Verticals: 1. Relatives a tots nosaltres. L'oli més temut pels

malalts de la postguerra. 2. Embelliment. Verdors i frondositats en les plantes. 3. El cronograma d'una Plana que s'estén més al nord de la de Castelló. Repeteixis. Ens cal per respirar. 4. Còpula. Treball de final de carrera. La pel·lícula més fina. 5. Radiava. Arribi al món. 6. Cant bíblic. Posa una creu davant del nom d'un àrbitre amb la intenció de no tornar-lo a veure arbitrànt el seu equip. 7. Armadura verda. Recipients que sovint serveixen per insonoritzar locals. 1100. 8. Residus d'alguna cosa que treiem del lloc on han quedat adherida. Religiosa com una coneguda escola. 9. Les cuixes la formen quan estan situades en paral·lel al terra. Els indrets més odiats per la gent que fa la neteja d'un pis. 10. Onomatopeia de motor. El deixava passar. Proveït com un àngel. 11. L'hidrocarbur extraterrestre. Arma antivampirs que Lluís Llach ha brandat moltes vegades. Ens cal per respirar. 12. Ja no es fa servir. Opinió.

SOLUCIONS:

DEU MINUTS AMB L'ANNA MARIA GENIS
Horizontals: 1. Boteres. Urrpa. 2. Alia. Igual. Op. 3. Linxou. Mulli. 4. Uo. Aragall. 5. Aslla. Arauca. 6. R. 7. Drap. Roents. 8. Onanisme. Tr. 9. Ast. Aga. 10. Resim. Croino. 11. Et. Vergues. N. 12. Cabas. 13. Malet. 14. Jot. 15. Malet. 16. Jot. 17. Drap. Roents. 18. Onanisme. Tr. 19. Ast. Aga. 20. Resim. Croino. 21. Et. Vergues. N. 22. Cabas. 23. Malet. 24. Jot. 25. Malet. 26. Jot. 27. Drap. Roents. 28. Onanisme. Tr. 29. Ast. Aga. 30. Resim. Croino. 31. Et. Vergues. N. 32. Cabas. 33. Malet. 34. Jot. 35. Malet. 36. Jot. 37. Drap. Roents. 38. Onanisme. Tr. 39. Ast. Aga. 40. Resim. Croino. 41. Et. Vergues. N. 42. Cabas. 43. Malet. 44. Jot. 45. Malet. 46. Jot. 47. Drap. Roents. 48. Onanisme. Tr. 49. Ast. Aga. 50. Resim. Croino. 51. Et. Vergues. N. 52. Cabas. 53. Malet. 54. Jot. 55. Malet. 56. Jot. 57. Drap. Roents. 58. Onanisme. Tr. 59. Ast. Aga. 60. Resim. Croino. 61. Et. Vergues. N. 62. Cabas. 63. Malet. 64. Jot. 65. Malet. 66. Jot. 67. Drap. Roents. 68. Onanisme. Tr. 69. Ast. Aga. 70. Resim. Croino. 71. Et. Vergues. N. 72. Cabas. 73. Malet. 74. Jot. 75. Malet. 76. Jot. 77. Drap. Roents. 78. Onanisme. Tr. 79. Ast. Aga. 80. Resim. Croino. 81. Et. Vergues. N. 82. Cabas. 83. Malet. 84. Jot. 85. Malet. 86. Jot. 87. Drap. Roents. 88. Onanisme. Tr. 89. Ast. Aga. 90. Resim. Croino. 91. Et. Vergues. N. 92. Cabas. 93. Malet. 94. Jot. 95. Malet. 96. Jot. 97. Drap. Roents. 98. Onanisme. Tr. 99. Ast. Aga. 100. Resim. Croino. 101. Et. Vergues. N. 102. Cabas. 103. Malet. 104. Jot. 105. Malet. 106. Jot. 107. Drap. Roents. 108. Onanisme. Tr. 109. Ast. Aga. 110. Resim. Croino. 111. Et. Vergues. N. 112. Cabas. 113. Malet. 114. Jot. 115. Malet. 116. Jot. 117. Drap. Roents. 118. Onanisme. Tr. 119. Ast. Aga. 120. Resim. Croino. 121. Et. Vergues. N. 122. Cabas. 123. Malet. 124. Jot. 125. Malet. 126. Jot. 127. Drap. Roents. 128. Onanisme. Tr. 129. Ast. Aga. 130. Resim. Croino. 131. Et. Vergues. N. 132. Cabas. 133. Malet. 134. Jot. 135. Malet. 136. Jot. 137. Drap. Roents. 138. Onanisme. Tr. 139. Ast. Aga. 140. Resim. Croino. 141. Et. Vergues. N. 142. Cabas. 143. Malet. 144. Jot. 145. Malet. 146. Jot. 147. Drap. Roents. 148. Onanisme. Tr. 149. Ast. Aga. 150. Resim. Croino. 151. Et. Vergues. N. 152. Cabas. 153. Malet. 154. Jot. 155. Malet. 156. Jot. 157. Drap. Roents. 158. Onanisme. Tr. 159. Ast. Aga. 160. Resim. Croino. 161. Et. Vergues. N. 162. Cabas. 163. Malet. 164. Jot. 165. Malet. 166. Jot. 167. Drap. Roents. 168. Onanisme. Tr. 169. Ast. Aga. 170. Resim. Croino. 171. Et. Vergues. N. 172. Cabas. 173. Malet. 174. Jot. 175. Malet. 176. Jot. 177. Drap. Roents. 178. Onanisme. Tr. 179. Ast. Aga. 180. Resim. Croino. 181. Et. Vergues. N. 182. Cabas. 183. Malet. 184. Jot. 185. Malet. 186. Jot. 187. Drap. Roents. 188. Onanisme. Tr. 189. Ast. Aga. 190. Resim. Croino. 191. Et. Vergues. N. 192. Cabas. 193. Malet. 194. Jot. 195. Malet. 196. Jot. 197. Drap. Roents. 198. Onanisme. Tr. 199. Ast. Aga. 200. Resim. Croino. 201. Et. Vergues. N. 202. Cabas. 203. Malet. 204. Jot. 205. Malet. 206. Jot. 207. Drap. Roents. 208. Onanisme. Tr. 209. Ast. Aga. 210. Resim. Croino. 211. Et. Vergues. N. 212. Cabas. 213. Malet. 214. Jot. 215. Malet. 216. Jot. 217. Drap. Roents. 218. Onanisme. Tr. 219. Ast. Aga. 220. Resim. Croino. 221. Et. Vergues. N. 222. Cabas. 223. Malet. 224. Jot. 225. Malet. 226. Jot. 227. Drap. Roents. 228. Onanisme. Tr. 229. Ast. Aga. 230. Resim. Croino. 231. Et. Vergues. N. 232. Cabas. 233. Malet. 234. Jot. 235. Malet. 236. Jot. 237. Drap. Roents. 238. Onanisme. Tr. 239. Ast. Aga. 240. Resim. Croino. 241. Et. Vergues. N. 242. Cabas. 243. Malet. 244. Jot. 245. Malet. 246. Jot. 247. Drap. Roents. 248. Onanisme. Tr. 249. Ast. Aga. 250. Resim. Croino. 251. Et. Vergues. N. 252. Cabas. 253. Malet. 254. Jot. 255. Malet. 256. Jot. 257. Drap. Roents. 258. Onanisme. Tr. 259. Ast. Aga. 260. Resim. Croino. 261. Et. Vergues. N. 262. Cabas. 263. Malet. 264. Jot. 265. Malet. 266. Jot. 267. Drap. Roents. 268. Onanisme. Tr. 269. Ast. Aga. 270. Resim. Croino. 271. Et. Vergues. N. 272. Cabas. 273. Malet. 274. Jot. 275. Malet. 276. Jot. 277. Drap. Roents. 278. Onanisme. Tr. 279. Ast. Aga. 280. Resim. Croino. 281. Et. Vergues. N. 282. Cabas. 283. Malet. 284. Jot. 285. Malet. 286. Jot. 287. Drap. Roents. 288. Onanisme. Tr. 289. Ast. Aga. 290. Resim. Croino. 291. Et. Vergues. N. 292. Cabas. 293. Malet. 294. Jot. 295. Malet. 296. Jot. 297. Drap. Roents. 298. Onanisme. Tr. 299. Ast. Aga. 300. Resim. Croino. 301. Et. Vergues. N. 302. Cabas. 303. Malet. 304. Jot. 305. Malet. 306. Jot. 307. Drap. Roents. 308. Onanisme. Tr. 309. Ast. Aga. 310. Resim. Croino. 311. Et. Vergues. N. 312. Cabas. 313. Malet. 314. Jot. 315. Malet. 316. Jot. 317. Drap. Roents. 318. Onanisme. Tr. 319. Ast. Aga. 320. Resim. Croino. 321. Et. Vergues. N. 322. Cabas. 323. Malet. 324. Jot. 325. Malet. 326. Jot. 327. Drap. Roents. 328. Onanisme. Tr. 329. Ast. Aga. 330. Resim. Croino. 331. Et. Vergues. N. 332. Cabas. 333. Malet. 334. Jot. 335. Malet. 336. Jot. 337. Drap. Roents. 338. Onanisme. Tr. 339. Ast. Aga. 340. Resim. Croino. 341. Et. Vergues. N. 342. Cabas. 343. Malet. 344. Jot. 345. Malet. 346. Jot. 347. Drap. Roents. 348. Onanisme. Tr. 349. Ast. Aga. 350. Resim. Croino. 351. Et. Vergues. N. 352. Cabas. 353. Malet. 354. Jot. 355. Malet. 356. Jot. 357. Drap. Roents. 358. Onanisme. Tr. 359. Ast. Aga. 360. Resim. Croino. 361. Et. Vergues. N. 362. Cabas. 363. Malet. 364. Jot. 365. Malet. 366. Jot. 367. Drap. Roents. 368. Onanisme. Tr. 369. Ast. Aga. 370. Resim. Croino. 371. Et. Vergues. N. 372. Cabas. 373. Malet. 374. Jot. 375. Malet. 376. Jot. 377. Drap. Roents. 378. Onanisme. Tr. 379. Ast. Aga. 380. Resim. Croino. 381. Et. Vergues. N. 382. Cabas. 383. Malet. 384. Jot. 385. Malet. 386. Jot. 387. Drap. Roents. 388. Onanisme. Tr. 389. Ast. Aga. 390. Resim. Croino. 391. Et. Vergues. N. 392. Cabas. 393. Malet. 394. Jot. 395. Malet. 396. Jot. 397. Drap. Roents. 398. Onanisme. Tr. 399. Ast. Aga. 400. Resim. Croino. 401. Et. Vergues. N. 402. Cabas. 403. Malet. 404. Jot. 405. Malet. 406. Jot. 407. Drap. Roents. 408. Onanisme. Tr. 409. Ast. Aga. 410. Resim. Croino. 411. Et. Vergues. N. 412. Cabas. 413. Malet. 414. Jot. 415. Malet. 416. Jot. 417. Drap. Roents. 418. Onanisme. Tr. 419. Ast. Aga. 420. Resim. Croino. 421. Et. Vergues. N. 422. Cabas. 423. Malet. 424. Jot. 425. Malet. 426. Jot. 427. Drap. Roents. 428. Onanisme. Tr. 429. Ast. Aga. 430. Resim. Croino. 431. Et. Vergues. N. 432. Cabas. 433. Malet. 434. Jot. 435. Malet. 436. Jot. 437. Drap. Roents. 438. Onanisme. Tr. 439. Ast. Aga. 440. Resim. Croino. 441. Et. Vergues. N. 442. Cabas. 443. Malet. 444. Jot. 445. Malet. 446. Jot. 447. Drap. Roents. 448. Onanisme. Tr. 449. Ast. Aga. 450. Resim. Croino. 451. Et. Vergues. N. 452. Cabas. 453. Malet. 454. Jot. 455. Malet. 456. Jot. 457. Drap. Roents. 458. Onanisme. Tr. 459. Ast. Aga. 460. Resim. Croino. 461. Et. Vergues. N. 462. Cabas. 463. Malet. 464. Jot. 465. Malet. 466. Jot. 467. Drap. Roents. 468. Onanisme. Tr. 469. Ast. Aga. 470. Resim. Croino. 471. Et. Vergues. N. 472. Cabas. 473. Malet. 474. Jot. 475. Malet. 476. Jot. 477. Drap. Roents. 478. Onanisme. Tr. 479. Ast. Aga. 480. Resim. Croino. 481. Et. Vergues. N. 482. Cabas. 483. Malet. 484. Jot. 485. Malet. 486. Jot. 487. Drap. Roents. 488. Onanisme. Tr. 489. Ast. Aga. 490. Resim. Croino. 491. Et. Vergues. N. 492. Cabas. 493. Malet. 494. Jot. 495. Malet. 496. Jot. 497. Drap. Roents. 498. Onanisme. Tr. 499. Ast. Aga. 500. Resim. Croino. 501. Et. Vergues. N. 502. Cabas. 503. Malet. 504. Jot. 505. Malet. 506. Jot. 507. Drap. Roents. 508. Onanisme. Tr. 509. Ast. Aga. 510. Resim. Croino. 511. Et. Vergues. N. 512. Cabas. 513. Malet. 514. Jot. 515. Malet. 516. Jot. 517. Drap. Roents. 518. Onanisme. Tr. 519. Ast. Aga. 520. Resim. Croino. 521. Et. Vergues. N. 522. Cabas. 523. Malet. 524. Jot. 525. Malet. 526. Jot. 527. Drap. Roents. 528. Onanisme. Tr. 529. Ast. Aga. 530. Resim. Croino. 531. Et. Vergues. N. 532. Cabas. 533. Malet. 534. Jot. 535. Malet. 536. Jot. 537. Drap. Roents. 538. Onanisme. Tr. 539. Ast. Aga. 540. Resim. Croino. 541. Et. Vergues. N. 542. Cabas. 543. Malet. 544. Jot. 545. Malet. 546. Jot. 547. Drap. Roents. 548. Onanisme. Tr. 549. Ast. Aga. 550. Resim. Croino. 551. Et. Vergues. N. 552. Cabas. 553. Malet. 554. Jot. 555. Malet. 556. Jot. 557. Drap. Roents. 558. Onanisme. Tr. 559. Ast. Aga. 560. Resim. Croino. 561. Et. Vergues. N. 562. Cabas. 563. Malet. 564. Jot. 565. Malet. 566. Jot. 567. Drap. Roents. 568. Onanisme. Tr. 569. Ast. Aga. 570. Resim. Croino. 571. Et. Vergues. N. 572. Cabas. 573. Malet. 574. Jot. 575. Malet. 576. Jot. 577. Drap. Roents. 578. Onanisme. Tr. 579. Ast. Aga. 580. Resim. Croino. 581. Et. Vergues. N. 582. Cabas. 583. Malet. 584. Jot. 585. Malet. 586. Jot. 587. Drap. Roents. 588. Onanisme. Tr. 589. Ast. Aga. 590. Resim. Croino. 591. Et. Vergues. N. 592. Cabas. 593. Malet. 594. Jot. 595. Malet. 596. Jot. 597. Drap. Roents. 598. Onanisme. Tr. 599. Ast. Aga. 600. Resim. Croino. 601. Et. Vergues. N. 602. Cabas. 603. Malet. 604. Jot. 605. Malet. 606. Jot. 607. Drap. Roents. 608. Onanisme. Tr. 609. Ast. Aga. 610. Resim. Croino. 611. Et. Vergues. N. 612. Cabas. 613. Malet. 614. Jot. 615. Malet. 616. Jot. 617. Drap. Roents. 618. Onanisme. Tr. 619. Ast. Aga. 620. Resim. Croino. 621. Et. Vergues. N. 622. Cabas. 623. Malet. 624. Jot. 625. Malet. 626. Jot. 627. Drap. Roents. 628. Onanisme. Tr. 629. Ast. Aga. 630. Resim. Croino. 631. Et. Vergues. N. 632. Cabas. 633. Malet. 634. Jot. 635. Malet. 636. Jot. 637. Drap. Roents. 638. Onanisme. Tr. 639. Ast. Aga. 640. Resim. Croino. 641. Et. Vergues. N. 642. Cabas. 643. Malet. 644. Jot. 645. Malet. 646. Jot. 647. Drap. Roents. 648. Onanisme. Tr. 649. Ast. Aga. 650. Resim. Croino. 651. Et. Vergues. N. 652. Cabas. 653. Malet. 654. Jot. 655. Malet. 656. Jot. 657. Drap. Roents. 658. Onanisme. Tr. 659. Ast. Aga. 660. Resim. Croino. 661. Et. Vergues. N. 662. Cabas. 663. Malet. 664. Jot. 665. Malet. 666. Jot. 667. Drap. Roents. 668. Onanisme. Tr. 669. Ast. Aga. 670. Resim. Croino. 671. Et. Vergues. N. 672. Cabas. 673. Malet. 674. Jot. 675. Malet. 676. Jot. 677. Drap. Roents. 678. Onanisme. Tr. 679. Ast. Aga. 680. Resim. Croino. 681. Et. Vergues. N. 682. Cabas. 683. Malet. 684. Jot. 685. Malet. 686. Jot. 687. Drap. Roents. 688. Onanisme. Tr. 689. Ast. Aga. 690. Resim. Croino. 691. Et. Vergues. N. 692. Cabas. 693. Malet. 694. Jot. 695. Malet. 696. Jot. 697. Drap. Roents. 698. Onanisme. Tr. 699. Ast. Aga. 700. Resim. Croino. 701. Et. Vergues. N. 702. Cabas. 703. Malet. 704. Jot. 705. Malet. 706. Jot. 707. Drap. Roents. 708. Onanisme. Tr. 709. Ast. Aga. 710. Resim. Croino. 711. Et. Vergues. N. 712. Cabas. 713. Malet. 714. Jot. 715. Malet. 716. Jot. 717. Drap. Roents. 718. Onanisme. Tr. 719. Ast. Aga. 720. Resim. Croino. 721. Et. Vergues. N. 722. Cabas. 723. Malet. 724. Jot. 725. Malet. 726. Jot. 727. Drap. Roents. 728. Onanisme. Tr. 729. Ast. Aga. 730. Resim. Croino. 731. Et. Vergues. N. 732. Cabas. 733. Malet. 734. Jot. 735. Malet. 736. Jot. 737. Drap. Roents. 738. Onanisme. Tr. 739. Ast. Aga. 740. Resim. Croino. 741. Et. Vergues. N. 742. Cabas. 743. Malet. 744. Jot. 745. Malet. 746. Jot. 747. Drap. Roents. 748. Onanisme. Tr. 749. Ast. Aga. 750. Resim. Croino. 751. Et. Vergues. N. 752. Cabas. 753. Malet. 754. Jot. 755. Malet. 756. Jot. 757. Drap. Roents. 758. Onanisme. Tr. 759. Ast. Aga. 760. Resim. Croino. 761. Et. Vergues. N. 762. Cabas. 763. Malet. 764. Jot. 765. Malet. 766. Jot. 767. Drap. Roents. 768. Onanisme. Tr. 769. Ast. Aga. 770. Resim. Croino. 771. Et. Vergues. N. 772. Cabas. 773. Malet. 774. Jot. 775. Malet. 776. Jot. 777. Drap. Roents. 778. Onanisme. Tr. 779. Ast. Aga. 780. Resim. Croino. 781. Et. Vergues. N. 782. Cabas. 783. Malet. 784. Jot. 785. Malet. 786. Jot. 787. Drap. Roents. 788. Onanisme. Tr. 789. Ast. Aga. 790. Resim. Croino. 791. Et. Vergues. N. 792. Cabas. 793. Malet. 794. Jot. 795. Malet. 796. Jot. 797. Drap. Roents. 798. Onanisme. Tr. 799. Ast. Aga. 800. Resim. Croino. 801. Et. Vergues. N. 802. Cabas. 803. Malet. 804. Jot. 805. Malet. 806. Jot. 807. Drap. Roents. 808. Onanisme. Tr. 809. Ast. Aga. 810. Resim. Croino. 811. Et. Vergues. N. 812. Cabas. 813. Malet. 814. Jot. 815. Malet. 816. Jot. 817. Drap. Roents. 818. Onanisme. Tr. 819. Ast. Aga. 820. Resim. Croino. 821. Et. Vergues. N. 822. Cabas. 823. Malet. 824. Jot. 825. Malet. 826. Jot. 827. Drap. Roents. 828. Onanisme. Tr. 829. Ast. Aga. 830. Resim. Croino. 831. Et. Vergues. N. 832. Cabas. 833. Malet. 834. Jot. 835. Malet. 836. Jot. 837. Drap. Roents. 838. Onanisme. Tr. 839. Ast. Aga. 840. Resim. Croino. 841. Et. Vergues. N. 842. Cabas. 843. Malet. 844. Jot. 845. Malet. 846. Jot. 847. Drap. Roents. 848. Onanisme. Tr. 849. Ast. Aga. 850. Resim. Croino. 851. Et. Vergues. N. 852. Cabas. 853. Malet. 854. Jot. 855. Malet. 856. Jot. 857. Drap. Roents. 858. Onanisme. Tr. 859. Ast. Aga. 860. Resim. Croino. 861. Et. Vergues. N. 862. Cabas. 863. Malet. 864. Jot. 865. Malet. 866. Jot. 867. Drap. Roents. 868. Onanisme. Tr. 869. Ast. Aga. 870. Resim. Croino. 871. Et. Vergues. N. 872. Cabas. 873. Malet. 874. Jot. 875. Malet. 876. Jot. 877. Drap. Roents. 878. Onanisme. Tr. 879. Ast. Aga. 880. Resim. Croino. 881. Et. Vergues. N. 882. Cabas. 883. Malet. 884. Jot. 885. Malet. 886. Jot. 887. Drap. Roents. 888. Onanisme. Tr. 889. Ast. Aga. 890. Resim. Croino. 891. Et. Vergues. N. 892. Cabas. 893. Malet. 894. Jot. 895. Malet. 896. Jot. 897. Drap. Roents. 898. Onanisme. Tr. 899. Ast. Aga. 900. Resim. Croino. 901. Et. Vergues. N. 902. Cabas. 903. Malet. 904. Jot. 905. Malet. 906. Jot. 907. Drap. Roents. 908. Onanisme. Tr. 909. Ast. Aga. 910. Resim. Croino. 911. Et. Vergues. N. 912. Cabas. 913. Malet. 914. Jot. 915. Malet. 916. Jot. 917. Drap. Roents. 918. Onanisme. Tr. 919. Ast. Aga. 920. Resim. Croino. 921. Et. Vergues. N. 922. Cabas. 923. Malet. 924. Jot. 925. Malet. 926. Jot. 927. Drap. Roents. 928. Onanisme. Tr. 929. Ast. Aga. 930. Resim. Croino. 931. Et. Vergues. N. 932. Cabas. 933. Malet. 934. Jot. 935. Malet. 936. Jot. 937. Drap. Roents. 938. Onanisme. Tr. 939. Ast. Aga. 940. Resim. Croino. 941. Et. Vergues. N. 942. Cabas. 943. Malet. 944. Jot. 945. Malet. 946. Jot. 947. Drap. Roents. 948. Onanisme. Tr. 949. Ast. Aga. 950. Resim. Croino. 951. Et. Vergues. N. 952. Cabas. 953. Malet. 954. Jot. 955. Malet. 956. Jot. 957. Drap. Roents. 958. Onanisme. Tr. 959. Ast. Aga. 960. Resim. Croino. 961. Et. Vergues. N. 962. Cabas. 963. Malet. 964. Jot. 965. Malet. 966. Jot. 967. Drap. Roents. 968. Onanisme. Tr. 969. Ast. Aga. 970. Resim. Croino. 971. Et. Vergues. N. 972. Cabas. 973. Malet. 974. Jot. 975. Malet. 976. Jot. 977. Drap. Roents. 978. Onanisme. Tr. 979. Ast. Aga. 980. Resim. Croino. 981. Et. Vergues. N. 982. Cabas. 983. Malet. 984. Jot. 985. Malet. 986. Jot. 987. Drap. Roents. 988. Onanisme. Tr. 989. Ast. Aga. 990. Resim. Croino. 991. Et. Vergues. N. 992. Cabas. 993. Malet. 994. Jot. 995. Malet. 996. Jot. 997. Drap. Roents. 998. Onanisme. Tr. 999. Ast. Aga. 1000. Resim. Croino. 1001. Et. Vergues. N. 1002. Cabas. 1003. Malet. 1004. Jot. 1005. Malet. 1006. Jot. 1007. Drap. Roents. 1008. Onanisme. Tr. 1009. Ast. Aga. 1010. Resim. Croino. 1011. Et. Vergues. N. 1012. Cabas. 1013. Malet. 1014. Jot. 1015. Malet. 1016. Jot. 1017. Drap. Roents. 1018. Onanisme. Tr. 1019. Ast. Aga. 1020. Resim. Croino. 1021. Et. Vergues. N. 1022. Cabas. 1023. Malet. 1024. Jot. 1025. Malet. 1026. Jot. 1027. Drap. Roents. 1028. Onanisme. Tr. 1029. Ast. Aga. 1030. Resim. Croino. 1031. Et. Vergues. N. 1032. Cabas. 1033. Malet. 1034. Jot. 1035. Malet. 1036. Jot. 1037. Drap. Roents. 1038. Onanisme. Tr. 1039. Ast. Aga. 1040. Resim. Croino. 1041. Et. Vergues. N. 1042. Cabas. 1043. Malet. 1044. Jot. 1045. Malet. 1046. Jot. 1047. Drap. Roents. 1048. Onanisme. Tr. 1049. Ast. Aga. 1050. Resim. Croino. 1051. Et. Vergues. N. 1052. Cabas. 1053. Malet. 1054. Jot. 1055. Malet. 1056. Jot. 1057. Drap. Roents. 1058. Onanisme. Tr. 1059. Ast. Aga. 1060. Resim. Croino. 1061. Et. Vergues. N. 1062. Cabas. 1063. Malet. 1064. Jot. 1065. Malet. 1066. Jot. 1067. Drap. Roents. 1068. Onanisme. Tr. 1069. Ast. Aga. 1070. Resim. Croino. 1071. Et. Vergues. N. 1072. Cabas. 1073. Malet. 1074. Jot. 1075. Malet. 1076. Jot. 1077. Drap. Roents. 1078. Onanisme. Tr. 1079. Ast. Aga. 1080. Resim. Croino. 1081. Et. Vergues. N. 1082. Cabas. 1083. Malet. 1084. J

AGENDA

EL POAL

Dies 19 i 20 de febrer
Carnestoltes, divendres a la nit foguera i ball de disfresses i dissabte al matí matança del porc. A la Plaça.

REUS

Dissabte, 20
Representació d'*Ambrosia*, a càrrec de la companyia Pep Bou. Al Teatre Bartrina, a les 22 h.

BENICÀSSIM

Dies 19, 20 i 21
Projecció de la pel·lícula *Amic Amat* de Ventura Pons. Al Teatre Municipal, a les 19.30 h i a les 22.30 h.

ALBORAIA

Divendres, 19
Representació de l'obra *Havana de Shakespeare*. Coproducció del Teatre Agrícola i de Da Capo Teatre. A l'Agrícola Teatre, a les 22.30 h.

L'ALCÚDIA

Divendres, 19
Sopar i xerrada amb Josep Vicent Marqués "Esquerra i nacionalisme al País Valencià". Al Casal Jaume I, a les 21.30 h.

ALCOI

Tot febrer
Exposició de l'obra de Jordi Ballester i Joan Cardells "Equip realitat. Una mirada". Al Centre Cultural.

ALCOI

Dies 19 i 20 de febrer
Projecció de la pel·lícula *L'arbre de les cireres*. Al Cineclub Capítol, a les 20.30 h i al Centre Cultural, a les 22.45 h.

ELX

Divendres, 19
Xerrada. Danses del Països Catalans. Demostració a càrrec de Mireia Mena, Coral Romà i Lali Ros. Al Casal Jaume I, a les 20 h.

VIC

Dijous, 18
Representació de *Me sale de mi cabecita*, a càrrec d'Alexis Valdés. Al Teatre Atlàntida, a les 22 h.

PERPINYÀ

Fins al 27 de febrer
Exposició de les últimes obres de Chaffrey, Disdier, Garin, Paradís i Vaginay. A la Galeria de l'Olympe.

SALT

Dies 19 i 20 de febrer
Concert del grup Ja t'ho Diré. Al Teatre de Salt, a les 22 h.

MANRESA

Dies 22 i 23 de febrer
Representació de *Rubianes, solamente*. Al Teatre Conservatori, dilluns a les 17.30 h i dimarts a les 21 h.

TARRAGONA

Divendres, 19
Representació d'*El perquè de tot plegat*, de Quim Monzó, a càrrec de la Companyia Abisme Teatre. Al Teatre Metropol, a les 22 h.

VALÈNCIA

Dijous, 18
Els dimecres de Carmen Café. Cicle de jazz amb Jam Session Albert Sanz Trui. Al Carmen Café, a les 23.30 h.

ONTINYENT

Divendres, 19
Representació de l'obra *Me sale de mi cabecita*, amb Alexis Valdés. al Centre Cultural, a les 22.30 h.

XÀBIA

Fins el 6 de març
Exposició de l'obra de Teresa Chàfer. A la Sala Espai d'Art A. Lambert.

BENIDORM

Divendres, 19
Tertúlia-debat: Panorama del rock català a la comarca i audició coordinada per Josep Climent. Al Casal Jaume I, a les 20 h.

MALLORCA

PALMA

Fins al 21 de febrer
Representació d'*El cartero de Neruda*, a càrrec de Maskarada Teatre. Al Teatre Principal. Dimecres a les 20.30 h, dijous i divendres a les 22 h, dissabte a les 19 h i a les 22 h i diumenge a les 19 h.

Envieu les sol·licituds quinze dies abans al fax 93 238 42 63.

EL TEMPS QUE CORRE per JOAN F. MIRA

El lloc de la cultura

“Car gran poder demostra Déus en ésser accidents sens substància, e ésser substància sense accidents’, escrivia Llull en el ‘Llibre de Contemplació’, i ni per un moment podia pensar que, passats els segles, la divinitat, poderosa i misteriosa, seria coneguda també sota el nom de cultura. Ni que, en algunes contrades, tindria una residència corporal tan insospitada.”

Considerem, per començar, com és de curiós, i d’alarmant, que tot vinga de la hipòstasi d’una metàfora: de la cultura com a procés i producte del “cultiu de l’esperit”. Com si l’esperit, si existeix, que suposem que sí que ha d’existir —però qui sap què és?—, fóra un camp o una granja que es treballa i dona collita, i la collita espiritual pot ser conservada, distribuïda i consumida. I fixem-nos, de passada, que el lligam del mot amb el seu origen llatí és tan fort i sembla que tan indisso-luble, que ni els alemanys, que ho tradueixen tot, no l’han pogut traduir: de la ciència en poden dir *Wissenschaft*, de l’art *Kunst*, de la ciutadania *Staatsangehörigkeit*, però de la cultura n’han de dir *Kultur*. O no han trobat cap altra paraula millor. Perquè aquesta cosa de saber què és “la cultura”, i de saber quin lloc ocupa en l’ordre de les realitats del món (allò que algú en diria el seu “status ontològic”), és realment impalpable i mala d’aclarir. Limitem-nos, provisionalment, a constatar que hom suposa que és, o esdevé o és convertit en, cultura tot allò que entra o cap en alguna de les “cases” de la Cultura: museus, auditoris, biblioteques, associacions, fundacions, ministeris o departaments del ram. En les quals es conserva, com en el graner o en la bodega, el producte de les collites recents o remotes; o bé s’hi administra la producció i distribució; o bé són elles mateixes obradors d’“activitats culturals”, o fins i tot un “bé cultural” com a tals cases o edificis. Habitualment, o són espai d’“activitats” (creació i producció, o reproducció i difusió, de “cultura”) o són continents o continguts del “patrimoni” acumulat per l’activitat anterior, històrica o contemporània. El concepte de “bé cultural” fins i tot, com a Itàlia, pot donar nom a un ministeri *ad hoc*, i amb aquest nom: *Ministero dei Beni Culturali*.

Però si l’activitat o el producte no hi entra en alguna d’aquestes “cases”, no sabem tampoc si per això mateix no és cultura o si el que passa és que qui *pot* no ha pres la decisió de fer-ho entrar, o no l’ha presa encara. Ja que, hem de suposar, la cultura no és només allò que és “presentat” institucionalment com a cultura —val a dir, en llocs i amb diners més o menys públics—, sinó que també podria ser allò que “funciona” de manera no oficial, més o menys lliure, i més o menys “marginal”: es-

perant, això sí, el moment de deixar de ser tan marginal i tan lliure, i d’adquirir algun reconeixement i suport institucional: esperant eixir de la intempèrie i entrar en una “casa” de cultura convenientment dotada i protegida. Oblidem per tant, i també provisionalment, qualsevol definició “objectiva” de cultura, ja que l’ús social del terme, que és tant com dir dels seus referents, depèn inevitablement de les incursions o exclusions que practica algun subjecte.

Al País Valencià, posem per cas, la filologia romànica no se sap —oficialment, públicament, institucionalment— si és cultura científica, cultura política, ideologia, folklore, o part de l’anatomia i la fisiologia de cada ciutadà. Hi ha la historieta, real i que alguna vegada he contat per escrit, d’aquells dos homes que discutien sobre les idees de les esposes respectives en matèria de filologia aplicada i classificació de les llengües romàniques. Per fer-ho curt, una defensava que el valencià és català i l’altra que no. El marit de la primera adduïa que la senyora pròpia era entensa en la matèria, era mestra o llicenciada, i que havia llegit molts llibres sobre el tema. El marit de la segona va replicar amb la frase contundent, històrica: “Té més cultura la meua dona en un pèl de la figa, que la teua en tots els llibres que ha llegit.” De manera que, ja es veu, ni tan sols és clar quin és el lloc de residència de la cultura, si són els llibres o és el pèl. Perquè la cultura ha quedat convertida no en una perspectiva analítica o un concepte sintètic, no en matèria d’inducció i deducció, sinó en una hipòstasi, una substància, una *cosa* —un atribut invisible, però quasi corpori— que té residència en algun lloc. *Hipo-stasis* és paraula grega, traduïda al llatí com *sub-stantia*, i vol dir allò que no es veu, que està “sota” o amagat, però que és la verdadera realitat, verdader valor, i no els “accidents” que sí que es perceben amb l’observació. Com amb l’eucaristia i la transsubstanciació. Com en el misteri de la Cultura. “Car gran poder demostra Déus en ésser accidents sens substància, e ésser substància sense accidents”, escrivia Llull en el *Llibre de Contemplació*, i ni per un moment podia pensar que, passats els segles, la divinitat, poderosa i misteriosa, seria coneguda també sota el nom de cultura. Ni que, en algunes contrades, tindria una residència corporal tan insospitada.

Des d'ara, en un sol telèfon hi trobaràs la resposta a
infinatat de qüestions d'arreu de Catalunya.

012

La resposta

Un nou servei. Un nou telèfon*
que pot resoldre alguns tràmits
sense haver-se de desplaçar, que
dóna resposta i orientació, princi-
palment, sobre temes relacionats
amb l'Administració de la
Generalitat i també sobre d'altres
serveis.

El 012 posa, a l'abast de tot-
hom, infinitat de dades d'interès.

Només cal telefonar.

**atenció
ciutadana**

 InfoCat

 **Generalitat
de Catalunya**

*91,2 ptes. els 3 minuts o fracció.

Cada cosa al seu lloc

Tots volem preservar el medi ambient i aconseguir un món millor.

I tots, ciutadans i governs, hi podem col·laborar
fent recollida selectiva: a casa, a la feina, al carrer...;
d'aquesta manera, no solament podem reutilitzar alguns residus,
sinó que contribuïm de manera important a l'estalvi de recursos.

Diputació de Barcelona
Àrea de Medi Ambient

